

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI

Avdelningen för Ekonomi

Externa och interna bankrevisorers yrkesutövning i det förebyggande arbetet mot penningtvätt

Stefan Norell
Nathalie Styren

2015

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp

Företagsekonomi

Ekonomprogrammet

Handledare: Arne Fagerström

Förord

Ett stort tack till alla respondenter som lagt ner tid och visat engagemang, ni har varit avgörande i utförandet av denna uppsats.

Vi vill även tacka vår handledare, Arne Fagerström, som bidragit med kloka ord och stöd.

Gävle, januari 2015

Stefan Norell

Nathalie Styren

Abstract

Level: Student essay for Bachelor's Degree in Business Administration

Date: 2015, January

Authors: Stefan Norell and Nathalie Styren

Supervisor: Arne Fagerström

Examiner: Stig Sörling

Title: Bank auditors professional practice in the prevention of money laundering

Aim: The aim of this essay is to increase understanding and explain how external and internal bank auditors work to prevent money laundering in the banking sector. The aim is answered by examining how the Money Laundering Act apply in their professional practice, how the work relates to the generally accepted auditing standards and if concerned parties are experiencing a gap of expectations regarding bank auditors responsibility of detecting financial crimes such as money laundering.

Method: The essay has applied a qualitative research method to study how external and internal bank auditors professional practice relates to the prevention of money laundering. This has been achieved by executing ten semi-structured interviews with external and internal bank auditors and other concerned parties to contribute additional perspectives.

Results and Conclusions: The result of the essay shows that neither external nor internal bank auditors report suspected money laundering directly to the Finance Police. Internal bank auditors report suspected money laundering to the Compliance department and the external bank auditors report suspected money laundering to the company CEO or board in firsthand. The essay shows that the generally accepted auditing standards are a significant factor in the prevention of money laundering for external and internal bank auditors. The result shows a gap of expectations, the external and internal bank auditors can contribute more in their professional practice to the prevention of money laundering in the banking sector according to concerned parties.

Suggestions for future research: A similar study focusing solely on banks with cash management including the Auditor Board's perspective.

Contributions of the essay: The essay helps to identify external and internal bank auditors responsibility in the prevention of money laundering in the banking sector. The results contribute to business research by increasing understanding of the cooperation between concerned parties to prevent money laundering in the banking sector.

Keywords: bank auditors, internal audit, external audit, money laundering, PTL, the Money Laundering Act, generally accepted auditing standards

Sammanfattning

Nivå: C-uppsats i företagsekonomi

Datum: 2015

Författare: Stefan Norell och Nathalie Styren

Handledare: Arne Fagerström

Examinator: Stig Sörling

Titel: Bankrevisorers yrkesutövning i det förebyggande arbetet mot penningtvätt

Syfte: Studien syfte är att öka förståelsen samt förklara hur externa och interna bankrevisorer arbetar förebyggande mot penningtvätt inom banksektorn. Syftet besvaras genom att undersöka hur penningtvättslagen tillämpas i bankrevisorers yrkesutövning, hur det arbetet förhåller sig till god revisions sed samt om berörda parter upplever ett förväntningsgap gällande bankrevisorers ansvar att upptäcka finansbrott, såsom penningtvätt.

Metod: Studien har tillämpat en kvalitativ forskningsmetod för att studera hur externa och interna bankrevisorers yrkesutövande förhåller sig till det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Detta har genomförts med hjälp av tio stycken semi-strukturerade intervjuer med externa och interna bankrevisorer samt berörda parter för att kunna bidra med ytterligare perspektiv.

Resultat och slutsats: Ett resultat som studien kan påvisa är att varken interna eller externa bankrevisorer rapporterar misstänkt penningtvätt direkt till Finanspolisen. Interna bankrevisorer rapporterar misstänkt penningtvätt till Compliance-funktionen samt att externa bankrevisorer rapporterar misstänkt penningtvätt till företagets VD eller styrelse i första hand. Studien finner stöd i att god revisions sed är en betydande faktor i det förebyggande arbetet mot penningtvätt för externa och interna bankrevisorer. Det finns även ett förväntningsgap eftersom externa och interna bankrevisorer kan göra mer i deras yrkesutövning för att förebygga penningtvätt inom banksektorn.

Förslag till vidare forskning: En liknande studie som enbart fokusera på banker som sysslar med kontanthantering samt att Revisorsnämndens perspektiv beaktas.

Studiens bidrag: Studien bidrar till att kartlägga externa och interna bankrevisorers ansvar i det förebyggande arbetet mot penningtvätt inom banksektorn. Studiens resultat bidrar till företagsekonomisk forskning genom att öka förståelsen av samarbetet mellan samtliga parter för att förebygga penningtvätt inom banksektorn.

Nyckelord: Bankrevisorer, internrevision, externrevision, penningtvätt, PTL, penningtvättslagen, god revisions sed

Innehållsförteckning

1. Introduktionskapitel	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problematisering.....	3
1.3 Syfte och frågeställningar	6
1.4 Avgränsning	6
1.5 Disposition	7
2. Metodkapitel	8
2.1 Metodval.....	8
2.1.1 Kritik av metodval	10
2.2 Undersökningsdesign	10
2.2.1 Kritik av undersökningsdesign.....	11
2.3 Datainsamling	11
2.3.1 Primärdata	12
2.3.2 Sekundärdata	14
2.4 Studiens trovärdighet	14
3. Referensram	16
3.1 Allmän referensram	16
3.1.1 Penningtvättsprocesser.....	16
3.1.2 Finansiella verksamheters förpliktelser	17

3.1.3 Bankrevisorers förpliktelser	21
3.2 Tidigare forskning	25
3.2.1 Förväntningsgapet	25
3.2.2 Bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt	27
3.2.3 Tolkning av god revisionssed	28
3.3 Teoretisk referensram	31
3.3.1 Institutionell teori	32
3.3.2 Agentteori	34
3.4 Sammanfattning.....	35
3.4.1 Undersökningsmodell (a priori).....	36
4. Empiri.....	39
4.1 Studiens respondenter	39
4.2 God revisionssed	40
4.2.1 Bankrevisorer	40
4.2.2 Berörda parter	42
4.3 Förpliktelser	42
4.3.1 Bankrevisorer	43
4.3.2 Berörda parter	46
4.4 Påtryckningar	50
4.4.1 Bankrevisorer	50

4.4.2 Berörda parter	52
4.5 Sammanfattning	55
5. Analys	57
5.1 God Revisionsssed	57
5.2 Förpliktelser	60
5.3 Påtryckningar	65
5.4 Sammanställning av analys utifrån förklaringsmodell.....	69
5.4.1 Förklaringsmodell (a posteriori)	69
5.4.2 God revisionsssed – Incitament att agera efter eget intresse.....	70
5.4.3 Förpliktelser – Regelverkets konstruerade miljö för att förebygga penningtvätt	71
5.4.4 Påtryckningar – Agerande utifrån lagstiftning, rekommendationer och förväntningar .	72
6. Slutsats.....	75
6.1 Slutdiskussion	75
6.1.1 God revisionsssed	75
6.1.2 Förpliktelser	76
6.1.2 Påtryckningar.....	77
6.2 Slutsatsens bidrag.....	78
6.3 Förslag på vidare forskning.....	79
6.4 Metodreflektion	80
Källförteckning	82

Bilagor	89
Bilaga 1 – Intervjuguide för intervjuer med externa revisorer för banker	89
Bilaga 2 – Intervjuguide för intervjuer med internrevisorer i banker.....	90
Bilaga 3 – Intervjuguide för intervju med respondenter från Compliance	91
Bilaga 4 – Intervjuguide för intervju med respondent från Finansinspektionen.....	92
Bilaga 5 – Intervjuguide för intervju med respondent från FIPO	93
 Figurförteckning	
Figur 1.1 Studiens disposition	7
Figur 2.1 Illustrerad sammanställning av de fyra perspektiven inom redovisningsforskning samt studiens positionering	89
Figur 3.1 Studiens undersökningsmodell (a priori-modell).....	37
Figur 5.1 Studiens förklaringsmodell (a posteriori-modell).....	89
 Tabellförteckning	
Tabell 2.1 Studiens val av respondenter.....	13
Tabell 3.1 Sammanfattning av revisorers skyldigheter	24
Tabell 3.2 Sammanfattning av revisorers agerande utifrån moraliska aspekter	31
Tabell 3.3 Sammanfattning av revisorers agerande utifrån erfarenhet.....	32
Tabell 3.4 Illustrerad sammanställning av de tre institutionella kraven	34
Tabell 4.1 Studiens respondenter.....	40
Tabell 4.2 Likheter och skiljaktigheter i externa och interna bankrevisorers svar ifrån empiri .	55
Tabell 4.3 Sammanfattning av berörda parterers perspektiv på bankrevisorer	56

Förkortnings- och begreppsförklaring

ABL	Aktiebolagslagen
Bankrevisorer	Termen bankrevisorer avser externa samt interna revisorer som arbetar för eller inom banksektorn.
BNP	Bruttonationalprodukt
EES	Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer - Branschorganisationen för redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare.
FATF	Financial Action Task Force
FI	Finansinspektionen Bankernas tillsynsorgan
FIPO	Finanspolisen
IIA	The Institute of Internal Auditors Interna revisorers internationella förening.
IAASB	The International Auditing and Assurance Standards Board Ett oberoende standardiseringsorgan som ställer högkvalitativa och internationella standarder för revision i syfte att tjäna allmänintresset samt underlätta konvergens mellan länder.
IMF	International Monetary Fund
KYC	Know Your Customer En process som används av verksamheter för att kontrollera identiteten på sina kunder.
PTL	Penningtvättslagen
RN	Revisorsnämnden, Revisorernas tillsynsorgan
SOU	Statens Offentliga Utredningar

1. Introduktionskapitel

Introduktionskapitlet är avsett för att ge en förståelse om ämnet penningtvätt. Kapitlet har sin utgångspunkt i bakgrunden, där beskrivs det vad penningtvätt är och hur det förebyggs i form av lagar och yrkesutövare. Sedan i problematiseringen framförs problematik kring ämnet i förhållande till bankrevisorer. Avslutningsvis mynnar denna problematisering ut i studiens syfte, frågeställning samt avgränsning.

1.1 Bakgrund

Sofistikerade finansbrott, såsom penningtvättsbrott, blir allt mer vanligt (Compin, 2008). Penningtvätt är ett globalt problem (Melnik, 2003), enligt en uppskattning gjord av IMF uppgår det internationella värdet av tvättade pengar till mellan två och fem procent av världens totala BNP (SOU 2012:12, 2012).

Det råder delade meningar inom forskningen om vad begreppet penningtvätt innebär. Riktlinjen enligt SOU 2012:12 (2012) är att med penningtvätt förstås åtgärder som syftar till att på olika sätt dölja ursprunget av vinster som genereras genom brottslighet. Ett vanligt sätt att tvätta de svarta medlen på är genom att systematiskt använda det finansiella systemet, via investeringar eller konsumtion, för att föra in medlen i den legala ekonomin (SOU 2012:12, 2012). Den typiska penningtvättsmetoden går ut på att dölja vinningen från brott genom att avleda uppmärksamhet, exempelvis genom uppdelning av transaktioner eller upprättande av falska fakturor (SOU 2012:12, 2012).

EU:s kamp mot penningtvättsbrottslighet inleddes år 1991 med EU:s första penningtvättsdirektiv (91/308/EEG) (Prop. 2008/09:70, 2008). Direktivet byggde, liksom det aktuella direktivet gör, i huvudsak på de 40 rekommendationer som har utfärdats av FATF. FATF:s arbete utförs på flera områden: fastställande av standarder för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, utvärdering av EU:s medlemsländer samt analys och studier av metoder och trender på aktuella områden (Prop. 2008/09:70, 2008).

Syftet med penningtvättsdirektivet var att samordna insatser för att förhindra att finansiella tjänster utnyttjades för penningtvätt. Direktivet omfattade kreditinstitut och finansiella institut. Handlingar inriktades inledningsvis endast mot penningtvätt där förbrottet var narkotikabrott. Instituterna ålades en skyldighet att kontrollera sina kunders identitet, anmäla alla förhållanden som kunde tyda på

penningtvätt till behöriga myndigheter samt att bevara handlingar och uppgifter från identitetskontroll. Krav fanns också på att undvika att utföra misstänkta transaktioner, att införa rutiner för att förhindra att den egna verksamheten utnyttjades för penningtvätt samt att informera och utbilda de anställda i frågor som rörde transaktioner av medel som kan härröra från brott (*Prop. 2008/09:70*, 2008).

Ändringar i det första penningtvättsdirektivet beslutades år 2001 genom Europaparlamentet och Europarådets direktiv 2001/97/EG om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (andra penningtvättsdirektivet). Detta direktiv genomfördes i svensk lagstiftning med ikraftträdande från den 1 januari 2005. I och med det andra direktivet utökades kretsen av förbrott, det vill säga brott som föreligger innan penningtvätten utförts, till att omfatta även andra brott än narkotikabrott. Tillämpningsområdet utvidgades till att omfatta även verksamheter utanför den finansiella sektorn och en av de verksamheter som kom att omfattas var godkända och auktoriserade revisorer i sitt yrkesutövande (*Prop. 2008/09:70*, 2008).

Det tredje aktuella direktivet ersatte de två föregående den 26 oktober 2005 och är det som gäller idag. Definitionen av penningtvätt är numera mer omfattande genom att det grundas på en vidare krets av förbrott. I direktivet betonas dessutom att reglerna ska täcka inte bara vinning av brott, utan även insamling av medel som kan användas för terrorismändamål (*Prop. 2008/09:70*, 2008). För att förebygga penningtvättsbrott i Sverige tillsattes lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, den så kallade penningtvättslagen, PTL. Lagen reglerar dels straffrättsliga och dels administrativa bestämmelser. PTL trädde i kraft den 15 mars år 2009 och grundar sig på EU:s tredje penningtvättsdirektiv (Ekobrottsmyndigheten, 2013). De straffrättsliga bestämmelserna används i huvudsak för att bestraffa de som utfört penningtvätt. De administrativa bestämmelserna syftar till att förebygga penningtvätt genom preventiva åtgärder, det vill säga att motverka att penningtvätt kan genomföras och förhindra att verksamheter utnyttjas för penningtvätt (*SOU 2012:12*, 2012).

Revisorer bemöter finansbrott i deras yrkesverksamhet och de har ett ansvar att reagera vid upptäckt av finansbrott (Compin, 2008). Dock varierar revisorers ansvar gällande penningtvätt beroende på vilka tjänster de utför i deras yrkesutövning (Melnik, 2003). Lagrummen för hur revisorer ska agera för att förhindra olagliga aktiviteter finns reglerade i aktiebolagslagen (2005:551), ABL. ABL har alltid haft en dominerande roll för revisorers yrkesutövning sedan lagen tillsattes år 1895

(Svanström, 2008). Där framgår det bland annat att revisorer har en så kallad handlingsplikt och anmälningsskyldighet om misstanke om brott föreligger (Ekobrottsmyndigheten, 2013). Dock kommer ABL inte alltid träda i kraft när det gäller misstanke om penningtvätt i verksamheter som är kundinriktade. Detta på grund av att PTL har företräde eftersom denna lag är grundad på ett EU-direktiv (Ekobrottsmyndigheten, 2013).

För att revisorer ska kunna utföra ett professionellt arbete krävs det att de är opartiska, självständiga och arbetar efter god revisions sed (Sikka, 2009). Vad som menas med god revisions sed är att revisorer ska vara oberoende, kompetenta och utöva tystnadsplikt.

”Enkelt uttryckt är god revisions sed detsamma som god sed bland erfarna revisorer med stor integritet och professionellt omdöme.” – God revisions sed - FAR (2013).

Det finns dilemman gällande god revisions sed, den goda revisions seden ser olika ut från fall till fall vilket resulterar i svårigheter med att göra en korrekt bedömning (Sikka, 2009). Som tidigare nämnts finns det även svårigheter gällande att avgränsa vad som är revisorers ansvar angående penningtvättsbrott, eftersom ansvaret varierar beroende på vilka tjänster de utför (Melnik, 2003). Dilemmat sinsemellan revisorers goda revisions sed samt deras skyldigheter gällande penningtvättsbrott är vad studien har som utgångspunkt att fördjupa sig inom.

1.2 Problematisering

Förutsättningarna för att revisorer ska kunna utföra ett professionellt arbete är att de är opartiska, självständiga och arbetar efter god revisions sed (Sikka, 2009). Dock är definitionen på vad de förutsättningarna innebär olika beroende på vilka slags tjänster som revisorer utför (Melnik, 2003). Tidigare forskning visar att begreppet revision är diffust och med detta medföljer att olika skyldigheter och arbetsuppgifter förväntas av revisorer beroende på hur allmänheten väljer att tyda begreppet (Dennis, 2010; Sikka, Puxty, Willmott och Cooper, 1998). Det är ingenting nytt att allmänhetens förväntningar på revisorer skiljer sig från verkligheten. Begreppet “Förväntningsgapet” mellan allmänheten och revisorer myntades år 1974 och är fortfarande ett aktuellt problem. Revisorer ser sig själva som rapportörer som ska ge en verklig och sanningsenlig bild av ett företags finansiella tillstånd. Allmänheten upplever revisorer som kontrollanter och förväntar sig att revisorer arbetar för att upptäcka finansbrott (Chye Koh och Woo, 1998). Detta kan förklaras av att det inte finns någon som är ålagd denna uppgift vilket skapar problem när finansbrott

inträffar, då någon måste bära ansvaret (Sikka et al, 1998). Att ålägga revisorer med arbetsuppgifter som kräver mer tid och arbete från deras sida, behöver kompenseras med arvode för att det ska utföras på bästa sätt (Lim, Ding, och Charoenwong, 2013).

Allmänheten visar även en stark tilltro för externa och interna revisorer som yrkesmän. Liksom läkare och advokater är revisorsyrket ur allmänhetens synvinkel ett professionellt expertyrke och de litar på de expertutlåtanden som ges. Revisorer ska alltid agera efter det som anses vara moraliskt korrekt och inte påverkas av yttre omständigheter när de gör professionella bedömningar. Dock ställs dessa experter i sitt yrkesutövande inför intressekonflikter mellan deras eget självintresse och deras professionella förpliktelser att ge goda råd (Moore, Tetlock, Tanlu, och Bazerman, 2006).

Moore et al. (2006) påvisar i sin forskning att revisionsbyråer uppmuntras att undvika att ge negativ information till sina uppdragsgivare. Forskarna menar att de beslut som fattas därmed blir partiska, trots att revisorer anser sig vara opartiska. Det finns strukturella särdrag i relationer mellan revisorer och kunder som skapar intressekonflikter som påverkar revisorers oberoende. Exempelvis om en revisor inte kan uppfylla kundens önskemål kan kunden utse en annan revisor som är villig att utföra arbetsuppgifterna efter kundens behov. Revisorers oberoende hotas även av viljan att arbeta på en specifik arbetsplats, eller anställas av ett specifikt företag. Det kan även vara så att revisorer uppmuntras till mer konsultfokuserade arbeten, vilket hotar deras opartiskhet. Deras arbetsuppgifter sträcker sig därmed utöver revisionens åtaganden och de får en mer personlig relation till sin arbetsgivare (Moore et al., 2006).

Revisorer har en skyldighet att arbeta enligt god revisionssed samt en skyldighet att arbeta förebyggande mot finansbrott, så som penningtvättsbrott, men de har även en tystnadsplikt för sina kunder att beakta (Chye Koh och Woo, 1998). Det finns inte klargjort till vilken grad det förebyggande arbetet mot penningtvätt ska sträcka sig. I dagsläget saknas det underlag för hur god revisionssed förhåller sig till hur revisorer ska agera vid misstanke om finansbrott och när revisorers rapporteringsplikt ska tillämpas (Ekobrottsmyndigheten, 2013).

Det finns även ett dilemma för var gränsen går gällande god revisionssed. Att fatta ett opartiskt beslut behöver inte alltid vara det bästa beslutet ur en moralisk synvinkel. Den goda revisionsseden är en bedömningsfråga från fall till fall som inte alltid kan styras av vad som anses vara rätt eller fel (Sikka, 2009). Dilemmat påvisades under finanskrisen år 2008 då revisorer för flertalet banker

medvetet undanhöll väsentlig information. De ansåg att det var god revisionssed att undvika att skapa oro, dels inom företaget men också bland allmänheten, eftersom detta kunde försämra företagets skuldposition. De offentliggjorde därför inte all information om företagets ekonomiska situation. Många forskare anser att de var revisorers tystnad som var en av de huvudsakliga orsakerna till bankernas konkurser (Sikka, 2009).

Bankernas revisorer har en speciellt viktig roll eftersom banksektorn är starkt reglerad, det vill säga både de externa och interna bankrevisorerna (Kanagaretnam, Lim, och Lobo, 2010). Gällande bankrevisorers stränga reglering, har forskning påvisat att revisorer anser att deras rykte är av betydelse. Det har konstaterats att bankrevisorer åsidosatt deras goda revisionssed dels i syfte att skydda sitt rykte, men även för att undvika kontakt med tillsynsmyndigheter. Forskningsresultat påträffar ett negativt samband mellan bankrevisorers rykte och inkomsthöjande resultathanteringar för banker i USA. Detta beror enligt forskarna på att USA:s marknadsmiljö är starkt byråkratisk i förhållande till andra länders, vilket i sin tur bidragit till att bankrevisorers rykte åsidosatts då de känt sig tvungna att påvisa en god kvalitet för bankernas räkning (Kanagaretnam et al., 2010).

Banker fungerar som dörrvakter för det legitima finansiella systemet och är därmed sårbara för finansbrott, såsom penningtvättsbrott, och annan illegal verksamhet. Av den anledningen har de flesta banker ett underrättelsesystem för att spåra misstänkta brottsaktiviteter, dock har underrättelsesystemet i dagsläget svagheter vid spårning av penningtvättsbrott enligt Pramod, Li och Gao (2012). Det krävs därför en större insats av mänsklig kompetens, samt IT-kompetens i bankernas verksamheter för att förhindra penningtvättsbrott (Pramod et al., 2012). Både externa och interna bankrevisorers kompetens och förmåga att granska och rapportera är av betydande faktor för att banker ska utvecklas effektivt i kampen mot finansbrott (Jin, Kanagaretnam, och Lobo, 2011). Ett samarbete mellan styrelsen, externa revisorer samt interna revisorer är ett krav för att företag, så som banker, ska kunna utveckla en bra ledningsgrupp (Cosserat, 2008). För att höja kvaliteten och effekten på externa och interna revisorers yrkesutövande är det viktigt med ett bra samarbete, i form av integrering och kommunikation mellan parterna ("Externa revisorers utvärdering av internrevisionen", 2014). Finanspolisens årsrapport för år 2013 påvisar att revisorers benägenhet att rapportera misstänkt penningtvätt är jämförelsevis låg till skillnad från andra berörda verksamheter (Rikspolisstyrelsen, 2013), trots att sofistikerade finansbrott blir allt mer vanligt (Compin, 2008). Studien har som frågeställning att undersöka om detta har att göra med att god revisionssed ser olika ut från fall till fall och beror av enskilda bankrevisorers, internas samt externas, individuella

bedömning (Sikka, 2009) och erfarenhetsnivå (“God revisionssed - FAR”, 2013). Studien har även som frågeställning att undersöka om det finns ett förväntningsgap som ålägger externa och interna bankrevisorer ett större informellt ansvar i att upptäcka finansbrott än vad som följer ur lagar och rekommendationer.

1.3 Syfte och frågeställningar

Med bakgrunden och problematiseringen som utgångspunkt blir syftet med studien att öka förståelsen samt förklara hur externa och interna bankrevisorer arbetar förebyggande mot penningtvätt inom banksektorn.

Syftet besvaras efter följande frågeställningar:

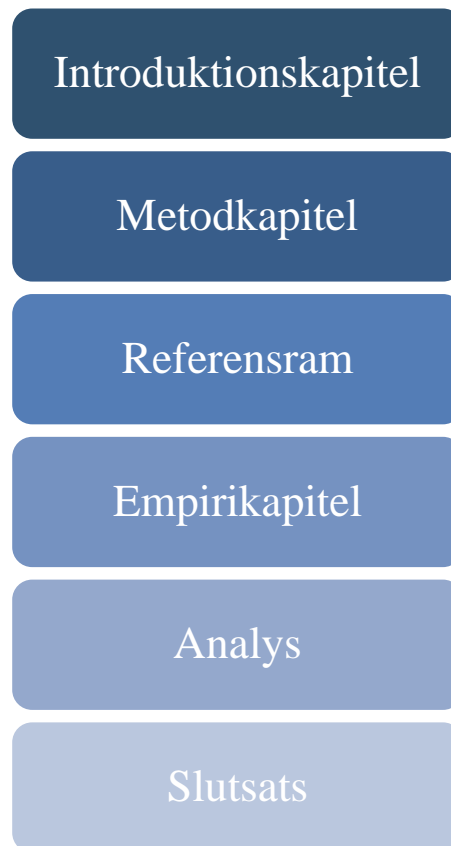
- Hur tillämpas penningtvättslagen inom externa och interna bankrevisorerers yrkesutövande inom banksektorn?
- Hur förhåller sig god revisionssed till externa och interna bankrevisorerers förebyggande arbete mot penningtvätt inom banksektorn?
- Upplever berörda parter att det finns ett förväntningsgap gällande bankrevisorerers ansvar i det förebyggande arbetet mot penningtvätt inom banksektorn?

1.4 Avgränsning

Undersökningen har avgränsats till att undersöka respondenter som är verksamma inom respektive verksamhets huvudkontor i Stockholm. Urvalet har avgränsats till att undersöka auktoriserade externa bankrevisorer samt godkända interna bankrevisorer. Gällande berörda myndigheter, har undersökningen avgränsats till ett urval av respondenter som är involverade i penningtvättsfrågor. Penningtvättslagen behandlar misstänkt penningtvätt samt finansiering av terrorism, studien har avgränsats till att endast undersöka penningtvätt och avgränsas därför helt från finansiering av terrorism. All eventuell lagändring bortses då studien utförs.

1.5 Disposition

I figur 1.1 redogörs för den disposition som följs i syfte att öka förståelsen för studiens upplägg.

Figur 1.1 Studiens disposition.

Studien utgår ifrån en traditionell disposition där introduktionskapitlet ger läsaren en inblick i den problematik som mynnar ut i studiens syfte och frågeställningar. I metodkapitlet redogörs vilka metoder som tillämpats i utformningen av studien, samt hur data har samlats in. Referensramen består av en allmän- och teoretisk del samt tidigare forskning, som ger stöd och underlag för undersökningen. Empirikapitlet redogör för det material som samlats in genom studiens respondenter inom relevanta yrkesgrupper. Analysen sammanfattar och ställer empirin mot referensramen, vilket slutligen mynnar ut i studiens slutsats.

2. Metodkapitel

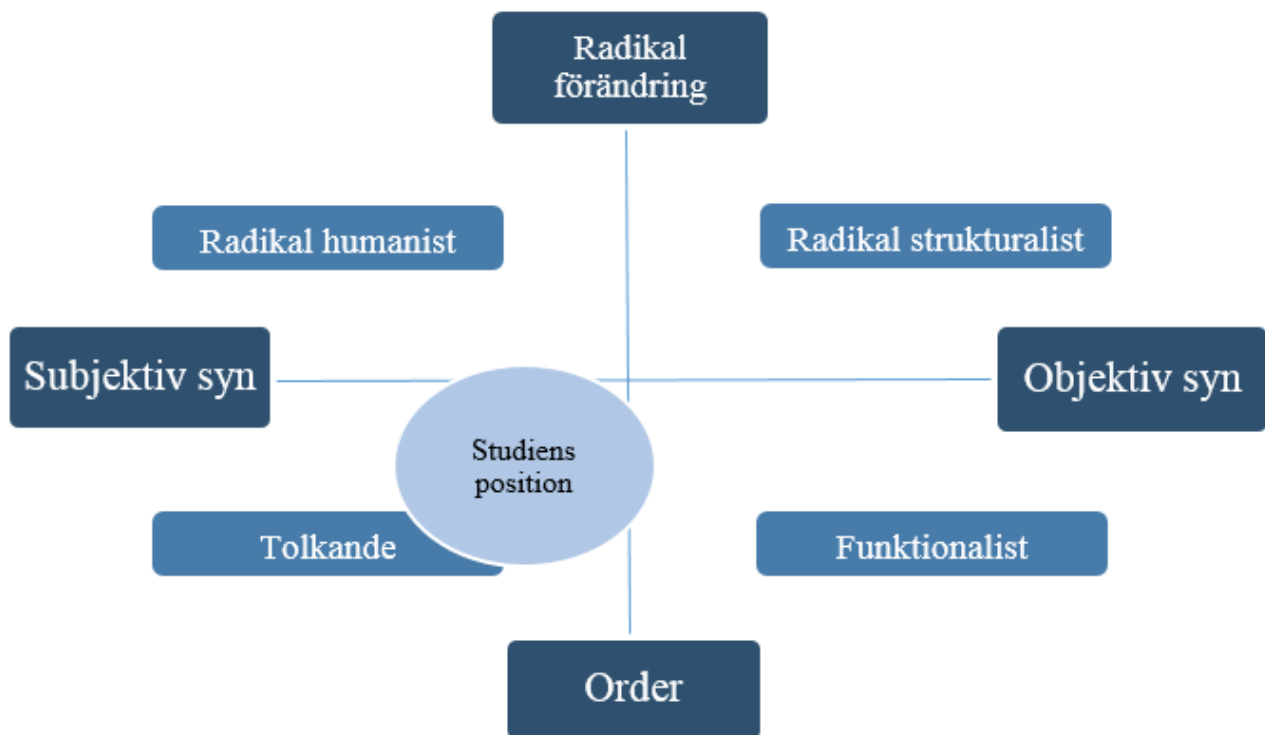
I metodkapitlet presenteras undersökningens val av metod, undersökningsdesign samt hur datainsamlingen genomförts i form av primär- och sekundärdata. Detta kapitel är avsett för att beskriva vilka metoder som är mest tillämpningsbara för att besvara studiens syfte. För att sedan framhäva studiens trovärdighet har detta genomförts genom att granska metodvalen kritiskt.

2.1 Metodval

Inom redovisningsforskning presenteras tre alternativa metoder som har som utgångspunkt att forma forskningsarbetets riktlinjer. De metoder som presenteras inom redovisningsforskning utformas utifrån följande begrepp; positivist, tolkning och kritik (Smith, 2003). Studien inriktar sig på tolkningsmetodiken. Ur tolkningsmetoden utformas forskningens resultat utifrån mänskliga influenser, det vill säga mänskliga påverkningar så som intentioner samt reflektioner. De ska även inträffa inom en struktur som är konstruerad med regler för att klargöra metodens inriktning i urval av population (Smith, 2003).

Utifrån definitionen lämpas denna metod då studien har som förutsättning att genomföra intervjuer som ska mynna ut i att besvara studiens syfte. Detta metodval tillämpas i forskningsarbeten med syftestermen att ”öka förståelse inom en situation” (Smith, 2003) vilket även styrker studiens val av redovisningsforskning.

För att forskningsarbeten ska presenteras inom ramen för redovisningsforskning ska forskningen inriktas mot någon av de fyra perspektiv som redovisas i figur 1.2. Studiens positionering förklarar att undersökning utgår från en subjektiv bedömning samt att den håller sig inom en viss struktur vilket är ett krav utifrån tolkningsmetoden (Riahi-Belkaoui, 2004). Detta kan förklaras av att studien avgränsar sig enbart mot revisionsbranschen där det i sin tur inriktar sig mot bankrevisorers yrkesutövande i förhållande till förebyggandet till penningtvätt.

Figur 2.1 Illustrerad sammanställning av de fyra perspektiven inom redovisningsforskning samt studiens positionering (Riahi-Belkaoui, 2004, s. 316).

Studien är utformad som en fallstudie, enligt Smith (2003) är val av designmetod ett krav inom redovisningsforskning. En av de dominerande metoderna för att utöva denna typ av design är att genomföra intervjuer med direktkontakt. Fallstudier kan genomföras på en mängd olika vis, vanligtvis undersöker designen ett fenomen men den kan även undersöka flera fenomen inom ett område, då benämns denna studie som en flerfallstudie (Smith, 2003). I studien nyttjas en kvalitativ flerfallstudie av den anledningen att flertalet parter berörs; externa och interna bankrevisorer, Compliance, FIPO samt FI. Forskningsdesignen är även applicerbar eftersom intervjuer tillämpas i arbetet.

Studien har som syfte att öka förståelse och förklara. Enligt Eriksson och Weidersheim-Paul (2011) anspelar begreppet förklara på att analysera grunder och samband, samtidigt som förståelse i syftesform anspelar på att förstå tillstånd, händelser, förlopp och handlingar. Med det som utgångspunkt utformas resultatet i denna uppsats i form av ord och inte med siffror, vilket anspelar på att det är en kvalitativ forskningsmetod enligt Bryman och Bell (2013).

”Kvantitativ data kan presenteras kondenserat genom siffror och grafer, men kvalitativ forskning måste läsas in i sin helhet för att meningen ska framgå.” – Nylén (2005, s. 15).

Studien tillämpar en deduktiv ansats, det vill säga att studien utgår ifrån en teoretisk grund där effekterna sedan återkopplas i empirin, detta är det vanligaste tillvägagångssättet inom vetenskaplig forskning för att påvisa hur teori och empiri förhåller sig till varandra (Bryman och Bell, 2013). Studiens grund består utav tidigare forskning som sedan med hjälp av en förklaringsmodell redogör för det empiriska underlaget vilket påvisar en deduktiv ansats.

2.1.1 Kritik av metodval

Att använda sig av fallstudier som forskningsdesign innebär vissa utmaningar. Fallstudie som metod har fått kritik för att vara bristande i sin noggrannhet som frekvent påvisas (Yin, 2007). Detta beror enligt Yin (2007) på att jämfört med andra forskningsdesigner, har fallstudier ett litet utbud av metodlitteratur där rekommenderade tillvägagångssätt finns. Många som tillämpat metoden har inte följt någon systematisk procedur, därmed blir slutsatsen och analysen bristande. Studien har som syftesterm att skapa förståelse vilket kan vara svårt att tillämpa då termen är problematisk att precisera, vid användning av denna term krävs det att läsaren har en inlevelse i det resultat som presenteras (Eriksson och Weidersheim-Paul, 2011). Utmärkande brister i kvalitativ forskning är att tolkningen av resultatet riskerar att bli för subjektiv eftersom personlig kontakt med intervjupersonerna kan påverka denna aspekt. Kvalitativ forskning är problematisk att generalisera, den främsta anledningen till detta är att det ofta utförs ett fåtal intervjuer och dessa kan i många fall inte anses representativa för en större population (Bryman och Bell, 2013). I denna uppsats intervjuas tio personer, vilket kan ses som ett litet populationsurval.

2.2 Undersökningsdesign

Utmärkande för kvalitativ forskningsmetodik är att data samlas in genom intervjuer (Denscombe, 2009; Eliasson, 2013). Studien tillämpar djupgående intervjuer då denna metod lämpar sig bäst för att besvara ett syfte som anspelar på att skapa förståelse (Denscombe, 2009). Kvalitativa forskningsintervjuer kan genomföras på en mängd olika vis (Kvale, Brinkmann, och Torhell, 2009), studien har valt att nyttja semistrukturerade intervjuer för att besvara syftet. Att använda sig av semistrukturerade intervjuer är en bra metod då syftet med studien är att skapa förståelse samt förklara specifika frågeställningar i ett visst tillämpningsområde där frågor delas in i teman (Bryman

och Bell, 2013). De tre teman som studien tillämpar presenteras först i studiens undersökningsmodell, kapitel 3.4.1, modellen förklarar på ett överskådligt sätt de områden studien tänker undersöka. Senare utvecklas denna modell i form av en förklaringsmodell i studien analys, kapitel 5.4.1. Bryman och Bell (2013) beskriver att fördelen med att använda sig av semistrukturerade intervjuer är att respondenten har en relativt stor frihet att uttrycka sina egna svar och tankar eftersom frågorna hålls öppna och någorlunda flexibla. Frågeställarna utgår från ett redan utformat frågeformulär, men har möjlighet att ställa följdfrågor till det som uppfattas vara av större vikt (Bryman och Bell, 2013). Detta till skillnad från strukturerade intervjuer, med mycket stark kontroll från intervjuaren, samt ostrukturerade intervjuer där den intervjuade styr riktningen (Denscombe, 2009).

2.2.1 Kritik av undersökningsdesign

Generellt är det problematiskt att genomföra en lyckad intervju, det är en mängd aspekter som ska tillgodoses och flera av dessa är svåra att uppfylla. Berörande intervjuens forskningsfrågor är det svårt att formulera frågor så att de genererar tydliga och konkreta svar, som i sin tur förhåller sig till studiens syfte. Etiska aspekter ska även tas i beaktande, såsom sociala konsekvenser i samspelet mellan intervjuare och respondenten (Kvale et al., 2009).

Att tillämpa intervjuer som metod anses vara problematiskt eftersom det är svårt att som intervjuare förhålla sig helt objektivt (Bryman och Bell, 2013). Gällande semistrukturerade intervjuer kan flexibilitet ses som en negativ aspekt, enligt Bryman och Bell (2013) kan flexibilitet försvåra sammanställning och jämförelse av inhämtad information. Semistrukturerade intervjuer låter även de intervjuade ge mer utvecklade svar vilket innebär att intervjuformen är svårare att förbereda sig inför, det utfaller även i att samtals takt och diskussion tvingas anpassas efter den intervjuade (Bryman och Bell, 2013). I denna uppsats gav respondenterna öppna svar, dock tog några av intervjuerna längre tid än beräknat att genomföra.

2.3 Datainsamling

Insamling av data kan ske på varierande sätt, det kan röra sig om att skapa data genom intervjuer eller att samla redan existerande data ifrån t.ex. vetenskapliga artiklar. Data delas vanligen in i två grupper: primär- och sekundärdata. Primärdata är en källa som uppkommer under projektets gång, med andra ord det data som författaren skapar för att uppfylla syftet med sin uppsats (Bell och

Nilsson, 2000). Sekundärdata är en tolkning av något som redan ägt rum och som baseras på en primärkälla, det vill säga den forskning som redan finns på området (Bell och Nilsson, 2000).

2.3.1 Primärdata

Primärdata är data som samlats in på egen hand för att besvara studiens syfte, exempel på primärdata är insamlade intervjuer eller observationer (Ghauri, 2010)

Studien fokuserade till största del på att samla data ifrån externa och interna bankrevisorer eftersom de utgjorde den centrala delen i arbetets syfte. Då avgränsningen var att fokusera på huvudkontor i Stockholm togs kontakt med huvudkontoren för att sin tur finna relevanta respondenter. Respondenterna fick innan intervjun ett mejl som beskrev intervjuens upplägg samt en intervjuguide. I mejlet framgick det att respondenterna skulle få vara anonyma, alternativ mötesplats, tidsram för intervjun, inspelning av intervjun samt syfte och bakgrund till studien. Övriga respondenter, det vill säga Compliance, FI, RN och FIPO, kontaktades på samma sätt som bankrevisorerna. Dock tar RN inte emot studenter på grund av att de är en liten enhet och anser sig inte ha tid för att bli intervjuade. Val av övriga respondenter valdes strategiskt av den anledningen att de berörs av externa och interna bankrevisorerers yrkesutövande. Enligt Bryman och Bell (2013) ska respondenter väljas strategiskt då de ska vara relevanta för forskningen, respondenterna ska även ha erfarenhet för att besvara frågorna. Bryman och Bell (2013) uppger även att målinriktade urval vanligen tillämpas i kvalitativ forskning.

Respondenter	Antal respondenter	Erfarenhet, medelvärde	Intervjuguide
Externa Revisorer	3 st.	10 år	Bilaga 1
Interna revisorer	3 st.	18 år	Bilaga 2
Compliance	2 st.	9 år	Bilaga 3
Finansinspektionen	1 st.	6 år	Bilaga 4
Finanspolisen	1 st.	14 år	Bilaga 5
Revisorsnämnden	-	-	-

Tabell 2.1 Studiens val av respondenter.

Ovanstående tabell, Tabell 2.1, redogör studiens val av respondenter. I tabellen framgår antalet respondenter samt att respondenternas erfarenhet presenteras i ett medelvärde. Tabellen presenterar även vilken bilaga respektive respondentgrupp använt som intervjuguide inför studiens intervjuer. Dessvärre valde RN att avstå från intervju, dock presenteras RN i denna tabell av den anledningen att de hade utgjort en betydande faktor för studien.

Studien hade som mål att intervjua respondenterna via direktkontakt. Dock på grund av tidsbrist hos respondenterna uteslöts tidigare mål. Eftersom bankrevisorerna utgjorde den centrala delen valdes istället direktkontakt med enbart dessa samt FIPO på grund av att FIPO:s intervjuguide krävde mer utvecklade svar än hos de övriga respondenterna. Intervjuguiden för bankrevisorerna var uppdelad i olika teman som utformats utifrån arbetets undersökningsmodell, detta för att kunna underlätta sammanställningen till analysen och för att skapa en röd tråd genom hela studien.

Samtliga respondenter var noga med att förklara att de ville vara anonyma och att det inte skulle finnas någon koppling alls till dess bank eller revisionsbyrå. Studien tog stor hänsyn till detta. Detta var även en fördel med telefonintervjuer då respondenterna förblev anonyma under hela intervjun. Alla respondenter, utom en intern bankrevisor, ansåg att diktafon fick tillämpas för att skapa en större trovärdighet, istället gjordes anteckningar under denna intervju. Att anteckna under intervjuer kan ses som negativt i den aspekten att det begränsar intervjuens öppenhet och riktighet (Denscombe, 2009). Som tidigare nämnt fick respondenterna ta del av intervjuguiden innan intervjun, samtliga respondenter hade gått igenom frågorna innan intervjun genomfördes. Att intervjufrågorna behandlats innan intervjuer kan ses som fördelaktigt i den mån att det tillför en spontanitet och utformade svar (Kvale et al., 2009). Intervjun beräknades ta cirka 30 minuter vilken den gjorde med samtliga respondenter förutom med FIPO och en extern bankrevisor då den uppskattade tiden slutade på strax över en timme.

Efter intervjun meddelades samtliga respondenter att intervjun skulle transkriberas och det krävs ett godkännande från respondenten för att materialet skulle få brukas i studien. Vid transkriberingen skrevs respondenternas svar ner ordagrant för att kunna urskilja viktigt material. De inspelade intervjuerna förvarades på en dator med lösenkod. Då respondenterna var noggranna med att materialet inte fick återkopplas till deras bank eller revisionsbyrå raderades materialet direkt efter det tillämpats i studien. I empirikapitlet indelades svaren i de teman som utformats utifrån

undersökningsmodellen vilket är en del i processen enligt Denscombe (2009) vid hantering av intervjumaterial.

2.3.2 Sekundärdata

Den största delen av studien består av sekundärkällor. Bryman och Nilsson (2011) nämner litteratur, vetenskapliga artiklar, tidskrifter, elektroniska källor och uttalanden som exempel på sekundärkällor. Arbetets sekundärkällor består av studentlitteratur, vetenskapliga artiklar och lagförarbeten som hämtats via Högskolan i Gävles bibliotekskatalog. De lagförarbeten och vetenskapliga artiklar som använts har funnits genom sökningar på Discovery, Google Scholar och Scopus. För att bibehålla källorna har samtliga sökningar gjorts via Högskolan i Gävles bibliotek, där deras egen katalog tillämpats. Att använda sig utav sökmotorer snarare än bibliotekskataloger anser Bryman och Bell (2013) ska göras med ett kritiskt förhållningssätt eftersom de inte värderas på samma trovärdiga sätt. Sökningarna har därför begränsats till kataloger för att bibehålla relevans och pålitlighet.

De sekundärdata som använts har haft varierande publiceringsår. Studien har haft som mål att nyttja vetenskapliga artiklar som inte varit publicerade i mer än tio år, dock har studien nyttjat en arkeologisk forskningsmetod och av den anledningen tillämpat äldre daterade vetenskapliga artiklar för att utgå från ursprungskällan. I de lagförarbeten som tillämpats har gällande lagstiftning används, dock har studien som en avgränsning inte tagit hänsyn till lagändringar som uppkommit under skrivandets gång.

2.4 Studiens trovärdighet

För att ett forskningsarbete ska kunna anses som trovärdigt, behöver det uppvisa en hög tillförlitlighet. Tillförlitlighet innebär att studiens innehåll svarar till dess syfte (Bell och Nilsson, 2000). I kvalitativa studier skiljer Bryman och Bell (2013) mellan tillförlitlighet och överförbarhet. Tillförlitligheten rör hur studiens slutsatser kan appliceras till andra sociala miljöer och situationer. Studiens syfte är att öka förståelsen samt förklara och söker därför inga svar som kan generaliseras till att täcka hela revisorsyrket. De fåtal intervjuer som gjorts, samt den tidsram som getts, innebär att studiens syfte inte söker efter att ge några heltäckande svar, utan endast ge svar i dess kontext vilken styrks av Bryman och Bell (2013). I studien har urvalet gjorts för att på bästa sätt kunna svara upp till syftet genom semistrukturerade intervjuer med tio yrkesmän med relevant kompetens. Vid

insamling empiriskt material är målsättningen att dess innehåll, trots att inga generaliseringar görs, ska ha hög trovärdighet. För att uppnå detta har de tillfrågade respondenterna, trots ett litet urval, valts ut från utgångspunkten att de ska inneha hög kompetens inom området. Löpande under arbetets gång har studiens syfte omformulerats för att säkerställa dess tillförlitlighet.

Överförbarheten innebär att studiens observationer ska överensstämma med de teorier som forskningen utvecklar (Bryman och Bell, 2013). Den referensram som studien grundar sig på, har varit basen för den slutsats som utformats. Återigen har den tidsram som funnits påverkat hur pass mycket data som kunnat läsas in, vilket ger en överensstämmelse i studiens kontext, men inte i det stora hela (Bryman och Bell, 2013). De sekundärdata som använts är i största mån nypublicerad, men viss data som använts som teorigrund är av senare datering vilket påverkar överförbarheten (Thurén, 2013). Studien har begränsats till att endast utgå ifrån vetenskapliga artiklar, studentlitteratur och lagarbeten, eftersom även det bidrar till arbetets trovärdighet, då dessa anses som trovärdiga källor i ett forskningsarbete (Bryman och Bell, 2013). De flertalet vetenskapliga artiklar som använts bidrar till att studien formas från en kumulativ ansats. Att ett forskningsarbete är kumulativt innebär att de argument som förs grundar sig i tidigare forskning och är nödvändigt för att säkerställa arbetets trovärdighet (Thurén, 2013).

3. Referensram

Referensramen är uppdelad i en allmän referensram, tidigare forskning samt teoretisk referensram. I allmänna referensramen framgår de mest centrala begreppen för hur penningtvätt bedrivs samt revisorers skyldigheter utifrån relevanta lagrum och rekommendationer. Allmän referensram, tidigare forskning samt teoretiska referensramen nyttjas i form av att de tillsammans designar studiens undersökningsmodell, som sin tur bidrar till att se problematiken ur ett säreget perspektiv för att underlätta bearbetning i empirikapitlet.

3.1 Allmän referensram

I den allmänna referensramen redogörs inledningsvis för hur penningtvätt generellt utförs genom olika processer. Sedan följer de lagrum och rekommendationer som kan hänvisas till olika relevanta yrkesgrupper, i syfte att ge en överblick i skyldigheter och åtgärder som vidtas för att leva upp till PTL. De yrkesgrupper som utgör en del av studiens allmänna referensram är externa- och interna revisorer, samt banksektorn.

3.1.1 Penningtvättsprocesser

Det huvudsakliga syftet med penningtvätt ligger i att tjäna pengar. Penningtvätt är ett nödvändigt led för att dölja olagliga brottsvinsters ursprung. Det finns mängder av motiv och tillvägagångssätt, men processen ser vanligtvis snarlik ut. Den kan till exempelvis skilja sig beroende på vem som skyddas och hur de svarta medlen väljs att placeras (Ekobrottsmyndigheten, 2013; Örnemark Hansen, 1998). Rikskriminalpolisen har delat upp penningtvättsprocessen i fyra steg som utförs för att göra de svarta medlen vita. Penningtvättens fyra faser består av: placering, skiktning, integrering och återinföring (Örnemark Hansen, 1998). Kortfattat utgår stegen ifrån placering av de olagliga svarta medlen i det legala systemet till att sedan återinvesteras när de förvandlats till vita lagliga medel (SOU 2012:12, 2012).

Placeringen utgör det första steget i penningtvättsprocessen och innebär att gärningsmännens olagliga brottsvinster placeras in i det lagliga ekonomiska systemet. Detta sker oftast i en bank eller hos en annan finansiell institution. Ofta rör det sig om att förvandla kontanter till kontomedel eller dylikt. Det finns olika sätt att gå tillväga för att införa olagliga medel i en legal verksamhet. Exempelvis kan falska fakturor upprättas i syfte att medlen kommer in i systemet genom

transaktioner. Så kallade målvakter kan även användas som genomför insättningarna åt de kriminella. På det sättet är det svårare att kunna spåra den ursprungliga källan (Örnemark Hansen, 1998; *SOU 2012:12*, 2012). Placeringen är kanske det viktigaste och mest riskfyllda momentet när penningtvätt sker. Risken att upptäckas är stor, eftersom många kontroller görs framförallt när kontanter ska omvandlas och föras in i det finansiella systemet. När väl detta steg är utfört är processens nästkommande faser mindre komplicerade (*SOU 2012:12*, 2012).

När placeringsfasen är utförd, blir nästa steg att genomföra en eller flera transaktioner med de nu placerade medlen, fasen kallas skiktning. Skiktningen innebär att medlen förflyttas mellan olika finansiella verksamheter, vilket kan ske både inrikes och utrikes. Exempelvis kan medel förflyttas mellan bankkonton, köp av försäkringar, handel av värdepapper och dylikt. Genom att förflytta och sprida ut medlen, ökar svårigheten ytterligare att kunna spåra deras ursprung och ägare (*SOU 2012:12*, 2012). Lyckas skiktningssfasen har medlens ursprung helt lyckats döljas (Örnemark Hansen, 1998).

I processens tredje fas, integreringen, skapar gärningsmännen en rimlig förklaring till medlen. Här finns en mängd tillvägagångssätt från relativt enkla till mer komplicerade metoder. Integreringens syfte är att maskera medlen för att göra dem lagliga. Enklare metoder är till exempel att växla medlen mot spelmarker på ett kasino eller mot vinstkuponger på till exempel trav eller lotto. Det kan även maskeras som ett banklån eller som en fiktiv affärshändelse. När denna del i processen väl är genomförd är penningtvätten färdig och medlen har i sin tur blivit lagliga (Örnemark Hansen, 1998; *SOU 2012:12*, 2012).

Steg för återinvestering figurerar inte alltid i processen, men som namnet antyder innebär steget att de tvättade medlen återinvesteras i en annan legal verksamhet. De föregående stegen behöver vara genomförda för att återinvesteringen ska kunna ske (Örnemark Hansen, 1998; *SOU 2012:12*, 2012).

3.1.2 Finansiella verksamheters förpliktelser

Bestämmelserna i penningtvättslagen (2009:62) omfattar finansiella verksamheter, däribland bankverksamheter samt fysiska och juridiska personer som driver verksamhet som godkända eller auktoriserade revisorer (Ekobrottsmyndigheten, 2013). I detta avsnitt anges de för studien viktigaste skyldigheter som omfattar de båda verksamheterna enligt PTL. Detta för att ge en överblick i hur lagstiftningen påverkar deras yrkesutövande och vad lagstiftningen innebär för deras verksamhet.

PTL:s viktigaste skyldigheter har summerats i studien till: det riskbaserade förhållningssättet gällande kundkännedom, uppföljning av affärsförbindelser, granskningskyldighet, meddelandeförbud samt kravet på riskbaserade interna rutiner. Vidare diskuterar avsnittet relevanta föreskrifter för att ge ytterligare inblick i banker- och revisorers förpliktelser.

Penningtvättslagen (PTL) trädde i kraft den 15 mars år 2009. Lagen är konstruerad för att ge instruktioner till olika finansiella verksamheter och innehåller administrativa åtgärder som ska tillämpas av de berörda verksamheterna. Syftet med lagen är att förhindra att finansiella- och andra verksamheter utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism (*SOU 2012:12*, 2012). Genom lagen har verksamheterna pålagts en undersökningsplikt samt en skyldighet att rapportera misstänkta fall av penningtvätt till FIPO. De har alltså en skyldighet att granska misstänkta transaktioner och att rapportera dessa till FIPO om omständigheterna kan tyda på penningtvätt (Ekobrottsmyndigheten, 2013; Örnemark Hansen, 1998). Eftersom lagen gäller olika slags verksamheter är den inte utformad som fasta rutiner. Den anger vilka skyldigheter de berörda verksamheterna har, men hur arbetet ska utföras för att uppfylla dessa skyldigheter finns inte reglerat i detalj. PTL uppger bland annat att verksamheterna ska arbeta efter ett riskbaserat förhållningssätt. Det innebär att förhållanden ska hanteras på olika sätt beroende på de specifika riskerna för penningtvätt (*SOU 2012:12*, 2012). PTL är inte till för att tillämpas som ett underlag för brottsutredning, utan syftar till att verksamheterna i sitt arbete ska överväga faktorer och arbeta efter ett riskbaserat förhållningssätt (Ekobrottsmyndigheten, 2013).

I det riskbaserade förhållningssättet ingår ett krav på att verksamheter ska anta grundläggande åtgärder för kundkännedom. Detta framgår i 2 kap 2-3 §§ PTL. De grundläggande åtgärderna ska tillämpas när en affärsförbindelse upprättas samt då enstaka, eller flertalet sammanhängande, transaktioner uppgår till minst 15 000 euro. De ska även vidtas i de fall då information om kundens identitet anses missvisande i form av bristande tillförlitlighet, med andra ord när informationen inte anses vara tillräcklig (*SOU 2012:12*, 2012). De grundläggande åtgärderna för att uppnå kundkännedom är att kontrollera kundens identitet, kontrollera den eventuellt verkliga huvudmannens identitet och att undersöka syftet och beskaffenheten av affärsförbindelsen (Ekobrottsmyndigheten, 2013, *SOU 2012:12*, 2012). I vissa situationer behöver inga åtgärder tas för att uppnå kundkännedom enligt 2 kap 5 § PTL. Det gäller för vissa typer av kunder eller när vissa typer av produkter eller tjänster erbjuds till kunderna. Bland annat omfattas svenska myndigheter och vissa verksamheter som har hemvist inom EES inte av kravet, eftersom risken inte

bedöms vara hög i dessa fall. Verksamheterna måste dock samla tillräcklig information för att kunna fastställa om kunden är berättigad till ett sådant undantag (*SOU 2012:12*, 2012). Om det finns misstankar om penningtvätt ska de grundläggande åtgärderna dock alltid vidtas, oavsett om de tidigare nämnda kraven är uppfyllda eller om undantag enligt 5 § råder (*SOU 2012:12*, 2012).

Av PTL 2 kap 10 § framkommer att verksamheter fortlöpande ska följa pågående affärsförbindelser genom att kontrollera och dokumentera att de transaktioner som utförs överensstämmer med den kunskap som de har om kunden. Dels ska kundens risk- och affärsprofil kontrolleras, men de ska även undersöka varifrån kundens ekonomiska medel kommer ifrån. Samtliga uppgifter som gäller transaktionen måste hållas aktuella genom kontinuerlig uppföljning (*SOU 2012:12*, 2012).

I PTL 3 kap finns regler om verksamheternas uppgifts- och granskningsskyldighet. Där framgår det att de har en skyldighet att granska transaktioner för att kunna upptäcka misstänkta penningtvättsbrott. Om misstanke kvarstår efter en närmare granskning ska de omgående skicka en rapport om detta till FIPO. I denna ska samtliga uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt anges (*SOU 2012:12*, 2012). Om det finns en misstanke att en transaktion kan vara ett led i penningtvätt ska verksamheterna om det är möjligt avstå från att utföra den. Om uppgifts- och granskningsskyldigheten uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte följs döms de till böter enligt PTL 7 kap 1 § (*SOU 2012:12*, 2012). Det är inte tillåtet för verksamheterna att avslöja för kunden eller annan inblandad att en rapport till FIPO gjorts eller kommer att göras, enligt PTL 3 kap 4 §. Den som åsidosätter detta förbud döms enligt PTL 7 kap 1 § 2 till böter. Vidare ska verksamheten ha ett system för att snabbt kunna lämna upplysningar till FIPO om så begärs (*SOU 2012:12*, 2012).

I PTL 5 kap 1-2 §§ framgår att verksamheterna ska ha riskbaserade rutiner för att förhindra att verksamheten utsätts för penningtvätt och löpande ska säkerställa att samtliga anställda fortlöpande får den information och utbildning som behövs inom ämnet. De ska även ha rutiner för att kunna vidta de åtgärder som behövs för att skydda sina anställda från hot eller fientliga handlingar som kan uppstå till följd av att de granskat eller rapporterat misstankar om penningtvätt (*SOU 2012:12*, 2012).

Banker står under tillsyn av Finansinspektionen (FI). FI:s föreskrifter finns reglade i ”Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism”, (FFFS 2009:1). Den innehåller bestämmelser om hur de verksamheter som står under

FI:s tillsyn ska agera för att uppfylla krav enligt PTL, samt allmänna råd om lagens tillämpning (FFFS 2009:1, 2009, SOU 2012:12, 2012). Enligt FFFS 2009:1 ska specifika åtgärder i det förebyggande arbetet mot penningtvätt anpassas efter hur stor risken bedöms vara. Riskbedömningen ska utföras på ett lämpligt sätt med hänsyn till företagets storlek och komplexitet och ska innehålla en analys av verksamhetens kunder, produkter, tjänster och andra relevanta faktorer för verksamheten. Interna regelverk ska fastställas för åtgärder mot penningtvätt där det ingår beslutsfattande av rutiner, system, utbildningsprogram och riktlinjer. Det ska även utses en person som är centralt ansvarig för att dessa följs. Förutom de skyldigheter som ställs enligt PTL ska riktlinjer för internkontroll och regelefterlevnad instiftas och regelbundet uppdateras (FFFS 2009:1, 2009, SOU 2012:12, 2012).

FI:s föreskrifter är baserade på det regelverk som följer av PTL och är därför snarlika. De innehåller samma skyldigheter men är om något mer omfattande i hur skyldigheterna ska implementeras i verksamheten. Exempelvis angående kundkännedom ska verksamheten ha rutiner för hur de ska kontrollera kundens identitet, detta gäller såväl fysiska som juridiska personer. Det finns även angivet att verksamheten ska ha ett elektroniskt system eller en manuell rutin för att granska transaktioner. Dokumentation om dessa bör sparas i minst tre år (*FFFS 2009:1*, 2009).

Modellen för de tre försvarslinjerna har fått ett allt starkare fotfäste inom den finansiella sektorn som en åtgärd för att uppfylla det riskbaserade förhållningsättet och är främst applicerad inom banksektorn ("Internrevisorerna - IIA:s position paper om tre försvarslinjer", 2012). IIA:s position paper om de tre försvarslinjerna i effektiv riskhantering och kontroll syftar till att ge en helhetsbild om hur verksamheter kan utforma sitt ramverk för riskhantering och kontroll, samt hur specifika arbetsuppgifter skall tilldelas och samordnas inom verksamheten (The Institute of Internal Auditors, 2013).

Som den första försvarslinjen ansvarar den operativa ledningen, affärsverksamheten, för riskhanteringen. Den ansvarar för att genomföra korrigerande åtgärder för att hantera processer och kontrollbrister, samt för att upprätthålla god intern kontroll och genom löpande risk- och kontrollrutiner. Den operativa ledningen identifierar, bedömer, kontrollerar och minskar riskerna, samt styr utvecklingen och genomförandet av interna rutiner och övervakar utförandet av dessa genom sina anställda. Det bör finnas en tillräcklig operativ ledning och övervakande kontroller på plats inom verksamheten för att säkerställa efterlevnad av lagar och regler (The Institute of Internal

Auditors, 2013).

Inom den andra försvarslinjen etableras olika risk- och regelefterlevnadsfunktioner för att hjälpa till att bygga och övervaka den första försvarslinjen. Deras specifika funktioner varierar beroende på verksamhet, men vanliga enheter inom den andra försvarslinjen är följande: En riskhanteringsfunktion som underlättar och övervakar genomförandet av riskhantering från den första försvarslinjen, en Compliance-funktion som övervakar specifika risker såsom brott mot gällande lagar och regler samt rapporterar direkt till berörda myndigheter vid misstanke, samt en Controller-funktion som övervakar finansiella risker och frågor om den finansiella rapporteringen. Den andra försvarslinjen upprättas för att säkerställa att den första försvarslinjen utformas och fungerar som avsett. Den andra försvarslinjen har därför ett viktigt syfte, men ger inte några verkligt oberoende analyser till berörda myndigheter gällande verksamhetens riskledning och interna kontroll (The Institute of Internal Auditors, 2013).

Internrevisionen utgör den tredje försvarslinjen. Internrevisorerna är det styrande organet och utgörs av ledande befattningshavare som ger trygghet för verksamheten genom en hög nivå av självständighet och objektivitet. Internrevisionen övervakar verksamhetens effektivitet, riskhantering och interna kontroll, inklusive på det sätt som den första och andra försvarslinjen uppnår riskhantering och kontroll. Att etablera en internrevision bör vara ett krav för alla verksamheter för att säkerställa effektiviteten i verksamhetens förvaltning och riskhanteringsprocesser (The Institute of Internal Auditors, 2013).

Externa revisorer, tillsynsmyndigheter och andra externa organ kan ha en viktig roll i verksamhetens övergripande styrning och kontrollfunktion trots att de verkar utanför verksamhetens struktur. Detta är särskilt fallet i reglerade branscher, såsom finansiella företag eller försäkringar. De kan även utgöra en oberoende och objektiv funktion vid bedömningen av hela eller delar av den första, andra eller tredje försvarslinjen. Är samordningen effektiv kan externa revisorer, tillsynsmyndigheter och andra organ utanför verksamheten ses som ytterligare försvarslinjer (The Institute of Internal Auditors, 2013).

3.1.3 Bankrevisorers förpliktelser

Studien syftar till att förklara bankrevisorers tillämpning av PTL inom banker; inte inom deras egen verksamhet. Då PTL inte omfattar revisorers arbete inom andra verksamheter, följer de i största mån

de skyldigheter som finns reglerade i aktiebolagslagen (2005:551); att granska verksamhetens årsredovisning samt att granska styrelsens förvaltning av verksamheten (*Aktiebolagslag*, 2005). PTL är dock baserat på ett EU-direktiv, vilket innebär att de svenska reglerna kan komma att påverka deras yrkesutövande. Det följande avsnittet syftar till att ge en inblick i de föreskrifter och rekommendationer som gäller förutom PTL för revisorer i allmänhet, samt specifika för externa och interna revisorer.

Revisorers skyldigheter vid misstanke om brott finns reglerade i aktiebolagslagen, ABL, 9 kap. 42-44 §§. Där framgår att de är ålagda att utan dröjsmål underrätta styrelsen vid brottsmisstanke. Kvarstår misstanken ska revisorer anmäla detta till åklagare och om så krävs avgå ifrån sitt uppdrag. Dock står PTL över ABL i de fall då misstanken indikerar på penningtvätt, vilket innebär att om misstanke om penningtvätt uppstår, ska revisorer rapportera detta till FIPO. Det innebär i sin tur att anmälan till styrelse eller annan utomstående i dessa fall inte får göras, eftersom PTL innebär ett meddelandeförbud för verksamhetsutövaren (Ekobrottsmyndigheten, 2013).

Revisorsnämnden, RN, är revisorers tillsynsmyndighet och har det operationella ansvaret för åtgärder mot penningtvätt i förhållande till auktoriserade revisorer och registrerade revisionsbolag. I deras författarsamling från år 2010 "Föreskrifter om ändring i Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet (RNFS 2001:2)" (RNFS 2010:2), inkluderades en ny paragraf där revisorer och registrerade revisionsbolags skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt regleras, samt att dessa ska ske i den omfattning som följer av god revisions sed (*SOU 2012:12*, 2012, *RNFS 2010:2*, 2010).

I december år 2012 utgav FAR "EtikU 11 Medlemmarnas tillämpning av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" (EtikU 11) som är ett uttalande som syftar till att ge FAR:s medlemmar, däribland externa bankrevisorer, vägledning och information om de överväganden som bör göras och vilka åtgärder som bör vidtas i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Uttalandet skrevs i samarbete med RN då deras tidigare nämnda uttalande, RNFS 2001:2, ansågs brista i att uttrycka vad den goda revisions seden innebär. Uttalandet ska verka som stöd att uppfylla de formella krav som lagen föreskriver, vid tveksamheter ska alltså själva lagtexten tillämpas, men uttalandet ska användas för att ge en vägledning i vad som anses vara god revisions sed inom området (*EtikU 11*, 2011). Enligt RN ger riktlinjerna som finns reglerande i EtikU 11 uttryck för vad som är god revisions sed på området, vilket innebär att om dessa inte följs kan RN

ta till disciplinära åtgärder (SOU 2012:12, 2012).

Följande tabell syftar till att sammanfatta hur FAR:s uttalande ska appliceras i revisorers förebyggande arbete mot penningtvätt, gällande god revisions sed.

Revisorers skyldighet enligt PTL	Hur uppfylls skyldigheten enligt PTL?	När i tiden ska skyldigheten utföras?	Hur bedöms skyldigheten enligt EtikU 11?
Kundkännedom	<ul style="list-style-type: none"> - Kontrollera kundens/den verkliga huvudmannens identitet - Inhämta information om affärsförbindelsens syfte och art - Bevara handlingar och uppgifter från genomförandet 	Innan affärsrelation inleds	Revisorerna ska själva bedöma omfattning beroende på bedömd risk
Granskningskyldighet	<ul style="list-style-type: none"> - Granska transaktioner som kan misstänkas utgöra ett led i penningtvätt - Om det är möjligt, undvika att utföra sådana transaktioner 	Löpande	Revisorerna ska själva bedöma omfattning beroende på uppdragets storlek samt vad som bedöms gälla inom ramen för god sed.
Uppgiftsskyldighet	<ul style="list-style-type: none"> - Rapportera misstänkta fall av penningtvätt till Finanspolisen - Lämna och ha tillgång till de uppgifter som Finanspolisen kan begära 	Utan dröjsmål efter att misstanke granskats	Skiljer sig inte från PTL:s föreskrifter
Meddelandeförbud	<ul style="list-style-type: none"> - Aldrig avslöja för kund eller utomstående att en granskning har eller kan lämnas till Finanspolisen 	Alltid	Skiljer sig inte från PTL:s föreskrifter
Interna rutiner	<ul style="list-style-type: none"> - Ha interna rutiner i verksamheten för att säkerställa att lagen följs samt kontinuerligt se till att dessa uppdateras 	Löpande	Skiljer sig inte från PTL:s föreskrifter

Tabell 3.1 Sammanfattning av revisorers skyldigheter.

Tabellen inleds med att stapla upp de lagliga skyldigheter som tillkommit med PTL, hur dessa ska genomföras och när i tiden de ska utföras, för att sedan uttryckas efter EtikU 11:s riktlinjer i bedömningen av den goda revisionsleden.

Utmärkande för externa bankrevisorer är att de följer standarder som utformats av IAASB. IAASB är ett oberoende internationellt organ som har utgett flertalet standarder (ISA) för att underlätta konvergensen mellan nationer, bland annat inom revision och kvalitetskontroll ("About IAASB | IFAC", 2014). I RevR100, som är en rekommendation utgiven av FAR, anges ett urval av ISA-standarder, samt FAR:s rekommendationer gällande tillämpningen av dessa samt den goda revisionsleden vid revision av finansiella verksamheter (FAR, 2012). RevR100 utgavs år 2012 och syftet med rekommendationen är att ge externa revisorer vägledning i vad som är den goda revisionsleden vid revision av finansiella företag som står under tillsyn av FI, däribland banker (FAR, 2012).

Enligt RevR100 (2012) ska revisorer vid revision av finansiella verksamheter inhämta tillräcklig och väsentlig information angående om verksamheten följt de lagar och regler som kan anses ha en direkt påverkan på dess finansiella rapporter. För att efterleva detta ska revisorer inneha kunskaper om de regelverk som gäller för verksamheten, granska hur de följer det regelverket, samt följa verksamhetens korrespondens med FI. För att säkerställa detta bör revisorer regelbundet ha en dialog med verksamhetens Compliance-ansvariga, granska Compliance-funktionens rapporter samt beakta internrevisionens granskning av Compliance-funktionen inom verksamheten (FAR, 2012). För att upprätta god revisionsled anger rekommendationen specifika granskningsskyldigheter vid den externa revisionen av finansiella verksamheter gällande dess interna styrning och kontroll. Det framgår bland annat att revisorer ska granska att styrelsen har sett till att det finns funktioner för internrevision, riskkontroll och regelefterlevnad samt att dessa enheter har fastställda instruktioner. Revisorer ska även granska att dualitet inom verksamhetens handläggning uppnås genom att ta del av verksamhetens dokumentation av beslutsrutiner, rapporteringsvägar och organisationsstruktur (FAR, 2012).

Utmärkande för interna bankrevisorer är att de följer det ramverk som utformats av International Professional Practices Framework (IPPF). IPPF är det ramverk som leder internrevisorernas yrkesutövande. Syftet med IPPF är att organisera IIA:s sakkunniga vägledning på ett sätt så att den är lättillgänglig och rätt i tiden, genom att omfatta nuvarande internrevisionspraxis såväl som att

redogöra för en framtida utveckling. Ramverket består av obligatorisk vägledning samt en starkt rekommenderad vägledning ("Internrevisorerna - International Professional Practices Framework (IPPF)," 2014).

Ramverket definierar interrevisionen som en oberoende, objektiv säkrings- och rådgivningsverksamhet med uppgift att tillföra värde och förbättra olika verksamheter. Internrevisionen hjälper verksamheten att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat värdera och öka effektiviteten i riskhantering, styrning och kontroll samt ledningsprocesser (*IPPF*, 2013). I ramverket framgår det att interna revisorer arbetar efter fyra nyckelord: integritet, objektivitet, sekretess och kompetens. Genom integriteten skapas en tillit för de interna revisorernas omdöme. Integriteten är grunden för det förtroende som ska finnas för yrkesutövningen. Genom en hög nivå av professionalism och objektivitet ska interna revisorer samla in och utvärdera information om den verksamhet de verkar inom. De ska sedan på ett objektivt sätt bedöma relevanta omständigheter utan att påverkas av något egenintresse eller personligt omdöme. De ska respektera den information de tillges och aldrig röja den informationen om det inte finns en laglig skyldighet, samt tillämpa de kunskaper och erfarenheter som behövs i utförandet av sina tjänster (*IPPF*, 2013). Det innebär bland annat de ska inneha tillräcklig kunskap för att bedöma risken för bedrägerier och ha kunskap i på vilket sätt risken administreras av verksamheten, men de förväntas inte ha samma expertis som en person vars huvudansvar är att upptäcka och utreda bedrägeri inom verksamheten (*IPPF*, 2013).

3.2 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen förklaras med hjälp av att klargöra begreppet förväntningsgapet, bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt samt tolkning av god revisionsred. I denna del presenteras relevanta forskares resultat samt definitioner, detta för att tydliggöra problematiken inom de områden studien berör.

3.2.1 Förväntningsgapet

Förväntningsgapet är ett begrepp som myntades år 1974. Flertalet forskare anser att Liggio (1974) var den första att skapa en teoretisk identifiering för begreppet förväntningsgap och sedan sammanföra detta med revision (Chye Koh och Woo, 1998; Pierce och Kilcommins, 1996; Porter, 1993). Enligt Liggio (1974) uppstår förväntningsgapet med anledning av hur revisionsyrkets

standarder, åstadkommande och kvalitet förhåller sig till olika förväntningsnivåer. Förväntningsgapet kan definieras som en skillnad i förväntning. Definitionen anspelar på förhållandet mellan oberoende revisorer samt de som nyttjar de finansiella rapporterna (Liggio, 1974). Det kan beskrivas som att revisorer ser sig själva som rapportörer samtidigt som allmänheten ser revisorer som kontrollanter (Chye Koh och Woo, 1998).

Porter (1993) liksom Carrington (2010) definierar begreppet förväntningsgap som allmänhetens förväntningar på revisorer och hur dessa skiljer sig från verkligheten. Definitionen skiljer sig inte avsevärt mycket beroende på forskare, däremot varierar strategier och förklaringar på hur förväntningsgapet ska kunna minska. Humphrey (1997) diskuterar fyra områden kring begreppet, dessa områden är revisionsförsäkran, revisionsrapporter, revisorers oberoende och revisorers regleringar och skyldigheter. Sammanfattat klargör Humphrey (1997) att förväntningsgapet skapas på grund av att revisionsrapporternas innebörd skiljer sig mellan revisorer och de som nyttjar de finansiella rapporteringarna, vilket kan återkopplas till Liggios (1974) definition. Påföljderna blir att de som nyttjar revisionsrapporterna ser dessa rapporter som ett certifikat för vad som är sanningsenligt och inte som ett offentligt utlåtande. Under dessa omständigheter uppstår förväntningsgapet, det vill säga på grund av bristande förståelse och information om revisionsyrket. Revisorer har fått mer ansvar i och med samhällets utveckling, dock anser revisorer att det inte står förtydligt i lag att de är skyldiga att upprätta dessa tjänster trots allmänhetens krav på det (Humphrey, 1997).

Andra forskare anser att revisorers oberoende har att göra med förväntningsgapet. Detta anspelar på att revisorer på senare tid har brustit i sitt oberoende på grund av marknadskonkurrens och revisionsskandaler, vilket har medfört en negativ syn från allmänheten på revisionens kvalitet (Humphrey, 1997). Ebimobowei (2010) anser att revisionsutövarna har sig själva att skylla gällande förväntningsgapet, på grund av revisorer själva har brustit i sitt oberoende. Revisionsskandaler, exempelvis Enron-skandalen, har bidragit till att allmänhetens förväntningar på yrket har sänkts då revisorer vid flertalet skandaler inte bekant sig skyldiga till brott utan istället kommit med ursäkter (Ebimobowei, 2010). Enligt Chye Koh och Woo (1998) kommer förväntningsgapet minska ifall revisionsberättelser presenteras mer omfattande. Detta skulle leda till att allmänheten får en ökad förståelse om revisionsyrkets prestige och omfattning vilket kommer resultera i minskade förväntningar ifrån allmänheten på revisionsyrket (Chye Koh och Woo, 1998). För att förväntningsgapet ska minska enligt Liggio (1974) krävs det först och främst att förväntningarna

ska definieras och godtas av inblandade, för att skapa förståelse och acceptans. Dock visar forskningsresultat på att allmänhetens syn och förväntningsgap inte går att ändra. Detta har att göra med att det i dagsläget inte är någon som är ålagd uppgiften att upptäcka finansbrott enligt lag, det vill säga att arbeta som kontrollant (Sikka et al., 1998), trots att sofistikerade finansbrott blir allt mer vanliga (Compin, 2008).

3.2.2 Bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt

I enlighet med FATF (2009) klarlägger Sikka et al (1998) att penningtvättsbrott påträffas mer inom banksektorn i förhållande till andra verksamheter. Banker måste ständigt arbeta förebyggande mot penningtvätt och faktorer som internetjänster och bankautomater har försvårat detta (Simwayi och Wang, 2011). Banker som blir utsatta för penningtvätt riskerar en mängd operativa risker, men också att deras rykte försämras (FATF, 2009). Enligt FATF (2009) är banker måna om att upprätthålla ett gott rykte, eftersom det är en förutsättning för att de ska lyckas konkurrera med andra banker inom finans- och banksektorn. Av den anledningen har bankernas revisorer en i synnerhet viktig roll eftersom branschen är starkt reglerad (Kanagaretnam et al., 2010).

Forskning har påvisat att revisorer åsidosatt sin goda revisionssed för att kunna upprätthålla bankernas goda rykte utifrån allmänhetens syn på banken (Ebimobowei, 2010). Enligt Kanagaretnam et al. (2010) finns ett negativt samband mellan revisorers rykte och inkomsthöjande resultathanteringar för banker i USA. Forskarna konstaterade att USA:s marknadsmiljö är starkt byråkratisk jämförelsevis med andra länders och av den orsaken tros revisorer inom banksektorn i USA kunna påvisa ett gott resultat för bankernas räkning, samtidigt som de riskerar att åsidosätta sitt egna professionella omdöme (Kanagaretnam et al., 2010).

Forskningsresultat har funnit signifikant stöd i att intressekonflikter bidrar till att människor inte eftersträvar att göra objektiva bedömningar, yrkesutövare talar dock emot det. Det påvisas att yrkesutövare inte erkänner sina felbedömningar, dock sker dessa omedvetet av den anledningen att människor inte ser sig själva som medvetet bedrägliga (Moore et al., 2006).

Bankernas roll är att arbeta som kontrollanter för det legitima finansiella systemet och är därmed sårbara för illegal finansiell verksamhet; utmärkande för penningtvättsbrott är att underrättelsesystemet har brister i sin spårning. En av anledningarna är att banker bör införa mer mänsklig kompetens vid spårningen av penningtvättsbrott (Pramod et al., 2012), Deines (2006) anser

att underrättelsesystemet måste förbättras för att spåra penningtvättsbrott, forskaren påvisar även att revisorers kunskap bör förbättras i form av utbildning eftersom den anses vara bristande.

Trots vad tidigare forskning fastställt, samt att lagarna har blivit mer strikta, är penningtvättsbrott sådana typer av brott som ständigt upptäcker nya kanaler (Unger, 2013). Enligt Unger (2013, s. 673) kan penningtvättsbrott citeras enligt följande; “*water always finds it ways*”. Citatet indikerar på att penningtvättsbrott skulle kunna ses som en tickande bomb som slutligen kommer resultera i att revisorer kommer handskas med det i en allt större omfattning (Unger, 2013).

3.2.3 Tolkning av god revisions sed

Förutsättningarna för att revisorer ska kunna utföra ett professionellt arbete är att de är opartiska, självständiga och arbetar efter god revisions sed (Sikka, 2009). Enligt FAR är faktorer som erfarenhet, integritet och professionellt urskillning av betydande faktorer för att revisorer ska uppfylla kraven för utövandet av god revisions sed (“God revisions sed - FAR”, 2013). Melnik (2013) argumenterar dock för att god revisions sed ser olika ut beroende på revisorers tjänsteutövning. Detta resulterar i svårigheter att göra en korrekt bedömning eftersom ett beslut inte behöver vara det bästa ur en moralisk synvinkel (Sikka, 2009). Generellt har människor en benägenhet att låta personliga värderingar influera i deras beslutsfattanden då de har svårt att urskilja vad som är moraliskt korrekt utifrån ett yrkesperspektiv (Bazerman, Loewenstein och Moore, 2002).

Enligt Hudaib och Haniffa (2009) kan revisorers oberoende ses ur ett moraliskt perspektiv som går att reglera efter situation. Forskarna påvisar att en av aspekterna till denna reglering är påverkan av god revisions sed; revisorers arbetsmiljö och yrkesutövning har förändrats och begreppet är därför abstrakt. Sikka (2009) menar att flertalet forskare berör god revisions sed när de utför forskning som anspelar på revisorers moraliska aspekter. Detta av den orsaken att god revisions sed bedöms olika från olika fall vilket resulterar i att moraliska aspekter influerar revisorers beslutsfattanden (Ponemon och Gabhart, 1990).

Enligt Kung och Huang (2013) har individuella värdepreferenser inom yrket inte någon betydelse för revisorers moraliska agerande, däremot kan revisorers personliga värderingar påverka moralen i beslutsfattanden. Anledningen till att individens värdepreferenser inte påverkar revisorers moraliska agerande har att göra med att värdepreferenser anspelar på yrkesmässiga dispositionsfaktorer (Kung och Huang, 2013).

En liknande forskning utförd av Shafer, Morris och Ketchand (2001) undersökte om revisorers moraliska agerande var annorlunda ifall situationen var mer dubiös. Frågeställningen var ifall revisorers moraliska agerande påverkas om beslut måste fattas utifrån svårbehandlade finansrapporter. Shafer et al. (2001) konstaterade att revisorers individuella värdepreferenser kan påverkas det moraliska agerandet under vissa omständigheter. Gällande revisorers personliga värderingar påvisades dessa influera beslutsfattandet i moraliska dilemman, men det behövde inte göra det.

Thorne och Hartwick (2001) utgick ifrån samma utgångspunkt som Shafer et al. (2001), det vill säga att ställa revisorer inför ett moraliskt dilemma, dock ville forskarna se hur diskussioner med jämställda kollegor influerar revisorers beslutsfattning utifrån moraliska dilemman. Forskarna fann signifikant stöd i att revisorers moraliska resonemang effektiviseras efter diskussion med jämställda kollegor (Thorne och Hartwick, 2001). Trots att det påvisats att moraliska resonemang effektiviseras efter diskussion med jämställda kollegor (Thorne och Hartwick, 2001), kan påtryckningar från omgivningen influera revisorers moraliska agerande och bidra till felaktiga beslutsfattanden (Lord och DeZoort, 2001). Exempelvis kan påtryckningar från revisionsföretaget, kollegor och företagskulturen orsaka felaktiga beslutsfattanden. I sådana situationer är det viktigt att revisorer bearbetar vilka konsekvenser som kan bli till följd ur ett företags- och yrkesperspektiv (Lord och DeZoort, 2001).

Nedan i tabell 3.2 sammanfattas tidigare nämnda forskares olika resultat i syfte att påvisa hur dessa kan ge bidrag till studien. Tabellen sammanställer även vilka forskningsmetoder som nyttjats samt forskningen inriktning. Tabellen syftar till att ge en tydlig förklaring till hur revisorers beslutsfattningar påverkas utifrån moraliska dilemman.

Forskare/År	Metod	Medelvärde av respondenternas erfarenhet	Forskningens inriktning	Bidrag till studien
Kung och Huang 2013	Kvantitativ	4 år	Individens beslutsfattande utifrån moraliskt agerande.	Individuella värdepreferenser påverkar inte utifrån moraliskt agerande. Personliga värderingar kan påverka.
Shafer et al. 2001	Kvantitativ	20 år	Individens beslutsfattande utifrån moraliskt agerande i en dubiös situation	Individuella värdepreferenser påverkar under vissa omständigheter. Personliga värderingar kan påverka.
Thorne och Hartwick 2001	Experiment	4 år	Individens beslutsfattande utifrån diskussion med jämställda kollegor i ett moraliskt dilemma.	Moraliskt resonemang effektiviserades efter diskussion med jämställda kollegor.
Lorde och DeZoort 2001	Experiment	1 år	Individens påverkan utifrån omgivningen vid beslutsfattanden.	Påtryck ifrån omgivningen påverkar individens moraliska agerande.

Tabell 3.2 Sammanfattning av revisorers agerande utifrån moraliska aspekter.

Finansiella brott blir allt mer vanligt, vilket har resulterat i att kraven har ökat gällande revisorers professionella utlåtanden samt deras skyldighet att agera utifrån god revisionssed (Näslund, 2002). Trots ökade krav på att upprätta god revisionssed utifrån de standarder som ges, saknas det erfarenhet bland revisorer för att hantera finansbrott enligt god revisionssed. Detta har bidragit till att revisorer många gånger åsidosätter seden på grund av bristande kunskap (Hassink, Meuwissen och Bollen, 2010).

Ye, Yuan och Chengs (2014) forskningsresultat påvisar att erfarenhet inte är ett av kriterierna för att auktoriserade revisorer ska kunna fastställa beslut baserat på en professionell bedömning. Forskarna grundar detta i den forskning de genomfört där revisorer, med olika erfarenhetsnivåer ifrån olika länder, ställts inför olika situationer och därefter fått presentera sitt individuella professionella utlåtande (Ye et al, 2014). En liknande forskning med samma syfte, kunde konstatera att erfarenhet var av betydelse, dock påvisade denna experimentella forskning skillnad i erfarenhet

i jämförelse mellan auktoriserade revisorer och junior revisorer (Abdolmohammadi och Wright, 1987). Utifrån DeZoorts (1998) forskningsresultat är erfarenhet en betydande faktor för revisorsutskottsledamöters yrkesutövning i intern- och externrevision. Inom externrevision har erfarna kommittémedlemmar större benägenhet att upptäcka finansbrott i form av bedrägeri, men interna brister i kontrollverksamheten. Utmärkande drag för erfarna kommittémedlemmar inom internrevision var mer enhetliga bedömningar, bättre självinsikt, samt att deras beslutsfattningar var mer likartade med de auktoriserade revisorernas beslut (DeZoort, 1998). Tabell 3.3 förklarar på ett övergripande vis hur erfarenhet är av betydande faktor för revisorer. Tabellen visar hur olika forskare tillämpat olika forskningsmetoder med liknande forskningsinriktningar.

Forskare/År	Metod	Medelvärde av respondenternas erfarenhet,	Forskningens inriktning	Bidrag till studien
Ye, Yuan och Cheng 2014	Experiment	Variérande	Påverkan av erfarenhet på auktoriserade revisorers beslutsfattande.	Erfarenhet har ingen påverkan hos auktoriserade revisorer.
Abdolmohammadi och Wright 1987	Experiment	Variérande	Påverkan av erfarenhet på auktoriserade samt junior revisorers beslutsfattande.	Erfarenhet har ingen påverkan hos auktoriserade revisorer, dock hos junior revisorer.
DeZoort 1998	Kvantitativ	Variérande	Påverkan av erfarenhet på revisorsutskottsledamöters yrkesutövning i intern och extern revision.	Erfarenhet påverkar yrkesutövningen i intern och extern revision.

Tabell 3.3 Sammanfattning av revisorers agerande utifrån erfarenhet

Bidraget till studien blir att kunna urskilja forskningresultaten utifrån dessa inriktningar, syftet med att tillämpa figuren var att ge bidrag studien inför undersökningsmodell samt analyskapitlet.

3.3 Teoretisk referensram

Den teoretiska referensramen redogör för relevanta teoretiska forskningsmetoder som ger stöd i studiens ståndpunkter. Referensramen tillämpas för att förklara hur revisorers yrkesutövande kan komma att påverkas ur ett individ- och organisationsperspektiv.

3.3.1 Institutionell teori

Den institutionella teorin syftar till att förklara verksamheter som en del av komplexa system (Meyer och Höllerer, 2014). Teorin grundar sig i tanken att omgivningen har stor makt över organisationer och därmed kan påverka dem genom påtryckningar eller krav. Påtryckningarna kan yttre sig dels i form av tekniska och ekonomiska krav som tvingar organisationen att producera och utbyta sina varor och tjänster på en viss marknad, för att på ett effektivt sätt förse omgivningens behov. Omgivningen kan även ställa sociala eller kulturella krav som tvingar organisationen att spela bestämda roller i omgivningen. Verksamheterna anpassar sig då till samhällets krav utifrån värderingar, normer, regler och åsikter (Hatch, 2002). Den institutionella teorin hävdar att organisationer inte bara anpassar sig till sina interna mål, utan påverkas även av institutioners externa värderingar och krav. Den enskilda organisationen utsätts för olika institutioners påtryckningar som tvingar dem att agera i ett visst led. Påtryckningarna kan vara av politiska, juridiska, sociala eller kulturella slag och fenomenet när dessa krav sätter press på organisationer, är definitionen på när organisationen blir institutionaliserad (Hatch, 2002).

Den institutionella teorin kan appliceras för att förklara både individuella och organisatoriska mekanismer. Detta bidrar till att forskningsteorin är applicerbar både i relation till att förklara organisationers påtryckningar men kan även appliceras till den enskilda individen (Dacin, Goodstein, och Scott, 2002). Av den anledningen är denna forskningsteori tillämpningsbar för studien eftersom den kan förklara ett individuellt handlande ur ett organisationsperspektiv. Forskningsteorin appliceras i studien för att påvisa hur institutioner kontrollerar de enskilda revisorernas yrkesutövning.

Institutionella påtryckningar kan delas in i tre olika kategorier. Dessa är de tvingande, de normativa och de kognitiva (Nygaard, Bengtsson, och Johansson, 2002). Den tvingande påverkan sker då organisationen tvingas att upprepa handlingar på grund av institutionella påtryckningar genom uttryckliga regler eller lagar. Institutioner utsätter då organisationen eller individen för ett juridiskt eller politiskt inflytande. Då påtryckningarna har sin grund i det kulturella inflytandet, sker en normativ påverkan. Organisationens handlande styrs då genom institutionens normer, värderingar och förväntningar (DiMaggio och Powell, 1983; Nygaard et al., 2002). Den kognitiva påverkan behandlar kunskap och erkännande. Institutionen förser då organisationen med en världsbild med en viss inställning och syn på världen. I och med att organisationen identifierar sig med denna, sker

påtryckningarna i form av uppfattningar om vad som är rätt och fel, där organisationen strävar efter att agera efter världsbildens accepterade tillvägagångssätt (Nygaard et al., 2002).

I Tabell 3.4 följer en sammanställning av de institutionella påtryckningarna applicerade på revisorernas yrkesutövande i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Figuren syftar till att ge en överblick i hur den institutionella teorins påtryckningar kan kategoriseras i revisionsbranschen.

	Tvingande påtryckningar	Normativa påtryckningar	Kognitiva påtryckningar
Institutionell struktur	Yttre regler	Värden och normer	Världsbilder, gemensamma föreställningar
Institutionell påverkan	Formell tillåtelse och förbud av bestämda typer av beteenden	Bestämda standarder för vad som är rätt och fel beteende	En bestämd gemensam världsbild med ett bestämt accepterat beteende
Konsekvenser vid regelbrott	Straff	Skuld - Uteslutning ur gemenskapen	Stämpling som oansvarig eller opålitlig
Exempel på institutioner	Lagstiftningen och arbetsgivare	Oskrivna regler i revisorsbranschen, Revisorsnämnden och FAR	Rapporter från branschföreningar som beskriver ett hot, Finanspolisen, samt förväntningsgapet

Tabell 3.4 Illustrerad sammanställning av de tre institutionella kraven. Inspirerad av (Nygaard et al., 2002, s. 204).

Studiens ståndpunkt är att de tvingande påtryckningarna har störst inverkan på revisorerna, dock visar figuren även hur de kognitiva och normativa påtryckningarna yttrar sig, vilka kan vi säga ha en viss påverkan.

Den institutionella teorins påtryckningar påverkar revisorernas yrkesutövande genom de regelverk som ska tillämpas i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Det sker dels genom rådande lagstiftningar och branschrekommendationer, men även genom de interna regler som revisorerna förhåller sig till i relation till sin uppdragsgivare, bankväsendet. De yttre reglerna kan vara sanktionerade med straffrättsliga påföljder i form av indragen licens och, om det så krävs, böter (Nygaard et al., 2002). Det råder en konflikt i att sanktionera revisorer med dessa yttre krav samtidigt som det inte ges en grundad motivation till att följa dem. Det krävs någon form av högre

övervakning eller en kompensation för revisorernas arbetsbörda (Lim, Ding, och Charoenwong, 2013). Studien söker sig till att undersöka denna konflikt i praktiken som en frågeställning för att besvara syftet.

3.3.2 Agentteori

Vid benämmandet av agentteori syftar studien till Principal-agent problemet. Principal-agent problemet appliceras då principalen (i detta fall staten i form av det lagstiftade organ) konstruerar en miljö där agenten (revisorerna) har incitament för att agera efter eget intresse (Nygaard et al., 2002). Agentteorin är tillämpningsbar för studien ur ett individperspektiv av den anledningen att regelverket för revisorer är uppbyggd på lagar och rekommendationer som revisorerna i sin tur ska tillämpa och kan påverka i deras beslutsfattningar. Davis, Schoorman och Donaldson (1997) beskriver att principalen överlämnar kontrollen till agenten i hopp om att de ska agera utifrån objektiva beslutsfattningar, om inte detta eftersträvas uppstår moraliska risker samt intressekonflikter (Davis et al., 1997). Forskningsresultat påvisar dock att agenternas beslutsfattande inte är objektiva, utan de agerar istället utifrån egna beslutsfattanden med hänsyn till individuella preferenser (Choo och Tan, 2007).

För att upprätthålla en god relation samt undvika konflikter mellan parterna kan de teckna ett kontrakt, detta för att begränsa agentens beslutsbefogenheter samt klargöra principalens mål. Kontraktet ska omfattas av att bägge parterna nyttomaximera samt att det ska finnas en målkonflikt, vilket menas att de båda parterna ska eftersträva att skapa bästa möjliga relation med samma mål. Inom agentteorin har principalen ofta bristande kunskap om agentens roll vilket båda parterna ska vara medvetna om, detta benämns som asymmetriskt informationsunderlag. Vad som sedan ska fullföljas av kontraktet är att agenten ska vara opportunistisk, risk ovillig och agera rationellt (Nygaard et al., 2002).

Beträffande situationen som studien begrundar så krävs det att revisorer innehar god information om företaget för att uppfylla principalens krav (Dittmann, 1999) samt att revisorerna är tillförlitliga (Institute of Chartered Accountants, 2005). Principalen kan öka samverkan sinsemellan parterna genom att tillföra hårdare straff mot revisorer ifall kraven åsidosätts (Kofman och Lawarrée, 1993). Dittmann (1999) anser dock att ifall straffen blir striktare resulterar det i, trots ökad tillförlitlighet, att revisorer kommer bli kostsammare i och med att deras sysselsättning blir mer omfattande.

Forskaren finner även signifikant stöd i att mindre reglerade straff försämrar revisorers tillförlitlighet.

3.4 Sammanfattning

Studiens referensram är uppbyggd kring tre avsnitt: allmän referensram, tidigare forskning och teoretisk referensram. Den allmänna referensramen redogör för vad penningtvätt innebär samt vilka skyldigheter revisorer och banker har i arbetet mot penningtvätt. Penningtvätt är en uppbyggnad av processer som syftar till att förvandla illegala pengar till legala. Det är ett växande problem i världen och år 2009 instiftades lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (PTL) i Sverige i kamp mot detta. Lagen omfattar flertalet verksamheter, däribland auktoriserade och godkända revisorer och bankverksamheter.

I och med lagens tillträdande har dessa ålagts skyldigheter för att lagen ska följas. Däribland ingår ökade krav på kundkännedom, en gransknings- och rapporteringsplikt, meddelandeförbud och krav på interna rutiner för att säkerställa att lagen efterföljs. Gällande revisorer är kraven på kundkännedom, samt granskningskyldigheten, styrda efter vad revisorerna anser vara en tillräcklig omfattning; vad som faller inom god revisionsred. EtikU 11, utgivet av FAR, verkar som en riktlinje när revisorerna ställs inför dessa beslut. Där anges att omfattningen ska avgöras i relation till uppdragets storlek och risk.

I tidigare forskning diskuteras tre olika avsnitt, det första avsnittet handlar om förväntningsgapet. Förväntningsgapet definieras som skillnad i förväntning mellan revisorer och allmänheten. Definitionen skiljer sig inte avsevärt mycket beroende på forskare då de menar att förväntningsgapet uppstår på grund av okunnighet ifrån allmänheten på revisorers yrkesutövande. Dock skiljer sig olika förhållningssätt samt strategier för att minska förväntningsgapet. Exempelvis ska revisorers revisionsberättelse förklaras mer omfattande för berörda parter enligt vissa, samtidigt som andra forskare menar att allmänhetens syn inte går att förändra. Gällande det andra avsnittet, bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt, förklaras att bankrevisorer måste inneha mer kompetens för att hantera penningtvättsbrott då det idag är svårt att spåra inom banksektorn. Penningtvättsbrott söker ständigt nya kanaler vilket kan komma att resultera i att bankrevisorer kommer handskas med sådana typer av brott i en allt större omfattning i framtiden. Slutligen i det tredje avsnittet görs en tolkning av god revisionsred, detta avsnitt är uppdelat i två

delar som anspelar på moraliska aspekter och hur erfarenhet påverkar revisorers beslutsfattningar. Detta anses påverka den goda revisionsleden. Inom dessa delar beskrivs det hur forskare tillämpat metoder, inriktningar samt resultat som i sin tur är av betydande faktorer för studien.

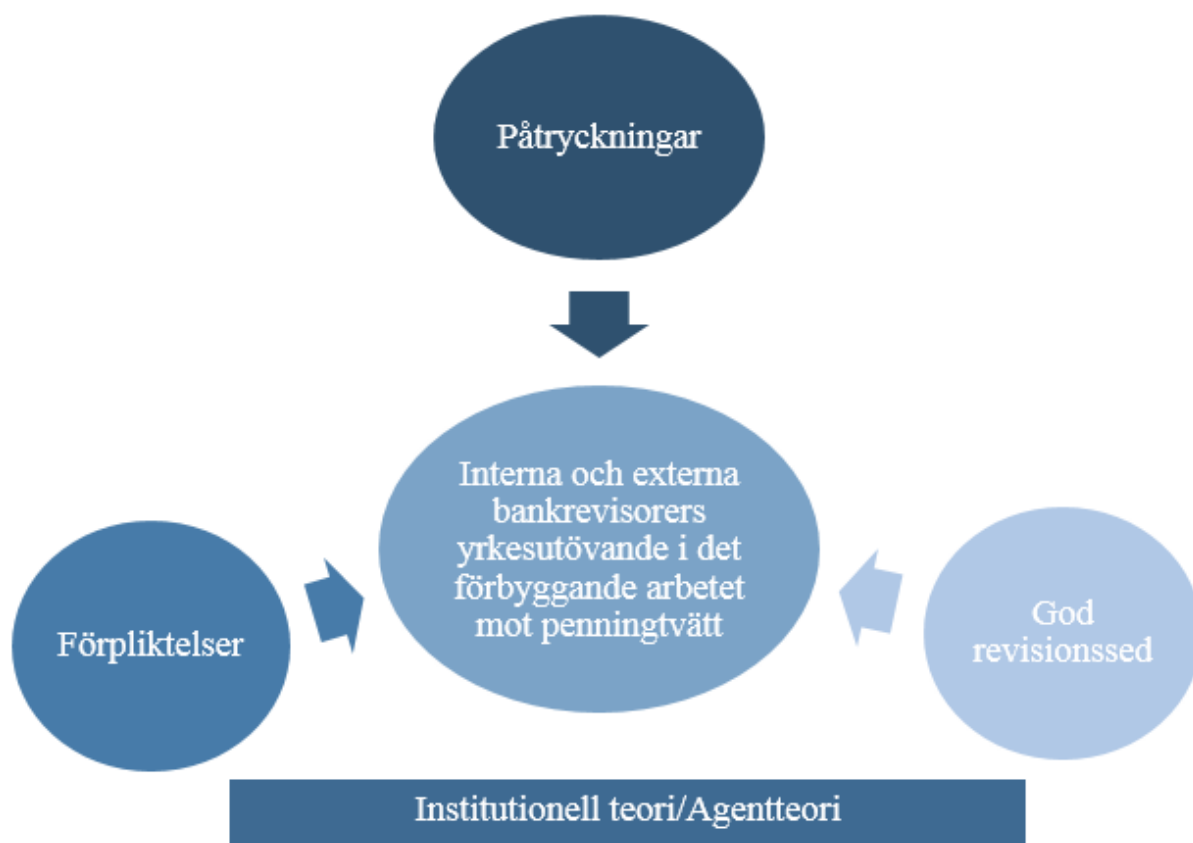
Den institutionella teorin har tillämpats i studien utifrån ett organisationsperspektiv, detta för att förklara de påtryckningar som styr revisorers yrkesutövande. De krav som ställs utgörs av tvingande-, normativa- och kognitiva påtryckningar, som kan ske från flertalet institutioner, däribland de lagstiftande organen, tillsynsmyndigheter samt de verksamheter som de verkar inom.

Agenteorin, principal-agent problemet, definieras som att principalen konstruerar en miljö där agenten har incitament för att agera efter eget intresse. Denna teori är tillämpningsbar för studien ur ett individperspektiv. Revisorers goda revisionsled bedöms variera från olika fall vilket resulterar i att det inte måste vara ett moraliskt korrekt beslut trots att regelverket för revisorer är uppbyggt på lagar och rekommendationer som ska följas.

3.4.1 Undersökningsmodell (a priori-modell)

Studien har utvecklat en a priori-modell utifrån de undersökningsfrågor som utformats utifrån tidigare forskning, allmänna referensramen samt teoretiska referensramen. De tre teman som presenteras i modellen är god revisionsled, förpliktelser och påtryckningar (se figur 3.1).

A priori-modellen redogör vilka områden studien har valt att undersöka för att förklara hur externa och interna bankrevisorers yrkesutövande ser ut i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Modellen bidrar även till att se problematiken ur ett säregt perspektiv för att underlätta bearbetning i empirikapitlet som i sin tur utförs för att besvara studiens syfte. Efter att information hämtats från empirin samt analysen kommer en förklaringsmodell (a posteriori-modell) att presenteras i slutet av studiens analys.

Figur 3.1 Studiens undersökningsmodell (a priori-modell)

Temat god revisionsssed är utformat utifrån EtikU11 samt IPPF från den allmänna referensramen. EtikU11, som utformat av FAR, är ett uttalande som syftar till att ge vägledning i vad som anses vara god revisionsssed i det förebyggande arbetet mot penningtvätt för externa bankrevisorer. Beträffande interna bankrevisorer är IPPF det ramverk som leder internrevisorernas yrkesutövande, där god revisionsssed framgår i form av vägledning och rekommendationer. Temat innefattar även tolkning av god revisionsssed som förklaras i tidigare forskning.

Temat förpliktelse är utformat utifrån finansiella verksamheters förpliktelse samt bankrevisorers förpliktelse som beskrivs i den allmänna referensramen. Där framgår lagar samt rekommendationer som bankrevisorer ska följa i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Den tidigare forskningen beaktas i redogörelsen av bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt samt förväntningsgapet.

Temat påtryckningar anspelar på förväntningsgapet samt bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt som presenteras i tidigare forskning. Förväntningsgapet redogör för

olika perspektiv och förväntningar på revisorers yrkesroll. Bankrevisorers intressekonflikter i förhållande till penningtvätt ger en inblick i hur bankrevisorerna själva upplever sin yrkesroll i det förebyggande arbetet mot penningtvätt.

Den teoretiska referensramen beaktas i undersökningsmodellen för att senare bedöma var forskningsteorierna lämpar sig främst i de tre temana. Vilket senare kommer framgå i studiens förklaringsmodell efter att empiri och analys har bearbetats.

4. Empiri

I detta kapitel presenteras respondenternas svar ifrån intervjuerna. Inledningsvis ges en övergripande bild av vilka respondenterna är samtidigt som de kategoriseras efter yrkesroll. Svar från intervjuerna presenteras utifrån studiens tre teman som är utformade utifrån undersökningsmodellen, dessa är; god revisionssed, förpliktelser och påtryckningar.

4.1 Studiens respondenter

I nedanstående tabell presenteras studiens respondenter. Denna tabell ger en övergripande bild över vilka respondenter studien hämtat information ifrån. Tabellen klargör även respektive respondents erfarenhet inom nuvarande kontor/bransch samt dennes yrkesroll. De externa bankrevisorerna går under beteckningen ER, interna bankrevisorer IR, Compliance C, Finansinspektionen FI och Finanspolisen FP.

Respondenterna	Antal år som revisor på nuvarande kontor	Erfarenhet inom branschen	Yrkesroll
Extern revisor 1, ER1	13 år	15 år	Auktoriserad revisor
Extern revisor 2, ER2	6 år	6 år	Auktoriserad revisor
Extern revisor 3, ER3	10 år	10 år	Auktoriserad revisor
Intern revisor 1, IR1	4 år	10 år	Godkänd revisor
Intern revisor 2, IR2	5 år	25 år	Godkänd revisor
Intern revisor 3, IR3	1,5 år	20 år	Godkänd revisor
Compliance, C1	-	10 år	Involverad inom Penningtvättsfrågor
Compliance, C2	-	8 år	Involverad inom Penningtvättsfrågor
Finansinspektionen, FI1	-	6 år	Involverad inom Penningtvättsfrågor
Finanspolisen, FP1	-	14 år	Involverad inom Penningtvättsfrågor

Tabell 4.1 Studiens respondenter

Denna tabell skiljer sig från Tabell 2.1, Studiens val av respondenter, eftersom denna tabell presenterar mer ingående information om respektive respondenter som studien intervjuat.

4.2 God revisionsssed

I temat god revisionsssed sammanfattas de svar som inkommit från bankrevisorernas respondenter, därefter presenteras berörda parterers perspektiv, det vill säga Compliance-, FI- och FIPO-responenterna. Bankrevisorernas respondenter ger svar vad de anser vara god revisionsssed samtidigt som berörda parterers perspektiv tillgodoses.

4.2.1 Bankrevisorer

Övergripande ger ER-responenterna liknande svar i frågan om vad som utgör god revisionsssed i externa revisorerers yrkesutövande. Den goda revisionssseden handlar enligt respondent ER2 om integritet, oberoende och att hela tiden förhålla sig professionellt mot kunden eller det företag som revideras, det är ett förtroende som bygger på att revisorer ska vara en oberoende pålitlig part. Respondent ER1 förklarar att externa revisorer följer direktivet RevR100 när de granskar finansiella institut, där god revisionsssed framgår. Även erfarenhet ses av samtliga ER-responenter som en mycket viktig faktor inom den goda revisionssseden. Det handlar om att kunna urskilja vad som är normalt eller kanske avviker på något sätt.

”Man har stött på saker och ting förut, man har bättre möjligheter att ha en sådan referensram så man kan förstå vad det är man ser och om de förklaringar som man får är rimliga.” – ER3.

IR-responenterna förklarar att interna revisorer följer IIA. Enligt respondent IR2 har IIA i sin tur upprättat IPPF, i denna anger respondent IR2 att det framgår hur interna revisorer ska uppträda, samt vägledning och guidning inom regelverket. IPPF kan beskrivas som grundbulten för de värderingar som interna revisorer ska efterfölja förklarar respondent IR2. Respondent IR1 tillägger även att god revisionsssed utmärks av efterlevnad av de föreskrifter och regelverk som finns, som exempelvis reglerar rapporteringsregler och tystnadsplikt. Respondent IR2 menar dock att god revisionsssed ses olika beroende på vem som frågas men i grunden är god revisionsssed densamma.

”Det är mycket sunt förnuft, det handlar om god etik och moral och sådana saker som ligger inbäddade i god revisionsssed plus att det är viktigt i den aspekten när man exempelvis kommer med kritik så ska man ha det väl underbyggt.” – IR2.

ER-responenterna är överens om att erfarenheten också är betydande eftersom den ger en trygghet i externa revisorers yrkesutövande, vilket kan visa sig åt båda hållen enligt respondent ER2. Respondent ER2 menar att det kan yttra sig dels genom att nyanställda kan ”ropa efter varg” för en liten brist som kanske inte är så allvarlig, men också åt andra hållet;

”Som oerfaren kanske man missar uppenbara brister som faktiskt är allvarliga.” – ER2.

Samtliga IR-responenter uppger likartat att erfarenhet är en betydande faktor för interna revisorers beslutsfattanden. Enligt respondent IR3 är erfarenhet alltid fördelaktigt samtidigt som respondenterna IR1 och IR2 menar på att beslutsfattanden och bedömningar om rapportering bygger på erfarenhet, det vill säga erfarenhet om hur en risk eller sekvens ska bedömas. Erfarenhet generar även i att interna revisorer vet vad som är goda standarder samt bäst praxis enligt respondent IR1. Respondent IR2 utgår från sig själv i denna fråga av den anledningen att respondent IR2 innehar mycket erfarenhet inom yrket vilket genererar i bättre beslutsfattningar.

Diskussion med jämställda kollegor är något som samtliga ER-responenter uppmuntrar och ser positivt på. Det är viktigt eftersom det ger en möjlighet till resonemang; mer erfarenhet och relevanta synpunkter tas in vilket skapar en trygghet då externa revisorer ställs inför moraliska dilemman enligt ER-responenterna. IR-responenterna uppger att de inte bemöter moraliska dilemman i sitt yrkesutövande, det handlar i sådana fall om svårare bedömningsfrågor i rapporter enligt respondenterna IR1 och IR2. Likväl anser respondenterna IR1 och IR2 att det alltid är en fördel att ha någon att diskutera med ifall det finns en osäkerhet i hur de ska göra en bedömning. Respondent IR2 tillägger även att det ser olika ut beroende på ifall det talas om stora eller små banker; inom små banker arbetar kollegor mer in på varandra samtidigt som personalen i större banker arbetar mer internt inom revisionen förklarar respondent IR2.

De egna värderingarna och normerna har en viss påverkan enligt ER-responenterna, men det dagliga arbete som utförs är inte till största del baserat på individens åsikter. Samtliga ER-responenter uttrycker att erfarenheten är av större betydelse samt att de ramverk som revisionsbyråerna tillämpar genom alla processer säkerställer att det alltid finns en dualitet i alla beslutsfattanden. Respondenterna IR1 och IR2 är eniga om att egna värderingar och normer påverkar deras yrkesutövande. Respondent IR1 ser detta ur ett bedömningsperspektiv om det är i fråga om misstanke om penningtvätt.

”Det är klart man kan matta det först mot lagen sen om det nu inte räcker så tar man till de erfarenheter man har.” – IR2.

Till skillnad från tidigare respondenter anser respondent IR3 att egna värderingar och normer inte ska påverka yrkesutövningen utan förhåller sig enbart till IIA:s regelverk.

4.2.2 Berörda parter

Beträffande verksamheter som står under PTL så är fingertoppskänsla minst lika viktigt som efterföljandet av regelverk för att rapportera misstänkt penningtvätt enligt respondent FP1. Respondent FP1 menar att de rutiner som finns i dagsläget är uppsatta efter regler som indikerats från FIPO, men på grund av ständiga förändringar i samhället räcker de inte till; systemen inte är tillräckliga. Respondent FP1 förklarar att det är viktigt att det rapporteras, en inkommen penningtvätsrapport kan vara en pusselbit i en stor utredning.

”Du måste ha den där fingertoppskänslan, den är minst lika viktig. Jag brukar säga det; glöm beloppen, det är det avvikande, det som gör att man känner det här stämmer inte, magkänslan.” – FP1.

Erfarenhet är viktigt inom detta område anser respondent FP1. I dagsläget har inte externa revisorer och många andra yrkesutövare tillräckligt med kompetens för att se penningtvätt som en del i deras yrkesutövning. Det krävs utbildning och information från FIPO men också från andra tillsynsmyndigheter, de har en skyldighet att ge ut information förklarar respondent FP1.

Egna värderingar ska inte ha någon betydelse när beslutsfattningar görs ifrån interna bankrevisorer enligt C-respondenterna. Detta av den anledningen att interna bankrevisorer ska eftersträva att arbeta efter regelverk och sanktioner när revisionen redogörs.

4.3 Förpliktelser

Under temat förpliktelser sammanställs respondenternas svar i förhållande till hur PTL och andra relevanta ramverk påverkar bankrevisorers yrkesutövande. Först sammanfattas bankrevisorernas perspektiv sedan tas hänsyn till berörda parter ståndpunkter.

4.3.1 Bankrevisorer

ER-responenterna uttrycker att risken för penningtvätt tas upp inom den externa revisionens riskplanering, dock har inte yrkesutövarna penningtvätt i fokus. Inom den externa revisionen finns ett ansvar att försöka förstå om klienten följer lagar och regler som kan påverka dess verksamhet, samt var de största riskerna finns och hur verksamheten själv agerar för att täcka dessa risker.

”Ja och nej /.../ vi ska analysera och ta ställning till om det finns en förhöjd risk.” – ER3.

Enligt respondent ER2 är penningtvätt ett så pass brett område så att det är oundvikligt att inte beröras av det, dock poängterar respondent ER2 att i det dagliga regelefterlevandet faller ansvaret på Compliance-funktionen inom banker.

I frågan om penningtvätt tas upp inom internrevisionens planering, skiljer sig IR-responenternas svar. Respondent IR2 uppger även att banken utför sitt yrkesutövande utifrån de tre försvarslinjerna som finansiella institut ska följa. Respondent IR2 uttrycker sig som sådant att första försvarslinjen är själva verksamheten, där kontrollerna ska finnas. Sedan finns andra försvarslinjen förklarar respondent IR2 som består utav riskkontroller och Compliance, dessa kontrollerar exempelvis hur AML hanteras på olika sätt med en specifik enhet för dessa frågor. Den tredje försvarslinjen omfattas av internrevisionen och har i uppgift att granska hela företaget där granskningen ska utföras kontinuerligt utav första och andra linjen. Respondent IR2 nämner att i första linjen finns exempelvis de som möter kunder i butiker, kundservice och telefon. Enligt respondent IR1 tas inte penningtvätt upp som en egen risk specifikt, däremot görs granskningar av processer där preventiva åtgärder görs av personalen förklarar respondent IR1. Respondent IR1 uppger att interna revisorer granskar hur applikationer och system upprätthålls samt att de är aktuella, enligt respondent IR1 är det Compliance som äger frågan gällande applikationerna. Respondent IR1 nämner även att det finns en del i deras verksamhet som benämns som KYC, know your customer. KYC följs genom att det ska finnas årliga uppdateringar som respektive kundansvarig har för sina enskilda kunder. Den kundansvariga har som uppgift att se till att dess kunder inte avviker från vad som ska framstå som normalt för bankkunder, vilket är en del i yrkesutövandet att förebygga penningtvätt. Exempelvis är det viktigt att se över affärsprocesser som sker med företag som har dotterbolag i andra länder enligt respondent IR1.

Respondent IR2 nämner även att KYC är ett viktigt område inom banker samt att det är viktigt att skilja på penningtvättshantering i banker som har kontanthantering. Banker som hanterar kontanter är mycket mer utsatta för penningtvätt vilket resulterar i att deras interna revisorer ser mer allvarligt på denna fråga enligt respondent IR2.

Samtliga ER-respondenter upplever att PTL i viss mån har påverkat deras yrkesutövande i förhållande till revisionen av banker. ER-respondenterna uttrycker att externa revisorer inte har någon skyldighet att själva granska klientens kunder eller transaktioner, dock har lagen inneburit ett ytterligare moment i deras yrkesutövande; att granska att klienten själv säkerställer att PTL följs.

”Fokus för den externa revisionen är ju den finansiella rapporteringen /.../ enligt ABL är vi skyldiga att göra en förvaltningsgranskning, som ger styrelsens förvaltning utav bolaget och där ju penningtvätt en del av det.” – ER2.

I fråga om arvode förklarar ER-respondenterna att det inte finns något specifikt arvode för just penningtvätt.

”Revisionsarvodet, det får aldrig vara så att säga ett fast arvode, just för att man inte ska ställas inför ett dilemma. Tar det längre tid att granska, så ska vi ta betalt för att det tar längre tid att granska.” – ER3.

PTL har inte påverkat respondent IR3 mer än någon annan lagstadgad process. Detta till skillnad från respondent IR2 som beskriver att deras yrkesutövande har förändrats sedan lagen tillsattes. Respondent IR1 påbörjade sitt arbete inom internrevisionen år 2010 och av den anledningen känner respondent IR1 att det blir svårt att besvara frågan eftersom lagen tillsattes tidigare men tillägger att ämnet är viktigt.

”Jag kan säga att penningtvätt överhuvudtaget är väldigt aktuellt, området, den ingår ju ofta i revisioner då vi tittar på de processerna. Så det är ju mer att det är slag inom granskningen.” – IR1.

IR-respondenterna nämner att interna revisorer inte arbetar på samma sätt som externa revisorer i fråga om arvode. IR-respondenterna uppger att de arbetar efter en budget, som fastställs av styrelsen enligt respondent IR2. I frågan om detta kontrolleras av någon övrig part så uppger IR-

respondenterna att FI är den tillsynsmyndighet som granskar banker, det vill säga att FI granskar deras yrkesutövande där penningtvätt är en del i processen.

”Finansinspektionen har stafat upp sig rejält, både med kompetens och resurser så nu ger de sig på de stora banker och tittar på de, och här rinner det igenom miljarders miljarder, det gör det inte på små banker, där handlar det mer och en säck med pengar. Det handlar om olika typer av volymer. Inom storbankerna handlar det mer om riktigt stora, world wide, brottsligheter.” – IR2.

Respondenterna ER1 och ER3 förklarar liksom IR-respondenterna att bankernas efterlevnad av regler och lagar kontrolleras av FI, den tillsynsmyndighet som står över externa revisorer är RN. Förutom RN beskriver respondenterna ER1 och ER3 att deras respektive byrå har löpande interna kontroller där medarbetare från utlandet granskar deras verksamheter. Respondent IR1 nämner att Compliance har ett ansvar att kontrollera när det gäller efterlevnad av att kontrollera bankernas misstankar om penningtvättsbrott. Respondent IR2 anser att mycket av den yrkesutövning som de externa revisorerna ska göra görs av den interna revisionen. Detta resulterar i att externa bankrevisorer måste förlita sig på interna bankrevisorers yrkesutövning och av den anledningen måste de granska internrevisionen.

I frågan om åtgärder vid en misstanke om penningtvätt skiljer ER-respondenterna mellan två scenarion, det första är att en klient fattar misstanke om en av sina egna kunder och det andra är ifall det fattas misstanke från revisionen om den egna klienten. Gäller scenariot klientens egna kunder förklarar respondent ER2 att i ett sådant skede blir den första åtgärden att ta reda på om bolaget noterat det som ser misstänkt ut, samt att ifrågasätta om de adresserat misstanken till berörda myndigheter. Respondent ER3 förklarar att det åligger en skyldighet för banker att dels övervaka transaktioner och bibehålla kundkännedom, samt att ifall misstanke om penningtvätt föreligger ska det anmälas till FIPO. De externa revisorernas roll i detta är att lyfta frågan, om så inte har gjorts, samt säkerställa att banken har sina egna rutiner på plats. Enligt respondent ER3 underrättar externrevisionen i sådana scenarion bolagets VD eller styrelse i första hand. Gällande det andra scenariot svarar samtliga ER-respondenter att scenariot är högst osannolikt eftersom revisionsbyråers interna rutiner och processer är så pass genomgående att det inte är troligt att en sådan klienter skulle antas från första början. Skulle det dock ske anser samtliga ER-respondenter att de även i detta scenario skulle kontakta bolagets VD eller styrelse i första hand. Respondent IR2

nämner att interna bankrevisorers uppdrag kommer ifrån styrelsen och det är dit interna revisorer ska rapportera i första hand samt bankens underrättelsesystem. Enligt respondenterna IR1 och IR3 skulle en misstanke om penningtvätt rapporteras till det underrättelsesystem som berör denna fråga, det vill säga Compliance enligt respondent IR1. Samtliga IR-respondenter är eniga om att Compliance är de som rapporterar till FIPO. Ingen av studiens respondenter har varit inblandade i något fall gällande rapportering om penningtvätt.

Samtliga ER-respondenter uttrycker att de har fått utbildning gällande hanteringen av penningtvätt. Respondent ER3 förklarar att det sker utbildningar i samband med nya lagar och direktiv. Gällande penningtvätt har de anställda genomgått en utbildning i hur penningtvätt ska hanteras för deras klienter, men även vad klienterna själva har för åtaganden enligt respondent ER3. IR-respondenterna uppger att samtliga banktjänstemän får utbildning inom respektive banker. Respondent IR3 menar på att banksektorn är uppbyggt på förtroende och det är därför viktigt med utbildning. Respondent IR2 nämner att deras bank under år 2014 har arrangerat mer utbildning till personalen för att förbättra bankens övervakning.

4.3.2 Berörda parter

Enligt respondent FP1 finns det i dagsläget cirka 20 000 företag i Sverige som är rapporteringsskyldiga enligt PTL, av dessa rapporterar cirka 120 stycken till FIPO. Det kan bero på att många företag inte tror sig beröras av PTL, trots att de kanske gör det i allra högsta grad. Enligt respondent FP1 är PTL ett tillräckligt underlag för att arbeta förebyggande mot penningtvätt, men det beror på ifall företagen efterlever det som står i lagen förklarar FP1.

”Jag tror inte att det skulle göra så mycket om vi ändrade på lagstiftningen som sådan, utan har vi rutiner för att få verksamhetsutövarna att rapportera och tillsynen från tillsynsmyndigheterna samt samverkan mellan myndigheterna så tror jag att den skulle vara tillräcklig som den ser ut nu.” – FP1.

Enligt respondent FP1 har FIPO ingen kontakt med interna eller externa revisorer på banker, det är Compliance som FIPO har kontakt med, där det generellt diskuteras med en AML-funktion. Respondent FI1 beskriver att i tillsynen av banker så involverar FI generellt sätt inte någon kontakt med varken bankernas intern- eller externrevision. Det kan dock förekomma i tillsynen menar respondent FI1. FI kan välja att granska internrevisionsrapporter eller liknande, vilket enligt

respondent FI1 ibland görs, men övergripande ingår det ingen kontakt med bankrevisorer. Respondent FI1 har inte någon specifik kunskap om just externa revisorer i förhållande till bankerna, dock uttrycker respondent FI1 att de omfattas av regelverket och ska vidta åtgärder för att förhindra penningtvätt. Compliance-respondenterna uppger att de har en viss kontakt med interna bankrevisorer. C-respondenterna beskriver att banker arbetar utifrån de tre försvarslinjerna där den första försvarslinjen är själva affären. För att denna ska utföras korrekt utefter bankernas interna regelverk så det är Compliance uppgift att delvis kontrollera och granska att affären utförs regelrätt, vilket utförs i den andra försvarslinjen. Det utförs sedan inom internrevisionen, utifrån den tredje försvarslinjen, att följa upp att Compliance utför sitt yrkesutövande korrekt. Detta resulterar i att interna bankrevisorer och Compliance har ett välutvecklat samarbete enligt respondent C1. C-respondenterna beskriver att internrevisionen generellt är ett stort och viktigt område inom bankerna där respondent C2 tillägger att samtliga försvarslinjer har en betydande roll för detta ska fungera i sin helhet. Compliance och internrevisionen lämnar en kontinuerlig kvartalsrapportering, detta resulterar i att det alltid sker en kontakt med interna bankrevisorer minst en gång i kvartalet enligt respondent C1.

”Internrevisionen försöker ju sätta sig in i vårt regelverk och externa regler när de gör sin revision, sedan kommer de med ett utkast om vad de har hittat och sedan om det är vi då som revideras så ska vi bemöta det.” – C1.

Gällande externrevisionen uppger C-respondenterna att Compliance inte har någon direkt kontakt med dem, utan denna kontakt sker enbart mellan den chefsansvariga för Compliance och externrevisionen.

Enligt respondent FP1 saknas det forskning inom penningtvättsområdet i Sverige. Myndigheter ansvarar tillsammans med regeringskansliet för att få ut mer kunskap och erfarenhet till Compliance. Respondent FP1 tror att inte externa revisorer innehar tillräckligt med kunskap för att upptäcka penningtvätt och menar därför på att FIPO och FI bär ett ansvar i att informera dem bättre. Det är lättare att informera banker enligt respondent FP1, dock försöker FIPO nå ut till de externa revisorerna genom mässor och annat i samarbete med exempelvis ekobrottsmyndigheten eller RN. I sin helhet är dock flera av de externa revisorerna svåra att nå då de är utspridda enligt respondent FP1.

C-respondenterna anser att PTL är ett tillräckligt underlag för att upptäcka penningtvätt, PTL är baserat på ett EU direktiv och Compliance anpassar sig till de regler EU kräver. Sedan PTL tillsattes har Compliance märkt små skillnader i form av krav på hur mycket dokumentation som ska utföras enligt C-respondenterna, dock tillägger C-respondenterna att bankernas underrättelsesystem är välutvecklade för att hantera penningtvätt. Compliance utför kontroller via vissa system mot olika sanktioner vilket påvisar att underrättelsesystemet är välutvecklat för att spåra penningtvätt enligt respondent C1. Dock tillägger respondent C1 att i fråga om att spåra penningtvätt så är det alltid en utmaning. C-respondenterna uppger att det görs många rapporteringar från banker och de rapporter som Compliance rapporterar kan innehålla väldigt mycket information, av den anledningen uppfattar respondent C1 att de uppfyller de krav som ställs.

”Vi har ju inte fått någon kritik eller så från finanspolisen om det och jag tycker att vi ligger på en bra nivå just när det gäller penningtvättsrapportering.” – C1.

Respondent FI1 förklarar att det fanns en reglering innan PTL tillsattes, skillnaden år 2009 och från tidigare lagstiftning var att man gick ifrån ett regelbaserat regelverk till ett riskbaserat regelverk. Detta innebär förenklat att verksamheterna ska hantera penningtvätsfrågor utefter risken för att de utnyttjas för penningtvätt förklarar respondent FI1. Tidigare var det vissa skyldigheter som skulle utföras, men i och med instiftandet av PTL blev omfattningen av skyldigheterna baserade på risker. Det tillkom även vissa skyldigheter som verksamheter är tvungna att utföra, men skyldigheten att rapportera misstänkt penningtvätt till FIPO fanns redan innan år 2009. Även FI:s tillsyn är riskbaserad och enligt respondent FI1 utgår FI ifrån risken och prioriterar verksamheter där risken bedöms vara störst eller där konsekvenserna om verksamheten utnyttjas kan vara störst.

”Generellt kan man säga att om man tittar tillbaka några år i hur vi har prioriterat i tillsynen så är ju att ha en dialog med bankerna och att bedriva tillsyn hos bankerna prioriterat.” – FI1.

Detta beror enligt respondent FI1 på att om det skulle visa sig att en bank har bristande rutiner och åtgärder vilket skulle kunna leda till att de utnyttjas för penningtvätt eller terroristfinansiering, skulle det kunna få väldigt stora konsekvenser. Respondent FI1 tillägger även att penningtvätt har fått mer uppmärksamhet under de senaste åren, samt att ju mer verksamheter arbetar med frågorna, desto

mer kommer att rapporteras till FIPO. Verksamhetsutövare utför sitt förebyggande arbete varierande, inom banksektorn anser respondent FP1 att de har bra kunskaper inom detta område.

”De är lyhörda för det. Sedan finns det behov av mer informationen, mer kunskap och det är en brist som vi har identifierat på regeringsnivå, utifrån den nationella riskbedömningen att vi har inte det.” – FP1.

Respondent FP1 tillägger dock att det behövs få ut mer kunskap till de externa revisorerna och öka deras förståelse för att PTL ska fylla sin funktion.

”Detta till revisorer och övriga yrkesutövare, få dem att förstå att penningtvätt och finansiering av terrorism, för framförallt penningtvätt, kan förekomma i deras verksamhet också och våga se det.” – FP1.

Beträffande interna bankrevisorer anser C-respondenterna att de inte har en betydande roll i det löpande arbetet mot penningtvätt på grund av att de utför sin yrkesutövning utifrån den tredje försvarslinjen. De ska i efterhand granska att Compliance följer deras rutiner.

”De har ju ingen roll i det, det är Compliance som har den rollen. Vi ska ju ha rutiner för att det här och de rapporterar, så fort de ser någonting som verkar konstigt eller misstänkt, till oss.” – C2.

Internrevisionen ska ytterst säkerställa att bankerna följer de externa och interna regelverken enligt respondent C1, de har en granskande roll och ingen operativ roll när det gäller penningtvätt. Med en granskande roll menar respondent C1 att de ska ha en oberoende funktion där de ska kontrollera verksamheten samt att Compliance yrkesutövande har utförts korrekt.

Angående Compliance rapporteringsplikt ska de hellre rapportera en gång för mycket än en gång för lite enligt respondent FP1, detsamma gäller för externa bankrevisorer. Ifall magkänslan får minsta känsla för att något inte stämmer eller är avvikande, ska det rapporteras förklarar respondent FP1. Det händer ingenting om det visar sig att det inte föreligger någon penningtvätt eller annan brottslighet, förklarar respondent FP1.

”Vi är en underrättelsesanktion, det är viktigt att veta, här bedriver vi bara underrättelse, ingen utredning.” – FP1.

Respondent FP1 förklarar även att PTL är under förändring. På grund av att penningtvätt är ett aktuellt problem, kommer PTL att kompletteras med det fjärde penningtvättsdirektivet som förhandlas i EU för tillfället.

4.4 Påtryckningar

I det sistnämnda temat, påtryckningar, redogörs respondenternas tro på huruvida bankrevisorers ansvar gällande preventiva åtgärder mot penningtvätt i banker kommer att förändras i framtiden. Respondenterna ger även svar på bankrevisorers ansvar i dagsläget samt ifall det anses vara bristande. Som i föregående teman presenteras inledningsvis bankrevisorernas svar därefter presenteras berörda parterers perspektiv.

4.4.1 Bankrevisorer

Enligt respondent IR2 kommer banker handskas med penningtvättsbrott i en allt större omfattning i framtiden. Respondent IR1 ställer sig tveksam till ifall penningtvättsbrott kommer att öka, av den anledningen att det är svårare att utföra något dylikt idag jämfört med förr. Respondent IR3 anser att detta har att göra med hur lagstiftningen utvecklas samt argumenterar för att det kommer att bli svårare för kriminella att utföra brott inom banksektorn på grund av att underrättelsesystemen ständigt utvecklas. Samtliga ER-respondenter påpekar att det inte ligger inom deras yrkesutövande att upptäcka brott, dock är de överens om att penningtvätt i framtiden kan bli allt mer sofistikerade brott, vilket resulterar i att de kommer bli mer svårupptäckta. Samtliga ER-respondenter kan även tänka sig att det i framtiden kan komma att läggas mer ansvar på externrevisionen. Dock poängterar ER-respondenterna att det i sådana fall skulle innebära ett mer omfattande yrkesutövande ifall externa bankrevisorer ålades samma skyldigheter som sina klienter berörande PTL, vilket skulle resultera i ett högre arvode för klienternas externrevision.

”FI/.../ tycker nog att vi ska göra det här och vi kan nog också tycka ibland att vi kanske ska göra det här, men det ingår inte i uppdraget direkt och våra kunder är ganska ointresserade av att betala. Det skulle vara väldigt omfattande arbete och vi skulle behöva lägga väldigt mycket kostnader själva på det här arbetet. Så jag vet inte, det beror nog lite på om man tycker att det här med penningtvätt är problem som växer eller om det är ett hanterbart problem.” – ER3.

Enligt respondenterna IR3 och IR1 arbetar inte interna revisorer för att upptäcka brott, med det sagt menar ER-respondenterna att interna revisorer endast granskar processer och interna kontroller inom banker. Respondenterna IR3 och IR1 anser även att bankernas underrättelsesystem är tillräckligt bra för att upptäcka penningtvättsbrott. Respondent IR2 anser att den interna revisionen säkert kan förbättras, speciellt av den anledningen att området är så stort. Dock anser respondent IR2 att internrevisionen i deras bank inte saknar något för att upptäcka penningtvätt i dagsläget, men de är alltid beredda att ompröva och se nya vinklar på saker och ting.

Samtliga ER-respondenter anser att det inte är externrevisionens uppgift att rapportera misstänkta penningtvättsbrott för bankers räkning, eftersom det inte ingår i externa revisorers yrkesutövande att leta efter brott. Det ingår i externa revisorers uppdrag att granska den finansiella rapporteringen för bolaget samt inom förvaltningsrevisionen att säkerställa att klienten själv efterföljer de lagar och regler som gäller dem menar ER-respondenterna. I dagsläget har externa revisorer ingen skyldighet att själva granska klientens transaktioner eller kunder. Enligt respondenterna ER2 och ER3 anspelar bilden av detta på förväntningsgapet av den anledningen att allmänheten och myndigheterna förväntar sig mer ifrån revisorerna.

”Sedan är det ju det här med förväntansbilden, den är ju alltid sådan. Det spelar ingen roll vad som står i media, om det är något som går dåligt eller händer så är det alltid revisorerna som borde ha upptäckt det här och ibland kanske det är så och ibland inte.”
– ER2.

Samtliga respondenter är enade om att penningtvätt förekommer i deras omgivning. Respondent IR3 menar dock att systemen i banker är tillräckligt bra för att klara av sådana typer av brott, men de behöver ändå vara vaksamma. Enligt respondent IR1 är det relativt svårt att genomföra penningtvätt med tanke på bankernas typ av IT-system samt bankens typ av screening av transaktioner, dock anser respondent IR1 att det alltid kommer finnas luckor, så säkerligen förekommer det penningtvätt.

”Det är klart att det förekommer och det kommer alltid att förekomma. Och det är svårupptäckt ibland, ja. Det är dels det som är vår utmaning och uppgift att försöka förhindra penningtvätt. Jag tror aldrig vi kan nå en hundra procentig nivå men vi ska naturligtvis sträva dit.” – IR2.

I frågan om varför det är svårupptäckt resonerar samtliga ER-respondenter kring att penningtvättsbrott har blivit mer sofistikerade och är därmed svårare att spåra och upptäcka.

”Ju mer sofistikerat ett samhälle är desto mer sofistikerade är brottslingarna också och det kommer inte att vara folk man förväntar sig och därför tror jag att det blir mer svårupptäckt.” – ER1.

Respondent ER2 påpekar att en bra åtgärd för att komma till bukt med problemet vore en mer klar kommunikation mellan externa revisorer, FIPO, FI och banker för att ge en bättre kunskap om hur det kan ske och varför det är viktigt för att göra denna kontroll. Respondenterna ER2 och ER3 uttrycker dock att deras klienter regelbundet rapporterar misstanke om penningtvätt till FIPO. Respondent ER2 poängterar här att klienter uttryckt att trots de regelbundna rapporteringarna får de aldrig återkoppling från FIPO.

4.4.2 Berörda parter

Enligt respondent FP1 anser många yrkesutövare att de inte berörs av penningtvätt, vilket kan bero på bristande kunskap. Fler rapporteringar skulle kunna göras och respondent FP1 anser att berörda myndigheter skulle kunna bidra till fler rapporteringar genom att informera yrkesutövarna ytterligare inom området penningtvätt. Utifrån de rapporter som kommer in till FIPO anser respondent FP1 att det syns tydligt när rapporteringarna bara är rutinmässiga, det vill säga utformade utifrån IT-system. Enligt respondent FP1 efterfrågar inte FIPO rutinmässiga rapporteringar trots att de är viktiga, utan det är magkänslan hos yrkesutövarna som bör prioriteras och genererar bra rapporter. I stort sätt gör yrkesutövarna ett bra arbete men det är upp till myndigheterna att informera och samverka hela tiden förklarar respondent FP1.

”IT-systemen är uppbyggda utifrån vissa kriterier och sanktioner /.../ Vi tappar många gånger det som är intressant egentligen, det är ju det som vi inte riktigt känner till, det är det som är det stora, det är det som är det nya.” – FP1.

Banker står under FI som tillsynsmyndighet, respondent FP1 anser att ett bättre samarbete med FI skulle kunna generera i att Compliance skulle ana fler fall av penningtvätt. I dagsläget har de gemensamma budskap samt har liknande kunskap, men FI och FIPO tolkar lagstiftningar olika inom vissa områden och av den anledningen har de har olika synsätt.

Respondent C2 anser att interna bankrevisorer har tillräckligt med kunskap för att hantera penningtvätt.

”De gör sin del i denna process, internrevisionen är duktiga på det de gör/.../ denna fråga ska vara riktad till oss, vi har i uppgift att rapportera, men annars tycker jag att samarbetet mellan internrevisionen och Compliance funkar bra. De kontaktar oss ifall de ser någonting som är misstänksamt.” – C2.

C-respondenterna är eniga om att interna revisorer inte har rollen att upptäcka penningtvättsbrott, och därmed inte behöver bedöma riskhanteringen. Dock anser respondent C1 att interna revisorer har bra kunskap för att bedöma riskhanteringen. Respondent C1 menar att interna revisorer är insatta i de penningtvätsregler som finns samt att de förstår bankens skyldigheter inom området. Compliance har en skyldighet att rapportera när en misstanke om brott föreligger vilket de gör enligt C-respondenterna. Trots detta är den interna revisionen en del inom funktionen så de kan bli en del av utredningen inom bankerna enligt respondent C1.

”De har ju ett ansvar som alla andra egentligen att reagera, antingen om det förekommer intern brottslighet i banken eller det kan vara en skyldighet för dem att anmäla någonting som är misstänkt.” – C1.

Respondent FI1 tror inte dock att det inte skulle spela någon större roll utifrån ett tillsynsperspektiv om de externa bankrevisorernas ansvar skulle blir mer omfattande. Vidare menar respondent FI1 att för externa bankrevisorer handlar det mycket om att upptäcka saker i efterhand och då rapportera det till FIPO.

”De externa revisorerna, de står ju under tillsyn hos Revisorsnämnden och de omfattas ju av penningtvätsregelverket och ska då göra kontroller i enhet med det” - FI1.

Enligt FP1 anser FIPO att externa revisorer har ett ansvar att upptäcka penningtvättsbrott i banker. Varför de inte har skyldigheten kan inte FP1 svara på men det bör diskuteras. Ett förslag till hur de externa bankrevisorerna skulle kunna ana fler fall av penningtvätt är att informera om terrorism, det är ett ämne som väcker uppmärksamhet enligt respondent FP1 och då skapas det motivation. Mycket handlar om motivation, kunskap och fokusering förklarar respondent FP1, är yrkesutövarna

observanta ser de mer. Har de inställningen att de inte berörs av penningtvätt kommer de inte se penningtvätt i sin verksamhet.

”Jag tror inte lagstiftning skulle göra att man skulle komma så mycket längre utan det har att göra med attityd och motivation framförallt, förståelse för det och liksom se förlängningen, att jag faktiskt bidrar till den här gråorganiserade brottsligheten.” –

FP1.

Inom banksektorn handlar det enligt respondent FP1 inte bara om att ge feedback till personalen för ett enskilt ärende, utan den bästa återkopplingen ges genom att presentera större brottsutredningar för bankernas personal förklarar respondent FP1. Det kommer i sin tur resultera i att yrkesutövarna blir mer observanta i framtiden. Statistik och siffror är bra att återkoppla till för yrkesutövarnas egna årsrapporter, men inte för motivationen enligt respondent FP1.

”I tidigt skede kan man gå ut och berätta för de här utan att röja för mycket så att de ser; ja men det här var ju faktiskt det jag rapportera, det här ju min del i den här brottsutredningen”. – FP1

Respondent FI1 menar att alla verksamheter som omfattas av PTL gör det eftersom de på något sätt har en funktion att fylla. Förhoppningen är enligt respondent FI1 att regelverket ska leda till att verksamheter i Sverige generellt ska bli bättre på att förhindra penningtvätt.

4.5 Sammanfattning

Nedanstående tabell, Tabell 4.2, sammanfattar de externa och interna bankrevisorernas svar generaliserat. Tabellen är utformad utifrån de teman som utformats i studiens undersökningsmodell. Tabellen klargör likheter och skiljaktighet i bankrevisorernas svar.

Teman	Externa bankrevisorer	Interna bankrevisorer
God revisions	Utmärkande för god revisionsbeskrivning beskrivs vara integritet, oberoende och professionell yrkesutövning med stöd av direktiv RevR100. Erfarenhet anses vara en betydande faktor liksom att diskussion med jämställda kollegor anses påverka beslutsfattningen. Personliga värderingar och normer kan påverka yrkesutövandet.	Utmärkande för god revisionsbeskrivning beskrivs vara att efterfölja regelverk så som IIA, IPPF samt god moral och etik. Erfarenhet anses vara en betydande faktor liksom att diskussion med jämställda kollegor anses påverka beslutsfattningen. Personliga värderingar och normer kan påverka yrkesutövandet.
Förpliktelser	Penningtvätt har inget utmärkande fokus, däremot ingår det i riskplaneringen. PTL har i viss mån påverkat yrkesutövandet i form av att säkerställa att klienten själv säkerställer att PTL efterlevs. Ingen av respondenterna har varit inblandade i något fall gällande rapportering av penningtvätt. Vid misstanke om penningtvätt rapporteras det till verksamhetens VD eller styrelse i första hand. Får utbildning för att hantera penningtvätt.	Penningtvätt har inget utmärkande fokus i yrkesutövandet, däremot görs granskningar av Compliancefunktionen där penningtvätt är en del i processen. PTL har påverkat yrkesutövandet olika; (1) Har inte varit mer utmärkande än annan lagstiftning. (2) Har påverkat yrkesutövandet. Ingen av respondenterna har varit inblandade i något fall gällande rapportering penningtvätt. Vid misstanke om penningtvätt rapporteras det till Compliance. Får utbildning för att hantera penningtvätt.
Påtryckningar	Tror att det kommer bli mer vanligt med penningtvätt i framtiden samt att externa bankrevisorer kan få mer ansvar i att upptäcka penningtvätt, dock resulterar det i ett högre arvode. Ingår inte i deras yrkesutövning att upptäcka penningtvätt inom klienters verksamhet. Samtliga respondenter är överens om att penningtvätt både förekommer och är svårupptäckt.	Tror inte att de kommer handskas med mer penningtvättsbrott i framtiden på grund av att underrättsystemen är väl utvecklade. Ingår inte i deras yrkesutövning att upptäcka penningtvätt. Anser sig ha kompetens för att hantera penningtvätt. Samtliga respondenter är överens om att penningtvätt både förekommer och är svårupptäckt.

Tabell 4.2 Likheter och skiljaktigheter i externa och interna bankrevisorers svar ifrån empiri.

Vid tillämpning av semistrukturerade intervjuer ges utformade svar med relativt stor frihet för att uttrycka sina egna svar och tankar (Bryman och Bell, 2013). I och med att detta syftar denna sammanfattning till att enbart utgå ifrån de svar som förhåller sig till intervjufrågorna.

De teman som presenteras i tabell 4.3 är utformade utifrån studiens undersökningsmodell. Av samma anledning som i tabell 4.2, det vill säga på grund av semistrukturerade intervjuer, sammanställs svaren enbart i förhållande till intervjufrågorna.

Teman	Compliance	Finansinspektionen	Finanspolisen
Berörda parterers perspektiv	Anser att interna revisorer innehar tillräcklig kunskap för att hantera penningtvätt. Har dock inte som uppgift att upptäcka penningtvätt, det har Compliance. Har inte fått någon kritik från FIPO gällande rapporteringar, Compliance tycker att de ligger på en bra nivå inom området penningtvätt. Egna värderingar ska inte ha någon betydelse när beslutsfattningar görs utifrån interna revisorer. Interna revisorer rapporterar misstänkt penningtvätt till Compliance.	FI kontrollerar inte den interna revisionen generellt i sin tillsyn. Utifrån ett tillsynsperspektiv påverkar det inte om externa bankrevisorers yrkesutövande blir mer omfattande har i ansvar att upptäcka penningtvätt blir mer omfattande. Har inte någon specifik kunskap om just externa bankrevisorer i förhållande till banker. Bankrevisorer omfattas av regelverket och ska därför vidta åtgärder för att förhindra penningtvätt.	Externa och interna bankrevisorer inte har tillräckligt med kunskap för att hantera penningtvätt. Anser dock att externa och interna bankrevisorer samt Compliance har i uppgift att upptäcka penningtvätt. Det krävs mer utbildning från FIPO och myndigheter gällande området penningtvätt till samtliga yrkesutövare. Det saknas kvalitet i de rapporter som inkommer till FIPO. Fingertoppskänslan är lika viktig som det regelverk som är uppsatta för att rapportera misstänkt penningtvätt, i dagsläget saknas motivation för att rapportera. Erfarenhet är viktigt inom detta område, i dagsläget har inte de externa revisorerna och många andra yrkesutövare tillräckligt med kompetens för att se penningtvätt i deras yrkesutövning. Rapportera hellre en gång för mycket än för lite, lita på magkänslan.

Tabell 4.3 Sammanfattning av berörda parterers perspektiv på bankrevisorer.

Tabell 4.3 syftar till sammanfatta berörda parterers perspektiv på externa och interna bankrevisorer yrkesutövande, det vill säga ur Compliance-, FI- och FIPO-responenternas perspektiv.

5. Analys

I detta kapitel analyseras empirin genom att ställas denna mot den teoretiska referensramen. Analysen har sin utgångspunkt från studiens undersökningsmodell där de tre temana presenteras; god revisionsred, förpliktelser samt påtryckningar. Temana nyttjas för att koppla samman studiens teori, empiri och analys för att i sin tur utveckla en förklaringsmodell som förklarar studiens tillämpning av de två teoretiska forskningsmetoder; institutionell teori samt agentteorin.

5.1 God Revisionsred

Ur ER-responenternas svar i studiens empiriska material beskrivs god revisionsred handla om integritet, oberoende och en professionell förhållning mot klienten. Detta kan grundas i att revisorsyrket anses vara ett expertyrke, där förtroende är av stor vikt (Moore et al., 2006). Dessa faktorer framgår även av FAR där god revisionsred anses uppfyllas genom erfarenhet, integritet och professionell urskillning ("God revisionsred - FAR", 2013). Melnik (2013) argumenterar dock för att den goda revisionsreden ser olika ut beroende på revisorers tjänsteutövning.

Det ingår sedan år 2010 i RN:s föreskrifter att PTL:s bestämmelser omfattar revisorer och att omfattningen av granskande åtgärder ska styras av god revisionsred (RFNS 2010:2, 2010). Enligt RN ger riktlinjerna som finns reglerande i EtikU 11 uttryck för vad som är god revisionsred inom området (SOU 2012:12, 2012). Där beskrivs det att revisorer själva ska granska och uppnå kundkännedom i relation till bedömd risk och uppdragets storlek och art (EtikU 11, 2011). De externa bankrevisorerna har ingen skyldighet att utföra andra verksamheters förebyggande åtgärder för att förhindra penningtvätt (Ekobrottsmyndigheten, 2013), dock uppger respondent FP1 att även externa bankrevisorer har ett ansvar i att upptäcka penningtvätt. Gällande den goda revisionsreden utifrån lagar och rekommendationer som omfattar de externa bankrevisorerna, förklarar respondent ER1 att direktivet RevR100 följs i granskningen av finansiella företag, där den goda revisionsreden framgår. Där anges det att revisorer ska inneha kunskap i de regelverk som är tillämpliga för bankens verksamhet, granska hur dessa följs samt följa hur banken kommunicerar med FI. För att utföra åtgärderna enligt RevR100 ingår en regelbunden kontakt med bankens Compliance och internrevision för att säkerställa att riskhantering och kontroll enligt PTL efterföljs (FAR, 2012).

Även erfarenhet lyfts fram av ER-respondenterna som en del av den goda revisionsseden. De anser att erfarenhet ger en trygghet i att kunna urskilja vad som är normalt eller avvikande och därmed är bidragande till att den goda seden efterföljs. Vid bedömningsfrågor anser ER-respondenterna att erfarenhet och diskussion är en viktig grund för att fatta korrekta och grundade beslut. Genom att diskutera frågor och dilemman ger jämställda kollegor stöd till varandra, då de kan lära sig av varandras erfarenheter och kunskap. Detta stöds av Thorne och Hartwicks (2001) forskning, där det visat sig att diskussion med jämställda kollegor effektiviserar revisorers beslutsfattande när de ställs inför moraliska dilemman.

Enligt Ponemon och Gabhart (1990) bedöms god revisionssed olika från fall till fall, vilket resulterar i att moraliska aspekter influerar revisorers beslutsfattanden. De enskilda värderingarna och normerna upplever ER-respondenterna har en viss påverkan på deras yrkesutövande, men respondenterna argumenterar för att erfarenhet av större betydelse än individuella preferenser. Samtliga ER-respondenter hänvisar även till att deras respektive arbetsplatser har ett gediget internt ramverk som underlättar beslutsfattandet. Ramverket tillämpas enligt ER-respondenterna genom alla processer och säkerställer att det alltid finns en dualitet i alla beslutsfattanden. ER-respondenterna uttrycker att det vid granskning av just finansiella verksamheter inte är individuella beslut som är avgörande; den goda revisionsseden grundar sig snarare i en erfarenhet i yrkesutövandet i kombination med interna rutiner. Enligt ER-respondenterna säkerställer detta att omfattningen av revisorers granskning styrs av givna förhållningssätt, snarare än individuella värderingar och normer.

Respondent FP1 argumenterar dock för att de skyldigheter som ER-respondenterna hänvisar till i RevR100, i förhållande till efterföljandet av PTL, inte är tillräckliga. Respondent FP1 argumenterar för att de externa bankrevisorerna inte har den erfarenhet och kompetens som krävs och därmed inte ser ansvaret att tillämpa PTL som en del av deras yrkesutövande. Detta påvisas även Hassink et al. (2010) som argumenterar för att den goda revisionsseden inte följs på grund av bristande kunskap. På grund av detta åsidosätter därför externa bankrevisorer därför den goda seden trots att rekommendationen följs. Detta av den orsaken att de inte har erfarenhet för att hantera finansbrott och därför inte inkluderar efterlevandet av PTL i deras yrkesutövande (Hassink et al., 2010). Det krävs enligt respondent FP1 mer utbildning och information både från FIPO och från tillsynsmyndigheter för att åtgärda den bristande kunskapen och motivera ansvarstagandet.

Det ramverk som redogör interna bankrevisorers yrkesutövande benämns som IPPF och är del inom IIA, IPPF klargör obligatorisk- och rekommenderad vägledning för interna revisorer. Inom detta ramverk återfinns definitioner på vad interna bankrevisorer ska eftersträva ("Internrevisorerna - International Professional Practices Framework (IPPF)," 2014). Samtliga IR-respondenter syftar till detta ramverk i fråga om vad som utmärker god revisionsred. Utifrån IR-respondenternas svar ses likheter med IPPF:s definitioner då interna revisorer enligt IR-respondenterna ska vara oberoende samt efterleva alla föreskrifter och regelverk som gäller för internrevisorer.

God revisionsred ser olika ut beroende på vilken revisor som frågas enligt respondent IR2. Detta kan instämma på Melniks (2013) förklaring av god revisionsred eftersom forskaren påvisar att trots definitionen så ser god revisionsred olika ut beroende på revisorers tjänsteutövning. Enligt respondent IR2 anspelar god revisionsred även på moral och etik. Framst i den aspekten att när interna revisorer ska ge kritik, så ska kritiken vara väl underbyggd enligt respondent IR2. I detta resonemang kan likheter kopplas med Moores et al. (2006) syn på revisionsyrket i den aspekten att allmänheten visar en stark tilltro för revisorer. Revisorer har enligt allmänheten ett professionellt expertyrke; allmänheten litar på de expertutlåtanden som ges (Moore et al., 2006).

Gällande erfarenhet anser samtliga IR-respondenter att erfarenhet är en betydande faktor för interna revisorers beslutsfattanden vilket instämmer på FAR:s definition på god revisionsred ("God revisionsred - FAR", 2013). Enligt respondent IR1 genererar erfarenhet även i att revisorer vet vad som är god standard samt bäst praxis, studien kan finna stöd i detta utifrån IPPF:s ramverk som omfattas av nuvarande internrevisionspraxis ("Internrevisorerna - International Professional Practices Framework (IPPF)," 2014). Att erfarenhet är en betydande faktor kan stödjas i tidigare forskning som påvisar att erfarenhet kan påverka interna revisorsutskottledamöters yrkesutövande (DeZoort, 1998). Respondent IR2 uppger att utifrån erfarenhet så har respondenten genererat bättre beslutsfattningar i sitt yrkesutövande.

Revisorers oberoende kan ses ur ett moraliskt perspektiv som går att reglera efter situation, vilket påvisar att moral är en betydande faktor beträffande god revisionsred (Hudaib och Haniffa, 2009). Av den orsaken bedöms god revisionsred olika vilket resulterar i att moraliska aspekter influerar revisorers beslutsfattanden enligt Ponemon och Gabhart (1990). Berörande hur interna revisorers beslutsfattanden påverkas av diskussion med jämställda kollegor när de ställs inför moraliska dilemman, anser respondenterna IR1 och IR2 att det alltid är en fördel att ha någon att diskutera

med ifall det finns en osäkerhet i hur en bedömning ska fattas. Detta belägg kan stödjas utifrån Thorne och Hartwicks (2001) resultat där forskarna fann signifikant stöd i att revisorers moraliska resonemang effektiviserades efter diskussion med sina jämställda kollegor.

Revisorers personliga värderingar kan påverka beslutsfattningar utifrån ett moraliskt perspektiv (Kung och Huang, 2013). Respondenterna IR1 och IR2 är eniga om att egna värderingar och normer påverkar deras yrkesutövande. Respondent IR3 anser däremot att egna värderingar och normer inte ska påverka yrkesutövandet och hänvisar därför till IIA:s ramverk. Dock ser respondent IR1 detta ur ett bedömningsperspektiv om det är i frågan om misstanke om penningtvätt. Respondent IR2 menar på att beslut först klarläggs utifrån lagstiftning, sedan ifall det inte räcker till nyttjar respondent IR2 tidigare erfarenheter. Tidigare forskning påvisar att revisorer inte ska påverkas av yttre omständigheter och endast utgå från vad som anses vara moraliskt korrekt, dock ställs yrkesutövare inför dilemman mellan deras personliga självintresse samt deras professionella förpliktelser (Moore et al., 2006). Detta kan kopplas till att människor generellt har en benägenhet i att låta personliga värderingar influera beslutsfattningar av den orsaken att de har svårt att urskilja vad som är moraliskt korrekt utifrån ett yrkesperspektiv (Bazerman et al., 2002). Dock finns det ytterligare ett dilemma av den anledningen att en korrekt bedömning inte behöver vara den bästa ur en moralisk synvinkel när beslut ska fattas av revisorer (Sikka, 2009).

5.2 Förpliktelser

Bankernas revisorer har ett viktigt ansvar eftersom branschen är starkt reglerad (Kanagaretnam et al., 2010). Införandet av PTL har enligt ER-respondenterna inneburit en viss påverkan i de externa bankrevisorernas yrkesutövande. ER-respondenterna förklarar att de inte har någon skyldighet att själva granska klientens kunder eller transaktioner. Lagen har dock inneburit ett ytterligare moment i förvaltningsrevisionen enligt ABL, nämligen att säkerställa att klienten själv följer PTL:s skyldigheter, liksom uttryckt i RevR100 (FAR, 2012). Skyldigheten överensstämmer även med IIA:s ramverk för bankers åtgärder för att säkerställa att PTL följs. De externa bankrevisorerna verkar som ett ytterligare led i försvarslinjerna, vars syfte är att kontrollera att verksamhetens egen riskhantering fungerar som avsett (The Institute of Internal Auditors, 2013). Moore et al. (2006) argumenterar dock för att revisionsbyråer uppmuntras att undvika att ge negativ information till sina uppdragsgivare. På grund av tidigare påstående kan en intressekonflikt påvisas och därför hotas de externa revisorerna oberoendefunktion i ledet.

Penningtvättsfrågor tas upp inom den externa bankrevisionens riskplanering, ER-responenterna uttrycker dock att de vid granskningen av finansiella verksamheter inte har penningtvätt i fokus. ER-responenterna förklarar att deras ansvar ligger i att skapa en förförståelse hur banken följer de lagar och regler som påverkar dess verksamhet samt var de största riskerna finns hur banken själv agerar för att täcka dessa risker. Verksamheter som omfattas av PTL ska arbeta efter ett riskbaserat förhållningssätt. Det innebär bland annat att de har en skyldighet att granska transaktioner löpande samt att ha ett internt system för att säkerställa att granskningen görs på ett korrekt sätt (*SOU 2012:12*, 2012). I RevR100 anges det att revisorer har ett ansvar att säkerställa att banken följer regelverk och säkerställa att de interna rutinerna finns på plats (*FAR*, 2012). Inom detta område tillämpas de regler som följer av PTL inte in inom de externa bankrevisorernas ansvar. Externa revisorer arbetar inom det uppdrag som följer av ABL:s definition av revisorns uppdrag: att granska verksamhetens årsredovisning samt granska att styrelsen säkerställer förvaltningen av bolaget (*Aktiebolagslag*, 2005). ER-responenterna förklarar att de därför inte har någon skyldighet att granska bankernas egna kunder och transaktioner, utan endast att granska att banken följer det ramverk som tillfaller verksamheten utifrån ABL och RevR100. Även respondent FP1 uttrycker att de externa bankrevisorerna idag inte omfattas av PTL för bankers räkning, dock anser FIPO att detta bör diskuteras enligt respondent FP1. Respondent FI1 tror inte att det skulle spela någon större roll utifrån ett tillsynsperspektiv om externa revisorers ansvar blir mer omfattande. Respondent FI1 menar att alla verksamheter som omfattas av PTL gör det eftersom de på något sätt har en funktion att fylla. Förhoppningen är enligt FI1 att regelverket ska leda till att i Sverige generellt ska bli bättre på att förhindra penningtvätt ur ett samhällsperspektiv.

Vid misstanke om penningtvätt förklarar respondent ER2 att de externa bankrevisorernas första åtgärd är att ifrågasätta om banken själv noterat det som ser misstänkt ut, samt att ifrågasätta om de adresserat misstanken till berörda myndigheter. Respondent ER3 förklarar att det åligger en skyldighet för banker att dels övervaka transaktioner och bibehålla kundkännedom, samt att ifall misstanke om penningtvätt föreligger ska detta rapporteras till FIPO, vilket överensstämmer med bestämmelserna i PTL (*SOU 2012:12*, 2012). Enligt ER-responenterna är de externa bankrevisorernas roll i detta att lyfta frågan, om så inte har gjorts, och säkerställa att banker följer sina interna rutiner. Enligt respondent ER3 underrättar externrevisionen i sådana scenarion bolagets VD eller styrelse i första hand. Det styrker att de externa bankrevisorerna vid misstanke om penningtvätt i första hand agerar efter anmälningsskyldigheten enligt ABL (*Aktiebolagslag*, 2005).

PTL står dock över ABL, vilket innebär att om en misstanke om penningtvätt uppstår, råder ett meddelandeförbud och en skyldighet att omgående rapportera misstanken till FIPO (Ekobrottsmyndigheten, 2013; *SOU 2012:12*, 2012). Respondent FP1 förklarar att FIPO inte har någon kontakt gällande misstänkt penningtvätt med de externa bankrevisorerna eftersom de inte har den skyldigheten enligt PTL (*SOU 2012:12*, 2012), dock anser respondenten att de borde rapportera direkt till FIPO vid misstanke, så som lagen föreskriver. Att de externa bankrevisorerna i första hand tar kontakt med styrelse eller VD för verksamheten bidrar till att när/om rapporteringen väl görs till FIPO har penningtvättsprocessen hunnit pågå under en längre tid enligt respondent FP1.

Ingen av respondenterna har varit inblandade i något fall gällande misstänkt penningtvätt. Respondent ER2 poängterar här att klienter regelrätt följer rapporteringsplikten, men inte får någon återkoppling från FIPO. Detta menar även respondent FP1 är ett problem; kommunikationen mellan berörda parter behöver förbättras, dock påpekar respondenten att det är avsaknaden av motivation från de externa bankrevisorerna som påverkar att de inte varit inblandade, eftersom de inte ser sitt ansvar i PTL, snarare än att det inte förekommer.

I och med att FI är tillsynsmyndighet för banker kontrolleras internrevisionen av dem, respondent IR2 uppger även att externa bankrevisorer granskar den interna revisionen eftersom deras yrkesutövning omfattas av externrevisionen. Även Compliance har i uppgift att kontrollera den interna revisionens efterlevnad enligt respondent IR1. FI har på senare tid förbättrat sin kompetens samt ökat sina resurser och av den anledningen kontrollerar de storbankerna mer ingående i dagsläget, på grund av att om det sker penningtvätt så handlar det om stora belopp enligt respondent IR2. Respondent klargör att FI riktar in sig på den del av verksamheten som är mest riskfylld där de granska hur effektiva banker är och vad de gör i praktiken. I denna granskning utgår FI ifrån risken och prioriterar banker där riskerna är som störst eller där konsekvenserna för att bankerna utnyttjas är som störst enligt FI1. Studien finner även stöd i att de externa revisorerna ska granska internrevisionen. De ska granska den i den utsträckningen att kontrollera att styrelsen har sett till att det finns funktioner för internrevision bland annat (FAR, 2012). Som respondenterna uppger så är FI tillsynsmyndighet för banker, FI:s föreskrifter finns reglade i "Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism" (FFFS 2009:1). I denna föreskrift beskrivs interna regler som ska fastställas för åtgärder mot penningtvätt där beslutsfattande av rutiner, system, utbildningsprogram och riktlinjer ska ingå. Dock har inte FI

generellt sätt inte någon kontakt med bankernas internrevision, FI kan välja att granska internrevisionsrapporter eller liknande där de gör bland annat stickprov enligt FI1.

ER-responenterna anger att de har fått utbildning gällande hanteringen av penningtvätt, det sker ofta enligt respondent ER3 i samband med nya lagar och direktiv. Utbildningen behandlade dels hur penningtvätt ska hanteras för deras klienter, men även vad klienterna själva har för åtaganden enligt respondent ER3. Respondent FP1 anser att det är FIPO och FI:s ansvar att regelbundet utbilda och informera de externa bankrevisorerna bättre för att de ska tillämpa PTL i den omfattning som krävs. Studien finner stöd till detta i Deines (2006) forskning som påvisar att revisorers kunskap att upptäckta finansbrott bör förbättras i form av utbildning, eftersom den anses vara bristande. Enligt respondent FP1 försöker FIPO i samarbete med berörda tillsynsmyndigheter, att nå ut till de externa revisorerna genom mässor och dylikt, dock menar respondent FP1 att många av de externa revisorerna är svåra att nå ut till.

Samtliga IR-responenter anser att penningtvättsbrott ska hanteras utav Compliance, respondent C1 uppger att Compliance ansvarar för att banker följer lagstiftningen samt utredning och rapportering om misstänkt penningtvätt utifrån den andra försvarslinjen. Internrevisionen i sin tur kontrollerar Compliance yrkesutövande utifrån den tredje försvarslinjen enligt IR-responenterna. Studien finner stöd i IR-responenternas argumentation eftersom internrevisionen är det styrande organet utifrån den tredje försvarslinjen enligt The Institute of Internal Auditors (2013). Liksom IR-responenterna beskriver ses likheter med The Institute of Internal Auditors (2013) definition på den tredje försvarslinjens yrkesutövande. Interna bankrevisorers yrkesutövande omfattas av att granska verksamheter, riskhanteringar och de interna kontrollerna samt att se över de första och andra försvarslinjerna (The Institute of Internal Auditors, 2013). Respondenterna C1 och FP1 anser att ansvaret för att utreda och rapportera misstänkt penningtvätt ligger hos Compliance och inte hos de interna revisorerna. Trots detta menar respondent C1 att interna revisorer kan bli en del inom funktionen, vilket skulle resultera i att internrevisorer kan utgöra en betydande del i utredningar inom banker gällande misstänkta penningtvättsbrott. Enligt respondent FP1 har FIPO ingen kontakt med de interna revisorerna, det är Compliance FIPO tar emot rapporteringar ifrån gällande penningtvätt.

IR responenterna nämner även KYC angående att kontrollera penningtvättsbrott, respondenterna IR1 och IR2 beskriver att KYC efterlevs genom årliga uppdateringar som respektive kundansvarig

har för sina kunder. Studien kan se likheter i KYC utifrån krav från PTL som lyder enligt följande; i det riskbaserade förhållningssättet ingår ett krav på att verksamheter ska anta grundläggande åtgärder för kundkännedom (*SOU 2012:12*, 2012).

Som *IPPF* (2013) beskriver ska internrevisorer bland annat bidra till organisationens mål genom att systematiskt och strukturerat värdera och öka effektiviteten i riskhanteringar. Detta kan tolkas som att internrevisorer bör inkludera penningtvättsbrott i deras planeringar. Dock förväntas inte interna bankrevisorer ha samma expertis som en person vars huvudansvar är att upptäcka och utreda bedrägeri inom banker enligt *IPPF* (2013), vilket i detta fall är Compliance som utreder och upptäcker penningtvätt enligt *The Institute of Internal Auditors* (2013) och samtilga respondenter.

Utifrån allmänhetens perspektiv kan detta återkopplas till förväntningsgapet av den anledningen att allmänheten ser revisorer som kontrollanter samtidigt som revisorer ser sig själva som rapportörer (Chye Koh och Woo, 1998). Studien finner stöd i Humphreys (1997) förklaring på förväntningsgapet, det vill säga att allmänheten har bristande förståelse och information om revisionsyrket. Detta förväntningsgap kan enligt Chye Koh och Woo (1998) minskas genom att presentera revisionsberättelser mer omfattande vilket skulle resultera i att allmänheten skulle få ökad förståelse om revisionsyrket.

I fråga om penningtvätt så står PTL över ABL, i PTL 3 kap framgår det att banker samt andra verksamheter har en uppgifts- och granskningskyldighet och ska därför granska transaktioner för att upptäcka misstänkta penningtvättsbrott (*SOU 2012:12*, 2012). Återigen har detta ansvar lagts på Compliance och inte på de interna revisorerna enligt samtliga respondenterna. Sedan PTL tillsattes har verksamheter gått ifrån ett regelbaserat regelverk, till ett riskbaserat regelverk enligt FI1 vilket har medfört striktare skyldigheter ifrån banker. Detta innebär förenklat att banker ska hantera penningtvättsfrågorna utefter risken för att de utnyttjas för penningtvätt enligt FI1.

Gällande utbildning finner studien stöd i att det saknas kunskap för revisorer för att hantera denna typ brottsverksamhet (Pramod et al., 2012). Deines (2006) anser att penningtvättsbrott är avancerade, så det krävs bättre kunskap från revisorerna i form av utbildning för att hantera penningtvättsbrott. Banker är sårbara för illegal finansiell verksamhet, utmärkande för penningtvättsbrott är att det saknas IT-kompetens samt mänsklig kompetens vid spårningen av penningtvätt (Deines, 2006). IR-respondenterna anser att alla banktjänstemän får utbildning inom

respektive banker, sedan skiljer sig informationen beroende på enskilda banker. Enligt respondent IR1 redogörs kunskapen genom ett internt prov där det finns en specifik del i provet som berör penningtvätt. Respondent IR2 nämner att deras bank under år 2014 har arrangerat mer utbildning till personalen för att förbättra bankens övervakning för att hantering penningtvätt. Sammanfattat anser IR-respondenterna att de sker utbildning inom detta område. Respondent C1 anser även att interna bankrevisorer innehar tillräckligt med kunskap för att hantera penningtvätt. Yrkesutövare skulle dock inte erkänna deras felbedömningar enligt Moore et al. (2006), dock sker dessa bedömningar ofta omedvetet eftersom människor inte ser sig själva som medvetet bedrägliga (Moore et al., 2006). Inom banksektorn anser respondent FP1 att Compliance har bra kunskaper inom området, är lyhörda samt att de gärna tar emot mer information. Dock finns ett problem med bristande information menar respondent FP1 både hos FIPO och andra berörda myndigheter. Respondent FP1 menar att de tillsammans har i uppgift att redogöra väsentlig information till de berörda verksamheterna vilket i dagsläget kan förbättras.

5.3 Påtryckningar

Att bestämmelserna i PTL förväntas tillfalla på de externa bankrevisorernas yrkesutövande överensstämmer med åsikterna enligt förväntningsgapet, enligt ER-respondenterna. Chye Koh och Woo (1998) förklarar att förväntningsgapet uppstått på grund av att revisorer ser sig själva som rapportörer av ett företags finansiella tillstånd, medan allmänheten upplever revisorer som kontrollanter som arbetar för att upptäcka finansbrott. Respondent ER3 hävdar att om de externa bankrevisorernas åtaganden skulle utökas till att bli mer omfattande, än att granska bankernas egen efterföljning av lagen, skulle det medfölja en större arbetsbörda i form av en längre granskningsprocess och därmed ett högre arvode för klienterna. Att ålägga revisorer med arbetsuppgifter som kräver mer tid och arbete från deras sida, behöver kompenseras med arvode för att det ska utföras på bästa sätt (Lim et al., 2013), vilket även det kan utgöra en intressekonflikt.

ER-respondenterna uttrycker att det kan komma att läggas mer ansvar gällande penningtvättsbrott i framtiden inom den externa bankrevisionens yrkesutövande. Penningtvättsbrott blir allt mer sofistikerade och svårupptäckta (Compin, 2008). Pramod et al. (2012) argumenterar för att banker bör införa mer mänsklig kompetens för att upptäcka penningtvättsbrott då deras underrättelsesystem har brister i spårningen av misstänkta transaktioner. ER-respondenterna stöder detta argument; i och med den ökade uppmärksamheten kring penningtvätt kan de tänka sig att det kommer att läggas

mer ansvar på dem. Bankerna ansvarar för att arbeta som kontrollanter för det legala finansiella systemet (Pramod et al., 2012), dock poängterar ER-respondenterna att det i dagsläget inte ingår i samma ansvar för dem i deras yrkesroll. Detta stöds av RevR100, men talar emot allmänhetens förväntningar på vad som ingår i revisorers skyldigheter (Chye Koh och Woo, 1998). Detta beror enligt Sikka et al. (1998) på det inte finns någon självklar part som är ålagd uppgiften att upptäcka finansbrott. Dock tror inte FI att det skulle spela någon större roll utifrån ett tillsynsperspektiv om externa revisorers ansvar skulle bli mer omfattande enligt FI1.

ER-respondenterna argumenterar för att det skulle innebära ett mycket omfattande arbete för dem om de ålades samma skyldigheter som banker i efterlevandet av PTL. Det skulle resultera i ett högre arvode för externrevisionens yrkesutövning, eftersom granskningen skulle ta längre tid och kräva mer resurser än den gör i dagsläget. Att ansvaret för de externa bankrevisorerna kan komma att bli mer omfattande, anspelar enligt respondenterna ER2 och ER3 inte bara på finansbrottens ökande sofistikeringsgrad, utan även på förväntningsgapet; bilden av revisorer som brottsrapportörer (Chye Koh och Woo, 1998). Förväntningsgapet visar sig inte bara från allmänheten utan även från myndigheter förklarar ER-respondenterna. Respondent ER3 instämmer i att de externa revisorernas omfattning av PTL kan bli större i framtiden, eftersom FI enligt respondenten vill att de ska ha ett större ansvar. Generellt har inte FI1 någon specifik kunskap om externa revisorer i förhållande till bankerna vilket kan ses som ett dilemma. Dock uttrycker FI1 att externa revisorer omfattas av regelverket och ska vidta åtgärder för att förhindra penningtvätt. Många gånger handlar det för revisorer om att upptäcka händelser i efterhand och sedan rapportera det till detta till FIPO. Respondent ER3 understryker att det inte ingår samma ansvar som för banker i externa bankrevisorers uppdrag, samt att om ansvaret skulle bli mer omfattande skulle det innebära att klienter måste betala ett högre revisionsarvode vilket respondent ER3 inte ser att klienterna varken vill eller känner behov av. Både respondent ER2 och ER3 uttrycker dock att de kan hålla med om att det ibland kan vara så att de externa bankrevisorerna borde ha ett större ansvar. Även respondent FP1 argumenterar för att FIPO anser att de externa revisorerna borde ha ett större ansvar i att upptäcka finansbrott.

Respondent FP1 argumenterar för att det saknas motivation snarare än ramverk för att de externa bankrevisorerna ska urskilja sin roll i PTL. Det handlar om kunskap och fokusering menar respondent FP1. Om yrkesutövarna är observanta kommer de att granska mer, men om de har inställningen att de inte berörs av PTL kommer de inte se penningtvätt i sin verksamhet menar

respondent FP1. Samtidigt som finansbrott blir allt mer sofistikerade kan det resultera i att revisorer kommer handskas med det i en allt större omfattning (Unger, 2013). Dock är PTL inte till för att tillämpas som ett underlag för brottsutredning, utan syftar endast till att de omfattade verksamheterna ska överväga faktorer och arbeta efter ett riskbaserat förhållningssätt (Ekobrottsmyndigheten, 2013).

Respondenterna IR3 och IR1 anser att det kommer bli svårare för kriminella att utföra penningtvätt inom banksektorn, respondent IR3 uppger att detta har att göra med hur lagstiftningen ser ut. Respondent IR2 är den enda respondenten som anser att banker kommer handskas med penningtvätt i en större omfattning i framtiden. Tidigare forskning finner stöd i respondent IR2s resonemang där det påvisas att trots strängare lagstiftning så kommer revisorer handskas med penningtvättsbrott i en allt större omfattning i framtiden (Unger, 2013). Detta har att göra med att penningtvättsbrott ständigt upptäcker nya kanaler enligt Unger (2013). Enligt respondent C1 finns det välutvecklade system för att spåra penningtvätt inom banker där rapporteringarna redogör mycket väsentlig information. Respondent C1 grundar sina resonemang i att de inte fått någon kritik från FIPO. Gällande de rapporter som kommer in till FIPO anses de behöva mer kvalitet enligt respondent FP1. Respondent FP1 menar att det syns tydligt när rapporterna rutinmässigt enbart är utformade utifrån IT-system. FIPO efterfrågar inte rutinmässiga rapporteringar utan de söker det lilla extra, det vill säga det som anspelar på rapporterarens fingertoppskänsla samt magkänsla enligt respondent FP1. Detta har att göra med ständiga förändringar i samhället och att systemen inte hinner med att anpassa sig efter dessa förändringar enligt respondent FP1. Vanligtvis tros beloppen vara en betydande faktor för att rapportera misstänkt penningtvätt men det behöver inte vara det enligt respondent FP1. En inkommen penningtvättsrapport kan oavsett beloppet vara en avgörande del för FIPO för att det ska ske en utredning eller anmälning. I sin helhet utför yrkesutövarna ett tillräckligt arbete enligt respondent FP1 men för att detta ska förbättras krävs det fokus från båda parter, det vill säga från yrkesutövarna samt berörda myndigheter.

Beträffande ifall interna bankrevisorer saknar någon del för att upptäcka penningtvättsbrott anser samtliga IR-respondenter att de i dagsläget innehar tillräckligt med kompetens för att hantera penningtvätt. Tidigare forskning påvisar motsatsen, det vill säga att det är bristande. Underrättelsesystemen saknar mänsklig kompetens samt utvecklade IT-system (Pramod et al., 2012; Deines, 2006). Respondent C1 uppger att interna bankrevisorer är insatta i de penningtvättsregler som finns reglerade samt att de är insatta i de skyldigheter banker har. Respondent IR2 anser dock

att penningtvätt är ett stort område och att det säkert finns möjlighet att förbättra rutinerna inom vissa områden, men generellt kan respondent IR2 inte se att deras bank saknar något för tillfället. Yrkesutövare tror många gånger att de inte berörs av penningtvätt, detta har att göra med bristande kunskap om penningtvätt enligt respondent FP1 som tror att fler rapporteringar skulle göras ifall berörda myndigheter skulle informera yrkesutövarna ytterligare inom området penningtvätt. Då rapporteringar sker via Compliance anser respondent FP1 att de hellre ska rapportera en gång för mycket än en gång för lite. Detta av den orsaken att om det inte påträffas någon misstänkt penningtvätt eller annat brottslighet i ärendet, så händer ingenting eftersom att FIPO är en underrättelsesanktion och inte ett utredande organ enligt respondent FP1.

ER-respondenterna är överens om att penningtvätt både förekommer och att det är svårupptäckt. Respondent ER1 förklarar att det är svårupptäckt eftersom finansbrotten blir allt mer sofistikerade. Detta påvisas även av Compin (2008) som beskriver att sofistikerade finansbrott blir allt mer vanliga, vilket har resulterat i att kraven har ökat gällande revisorers professionella utlåtanden (Näslund, 2002). Det påvisas även stöd för att internetjänster och bankautomater försvårat processen att upptäcka finansbrott (Simwayi och Wang, 2011). Respondent ER2 menar att det behövs en bättre kommunikation mellan den externa bankrevisionen, FIPO, FI och bankerna för att ge en bättre kunskap om hur penningtvätt kan ske och varför det är viktigt att utföra kontrollerna. Respondent FI1 och FP1 uppger att i dagsläget inte har någon direkt kontakt med de externa revisorerna vilket kan ses som bristfälligt enligt FP. Detta kan härledas till att de externa revisorerna enligt Deines (2006) inte tillämpar PTL i sin helhet på grund av bristande kunskap i ämnet.

Gällande om penningtvätt förekommer i respondenternas omgivning var samtliga IR respondenter enade om att penningtvätt förekommer. Detta finner studien stöd i eftersom flertalet forskare påvisat att penningtvätt är ett globalt problem som blir allt mer vanligt (Compin, 2008; Melnik, 2003; Unger, 2013). Ingen av de respondenterna som arbetar inom banksektorn har dock varit med om något fall gällande penningtvätt. Enligt FP1 skulle fler fall av penningtvätt rapporteras ifall yrkesutövarna var mer motiverade. Ett bra sätt att motivera inom banker enligt respondent FP1 är att ge ut information till sin egen personal. Inom banksektorn handlar det inte om att ge feedback till personalen för ett enskilt ärende utan den bästa återkopplingen ges, enligt respondent FP1 genom att presentera större brottsutredningar för personalen. Statistik och siffror genererar inte i lika bra motivering trots att det är nyttigt i fråga om bra återkoppling till yrkesutövarnas egna årsrapporter enligt respondent FP1. Många företag tror sig inte beröras av PTL och av den anledningen

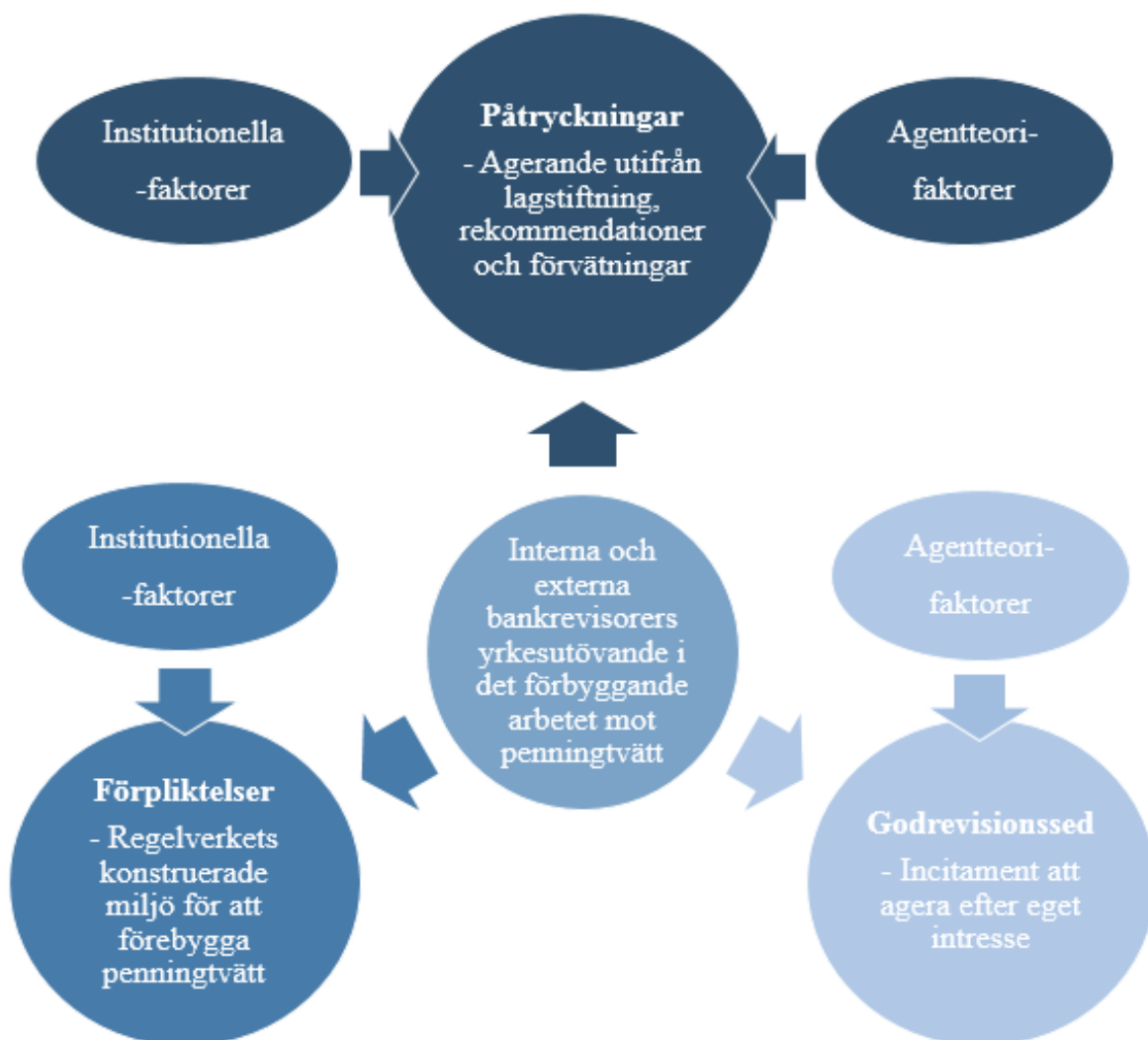
rapporterar de inte, i dagsläget är cirka 20 000 stycken företag rapporteringsskyldiga, dock är det endast 120 stycken av dessa som rapporterar menar respondent FP1.

5.4 Sammanställning av analys utifrån förklaringsmodell

I denna sammanställning redogörs det för studiens förklaringsmodell som syftar till att koppla samman studiens olika teman, för att slutligen redogöra för studiens slutsatser.

5.4.1 Förklaringsmodell (a posteriori-modell)

Efter att ha utvärderat empirin samt analysen har studien utvecklat undersökningsmodellen i form av en förklaringsmodell (a posteriori-modell).

5.1 Studiens förklaringsmodell (a posteriori-modell)

Studiens tidigare undersökningsmodell är konstruerad utifrån de tre teman studien valt att undersöka för att öka förståelsen samt förklara hur externa och interna bankrevisorers yrkesutövande förhåller sig till det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Skillnaden från studiens undersökningsmodell är att förklaringsmodellen redogör hur de teoretiska forskningsmetoderna ska tillämpas för att tydliggöra hur externa och interna bankrevisorers yrkesutövande förhåller sig till temana. Förklaringsmodellen utvecklar även studiens ursprungliga teman då modellen väger in faktorer som anspelar på studiens teoretiska forskningsmetoder. Dessa presenteras mer ingående nedan.

5.4.2 God revisions sed – Incitament att agera efter eget intresse

Principal-agent problemet appliceras då principalen (i detta fall staten i form av det lagstiftade organ) konstruerar en miljö där agenten (bankrevisorerna) har incitament för att agera efter eget intresse (Nygaard et al., 2002). Forskningsresultat påvisar att agentens beslutsfattande inte är objektiva, de agerar utifrån egna beslutsfattanden med hänsyn till individuella preferenser (Choo och Tan, 2007). För att miljön ska kunna följas krävs det att revisorer innehar god information om företaget för att uppfylla principalens krav (Dittmann, 1999) samt att revisorererna är tillförlitliga (Institute of Chartered Accountants, 2005), det vill säga det studien vill beskriva utifrån bankrevisorernas förebyggande arbete mot penningtvätt. Moore et al. (2006) argumenterar för att revisionsbyråer uppmuntras att undvika att ge negativ information till sina uppdragsgivare, vilket hotar deras oberoende. I frågan om vad som utgör den goda revisions seden uttrycker både ER- och IR-responenterna egenskaper som överensstämmer med FAR:s definition: den goda revisions seden anses uppfyllas genom erfarenhet, integritet och professionell urskillning (“God revisions sed - FAR”, 2013). Melnik (2013) argumenterar dock för att den goda revisions seden ser olika ut beroende på revisorers yrkesutövning. Respondenterna hänvisar även till ramverk där den goda revisions seden framgår: de externa bankrevisorerna hänvisar till RevR100 och de interna bankrevisorerna till IPPF. Det hänvisas även till ramverk från ER-responenterna i argumenteringen att de egna värderingarna och normerna inte har någon större påverkan på revisorers yrkesutövande. Respondenterna IR1 och IR2 är eniga om att egna värderingar och normer påverkar deras yrkesutövande. Respondent IR3 anser däremot att egna värderingar och normer inte ska påverka yrkesutövandet och hänvisar därför till IIA:s ramverk. Dock kan detta ifrågasättas av den anledningen att respondent FP1 anser att fingertoppskänslan samt magkänslan kan vara den avgörande faktorn för att en penningtvättsutredning ska ske. Erfarenhet och diskussion med

jämställda kollegor lyfts av både ER- och IR-respondenterna som en viktig faktor i strävan att uppfylla den goda revisionsleden.

Gällande bankrevisorers stränga reglering, har forskning påvisat att revisorers rykte är av betydelse. Det har konstaterats att revisorer åsidosatt deras goda revisionsled dels i syfte att skydda sitt rykte, men även för att undvika kontakt med tillsynsmyndigheter (Kanagaretnam et al., 2010). Den kan även komma att inte följas på grund av bristande kunskap (Deines, 2006). På grund av detta åsidosätter bankrevisorer därför den goda leden trots att rekommendationer följs. Detta av den orsaken att de inte har erfarenhet för att hantera finansbrott och därför inte inkluderar efterlevandet av PTL i deras yrkesutövande (Hassink et al., 2010). Det krävs enligt respondent FP1 mer utbildning och information både från FIPO och från berörda tillsynsmyndigheter för att åtgärda den bristande kunskapen och motivera yrkesutövarna. Respondent FP1 argumenterar för att det saknas motivation snarare än ramverk för att bankrevisorer ska urskilja sin roll i PTL. Det handlar om kunskap och fokusering menar respondent FP1. Om yrkesutövarna är observanta kommer de att granska mer, men om de har inställningen att de inte berörs av PTL kommer de inte se penningtvätt i sin verksamhet menar respondent FP1. Detta kan härledas till respondent FI1s förklaring till att målet med PTL är att verksamheter som berörs av penningtvätt ska arbeta förebyggande mot penningtvätt.

5.4.3 Förpliktelser – Regelverkets konstruerade miljö för att förebygga penningtvätt

Den institutionella teorin grundar sig i tanken att omgivningen har stor makt över organisationer eller individer och därmed kan påverka dem genom påtryckningar eller krav; institutionalisera dem. Det resulterar i att organisationer inte bara anpassar sig till sina interna mål, utan även påverkas av olika institutioners externa värderingar och krav, som tvingar dem att agera i ett visst led (Hatch, 2002). I och med att PTL stiftades har verksamheter gått ifrån ett regelbaserat regelverk, till ett riskbaserat regelverk enligt respondent FI1. ER-respondenterna förklarar att de inte omfattas av PTL på samma sätt som banker, de har alltså ingen skyldighet att själva kontrollera bankens egna kunder och transaktioner. De redogör dock för att det ingår i deras förvaltningsrevision att säkerställa att banker själva följer lagar och regler till en tillfredställande nivå, vilket följer av RevR100. Respondent FP1 hävdar dock att externa bankrevisorer har ett större ansvar som de inte följer på grund av bristande motivation. Även respondent FI1 anser att externa revisorer omfattas av regelverket och ska vidta åtgärder för att förhindra penningtvätt. Samtliga IR-respondenter anser att penningtvättsåtgärder ska hanteras utav Compliance, inte av den interna revisionen. Respondent C1

uppges att Compliance ansvarar för att banker följer lagstiftningen samt utredning och rapportering om misstänkt penningtvätt utifrån den andra försvarslinjen. Internrevisionen i sin tur kontrollerar Compliance-funktionens yrkesutövande utifrån den tredje försvarslinjen enligt IR-respondenterna, vilket stöds av The Institute of Internal Auditors (2013). Deines (2006) påvisar att revisorers kunskap inom upptäckten av finansbrott bör förbättras i form av utbildning eftersom den anses vara bristande. Samtliga ER- och IR-respondenter uppges att de har genomgått en utbildning som behandlat penningtvätsfrågor. Inom banksektorn anser respondent FP1 att Compliance har bra kunskaper inom området, de är lyhörda samt att de gärna tar emot mer information. FIPO försöker även enligt respondent FP1, i samarbete med berörda tillsynsmyndigheter nå ut till externa revisorer genom mässor och dylikt, dock tillägger respondent FP1 att många av externa revisorer är svåra att nå ut till.

Paralleller kan dras till de normativa påtryckningarna enligt Nygaard et al.(2002) där ett accepterat beteende och förhållningsätt finns, som förmedlas genom oskrivna regler. Det yttrar sig dels genom FIPO som inte anser att revisorer tar tillräckligt med ansvar enligt respondent FP1, men även från allmänheten som förväntar sig att revisorer ska arbeta för att upptäcka finansbrott (Chye Koh och Woo, 1998).

5.4.4 Påtryckningar – Agerande utifrån lagstiftning, rekommendationer och förväntningar

Bankernas revisorer har en speciellt viktig roll eftersom banksektorn är starkt reglerad (Kanagaretnam et al., 2010). Compin (2008) beskriver att sofistikerade finansbrott blir allt mer vanliga, vilket har resulterat i att kraven har ökat gällande revisorers professionella utlåtanden (Näslund, 2002). Enligt Davis et al. (1997) överlämnar i enlighet med agentteorin principalen kontrollen till agenten i hopp om att de ska agera utifrån objektiva beslutsfattningar, samt att om inte detta eftersträvas uppstår moraliska risker och intressekonflikter (Davis et al., (1997).

Införandet av PTL har enligt ER-respondenterna inneburit en viss påverkan i deras yrkesutövande. ER-respondenterna förklarar att de inte har någon skyldighet att själva granska klientens kunder eller transaktioner, dock har lagen inneburit ett ytterligare moment i förvaltningsrevisionen enligt ABL, nämligen att säkerställa att klienten själv följer PTL:s skyldigheter, liksom uttryckt i RevR100 (FAR, 2012). Att bestämmelserna i PTL förväntas tillfalla på de externa bankrevisorernas yrkesutövande överensstämmer med åsikterna enligt förväntningsgapet enligt ER-respondenterna.

Chye Koh och Woo (1998) förklarar att förväntningsgapet uppstått på grund av att revisorer ser sig själva som rapportörer av ett företags finansiella tillstånd, medan allmänheten upplever revisorer som kontrollanter som arbetar för att upptäcka finansbrott. Respondent ER3 hävdar att om de externa bankrevisorernas åtaganden skulle utökas till att bli mer omfattande, skulle det medföra en större arbetsbörda i form av en längre granskningsprocess och därmed ett högre arvode för klienterna. IR-respondenterna upplever inte samma förväntningar från allmänheten eller myndigheter, bankernas ansvar att följa PTL har ålagts Compliance menar IR-respondenterna. Detta innebär förenklat att banker ska hantera penningtvätsfrågorna utefter risken för att de utnyttjas för penningtvätt enligt FI1. Gällande om penningtvätt förekommer i respondenternas omgivning är samtliga respondenter enade.

I dagsläget omfattas inte externa bankrevisorer utav förpliktelserna enligt PTL (Ekobrottsmyndigheten, 2013) utan styrs av regleringen i ABL, vilket bland annat yttrar sig då ER-respondenterna i frågan om misstänkt penningtvätt uppger att de i första hand kontaktar verksamhetens VD eller styrelse. I frågan om institutionella påtryckningar, uttrycker ER-respondenterna att det kan komma att sanktioneras ett mer omfattande ansvar för de externa bankrevisorerna i sitt yrkesutövande i framtiden. Sofistikerade finansbrott såsom penningtvätsbrott blir allt mer vanligt (Compin, 2008) och respondent ER3 förklarar att på grund av detta vill FI vill att de ska ha ett större ansvar. Dock uppger FI1 att det förmodligen inte skulle vara av betydelse utifrån ett tillsynsperspektiv om externa revisorers ansvar blev mer omfattande. FIPO anser enligt respondent FP1 att de externa bankrevisorerna har ett ansvar för att arbeta förebyggande mot penningtvätt, vilket enligt respondent FP1 inte uppfylls i dagsläget, på grund av bristande motivation. Respondenterna ER2 och ER3 uttrycker att påtryckningar sker gällande externa revisorers ansvar dels från myndigheter, men även på grund av ett förväntningsgap från allmänheten; att revisorer ska agera som brottskontrollanter (Chye Koh och Woo, 1998). Interna revisorer är en del i bankernas åtgärder för att följa PTL utifrån tredje försvarslinjen, där de agerar som en oberoende granskande aktör (The Institute of Internal Auditors, 2013). Som FI1 uppger står banker under tillsyn från FI, samtliga ER- och IR-respondenter som arbetar inom banksektorn uppger att de har ett tillräckligt underrättelsesystem för att följa PTL och FI:s föreskrifter. De interna bankrevisorerna är alltså inte direkt skyldiga att arbeta förebyggande mot penningtvätt inom banker, det ansvaret har ålagts Compliance och IR-respondenterna upplever därför inte samma

påtryckningar som ER-respondenterna uttrycker. Även här uttrycker dock respondent FP1 att det finns förbättringsmöjligheter i ansvarstagandet för de interna bankrevisorerna.

Det råder en konflikt i att sanktionera revisorer med dessa tvingande institutionella krav samtidigt som det inte ges en grundad motivation till att följa dem. Det krävs någon form av högre övervakning eller en kompensation för revisorernas arbetsbörda (Lim et al., 2013). ER-respondenterna uttrycker att om deras ansvar skulle bli mer omfattande, skulle arvudet för revisionstjänster bli högre, eftersom det skulle ta längre tid och kräva mer resurser. Respondent ER3 uttrycker att klienter i sådant fall behöver se ett behov av det ytterligare arbetet behövs. Enligt FP1 skulle fler fall av penningtvätt rapporteras ifall yrkesutövarna var mer motiverade, vilket kan återkopplas till agentteorifaktorer eftersom FIPO överlämnar kontrollen till revisorerna i hopp om att de ska arbeta förebyggande mot penningtvätt.

6. Slutsats

I detta kapitel sammanställs undersökningens slutsatser genom att besvara studiens syfte och frågeställningar. För att lyckas med detta kommer en avvägning göras mellan de delar som behandlats i samtliga kapitel. Kapitlet kommer slutligen presentera slutsatsens bidrag, ge förslag på vidare forskning samt presentera en metodreflektion.

6.1 Slutdiskussion

Slutdiskussionen presenteras utifrån studiens tre teman, detta för att tydliggöra de resultat studien påvisat. I slutdiskussionen ställs tidigare forskning mot det inhämtade empiriska materialet, som framkommit från utförda intervjuer, för att slutligen framföra studiens bidrag till företagsekonomisk forskning.

6.1.1 God revisionssed

Studien påvisar att god revisionssed är en betydande faktor i det förebyggande arbetet mot penningtvätt för externa och interna bankrevisorer. Enligt FAR:s (2013) definition anspelar god revisionssed på erfarenhet, integritet och professionell urskillning vilket stöds av studiens respondenter. Bankrevisorer uppfyller detta genom tillämpning av relevanta ramverk. Tidigare forskning visar på att god revisionssed är en bedömningsfråga från fall till fall som inte alltid kan styras av vad som anses vara rätt eller fel, att fatta ett opartiskt beslut behöver inte alltid vara det bästa beslutet ur en moralisk synvinkel (Sikka, 2009). Studien finner stöd i detta forskningsresultat då bankrevisorer anser att god revisionssed ser annorlunda ut beroende deras yrkesutövande. Undersökningen kan även påvisa att moral anses vara av betydelse för att efterleva god revisionssed. Dock finner studien stöd i att det saknas motivation och kunskap i dagsläget för att bedöma denna typ av finansbrott för externa och interna bankrevisorer. För att de ska kunna hantera denna typ av finansbrott krävs det att bankrevisorer arbetar utanför ramverken vilket inte görs i dagsläget på grund av bristande motivation. Utifrån Ye, Yuan och Chengs (2014) forskningsresultat är erfarenhet inte ett av kriterierna för att auktoriserade revisorer ska kunna fastställa beslut baserat på en professionell bedömning. Resultatet i denna studie påvisar dock motsatsen då samtliga bankrevisorer anser att erfarenhet är en betydande faktor. Tidigare forskning tar även upp att personliga värderingar i viss mån kan påverka bankrevisorers beslutsfattanden, dock behöver det inte det enligt Kung och Huang (2013), samt att diskussion med jämställda kollegor förbättrar

revisorers beslutsfattanden (Thorne och Hartwick, 2001). Studien finner stöd i samtliga av de två resultaten då bankrevisorer kan ta till personliga värderingar i deras beslutsfattningar samt att de till stor del diskuterar med kollegor ifall de ställs inför dilemman i deras yrkesutövande.

6.1.2 Förpliktelser

Syftet med studien är att öka förståelsen samt förklara hur externa och interna bankrevisorer utför sitt yrkesutövande i det förebyggande arbetet mot penningtvätt inom banksektorn. Tidigare forskning uppger att bankernas underrättelsesystem, vid spårning av penningtvättsbrott, i dagsläget är bristande. Det krävs därför en större insats av mänsklig kompetens, samt IT-kompetens för att förhindra penningtvättsbrott inom banksektorn (Pramod et.al., 2012). I dagsläget upplever Compliance att de rapporter som meddelas till FIPO, gällande misstanke om penningtvätt, innehåller tillräckligt med information. I motsats till detta anser FIPO att det krävs mer kvalitet i de rapporter som rapporteras från Compliance. Undersökningen finner stöd i att det saknas återkoppling från FIPO gällande de rapporter som meddelas till dem beträffande misstanke om penningtvätt. Studien motsäger detta, det påvisas att bankers underrättelsesystem gällande IT-systemen uppvisar en tillräcklig kvalitet för att kunna hantera och granska transaktioner vid misstanke om penningtvätt. Dock kan studien konfirmera att det saknas mänsklig kompetens i form av erfarenhet för att upptäcka penningtvätt.

Både externa och interna bankrevisorers kompetens och förmåga att granska och rapportera är enligt tidigare forskning en betydande faktor för att banker ska utvecklas effektivt i kampen mot finansbrott (Jin et al., 2011). Kanagaretnam et al. (2010) beskriver att bankrevisorer har en speciellt viktig roll eftersom banksektorn är starkt reglerad. Ett resultat som studien kan påvisa är att interna bankrevisorer inte rapporterar misstänkt penningtvätt till FIPO inom banker, utan detta sker av Compliance-funktionen. Interna bankrevisorer har inte som uppgift att upptäcka penningtvätt utan de granskar den interna kontrollen utifrån den tredje försvarslinjen. Ifall misstanke om penningtvätt föreligger kommer interna bankrevisorer meddela detta till Compliance som sedan i sin tur rapporterar om misstänkt penningtvätt till FIPO. Gällande externa bankrevisorer är de inte skyldiga att upptäcka penningtvätt i bankens verksamhet, deras yrkesutövning följs av ABL där det framgår att externa bankrevisorer ska granska bankers årsrapporter samt styrelsens förvaltning av bolaget. Penningtvättsrutiner granskas av externa bankrevisorer inom förvaltningsrevisionen, dock är det

inte en utmärkande del inom processen. Detta bidrar till att studien falsifierar tidigare forskning gällande bankrevisorers roll i upptäckten av finansbrott.

6.1.2 Påtryckningar

PTL är grundad på ett EU-direktiv, vilket innebär att den har företräde framför ABL (Ekobrottsmyndigheten, 2013). Externa bankrevisorer ska därför enligt lag rapportera misstänkt penningtvätt till FIPO. Undersökningen finner stöd i att detta inte överensstämmer med hur det sker i praktiken; externa bankrevisorer rapporterar misstänkt penningtvätt till verksamhetens VD eller styrelse i första hand i linje med ABL. Studien kan påvisa att rapporteringsplikten följs i en mindre utsträckning då ett fåtal rapporteringar görs från revisorer till FIPO. När rapportering av misstänkt penningtvätt inkommit till FIPO från revisorer har penningtvättsprocessen ofta pågått en längre tid. De externa bankrevisorerna skulle kunna göra mer för att förhindra penningtvättsbrott, dock skulle detta resultera i ett mer omfattande arbete och ett högre arvode för deras klienter. Detta stödjer tidigare forskning; ifall revisorers arbetsuppgifter blir mer krävande skulle detta behöva kompenseras med ett högre arvode för att det ska utföras på bästa sätt enligt Lim et al. (2013). Detta styrks även av faktorer inom agentteorin eftersom externa revisorer kommer bli kostsammare i och med att deras sysselsättning blir mer omfattande (Lim et al., 2013).

Enligt tidigare forskning uppstår förväntningsgapet med anledning av hur revisionsyrkets standarder, åstadkommande och kvalitet förhåller sig till olika förväntningsnivåer (Liggio, 1974). Begreppet revision är diffust och med detta medföljer att olika skyldigheter och arbetsuppgifter förväntas av revisorer beroende på hur allmänheten väljer att tyda begreppet (Dennis, 2010; Sikka et al., 1998). Studien kan påvisa att berörda parter ger olika perspektiv angående bankrevisorers ansvar i det förebyggande arbetet mot penningtvätt. Enligt Compliance samt FI åligger det inga förväntningar beträffande hur bankrevisorer utför sitt yrkesutövande. Studien finner dock stöd i att FIPO upplever ett förväntningsgap eftersom bankrevisorer bör göra mer för att förebygga penningtvätt inom banksektorn. FIPO:s ståndpunkt är att bankrevisorer inte ser sitt ansvar i penningtvätsfrågor och därför inte utför ett tillräckligt yrkesutövande. Förväntningsgapet kan också uppstå på grund av att allmänheten upplever revisorer som kontrollanter och förväntar sig att revisorer arbetar för att upptäcka finansbrott (Chye Koh och Woo, 1998) vilket studien bekräftar till en viss del, då både externa bankrevisorer samt FIPO benämner att det finns påtryckningar gällande bankrevisorers ansvar. Interna bankrevisorer uttrycker dock att de inte upplever något

förväntningsgap, eftersom de inte anser sig vara specifikt ansvariga för förebyggandet av penningtvätt, ansvaret är fördelat inom samtliga försvarslinjer.

Ett resultat som påvisas är att det sker både tvingande- och normativa institutionella påtryckningar gällande bankrevisorers förebyggande arbete mot penningtvätt. De tvingande yttrar sig genom lagar och rekommendationer som ålägger bankrevisorer skyldigheter att arbeta för (Nygaard et al., 2002). Det finns dock ingen skyldighet utöver att granska verksamhetens förvaltning som extern bankrevisor, det ansvaret åligger den egna verksamheten, varav interna bankrevisorer verkar som en del i riskhanteringen. De tvingande påtryckningarna är därför inte avgörande för bankrevisorers involvering i PTL. Studien påvisar dock normativa påtryckningar genom oskrivna regler; det föreligger att det är bankrevisorers skyldighet att arbeta som kontrollanter. Det visar sig genom ett förväntningsgap som beror på bristande kunskap från allmänheten och bristande motivation från bankrevisorer. FIPO uttrycker att externa bankrevisorer bör ta ett större ansvar och se sig själva som en större del i de förebyggande processerna, som en fjärde försvarslinje inom banksektorn, vilket stödjer IIA:s position papers definition av den fjärde försvarslinjen (The Institute of Internal Auditors, 2013).

Agentteorin lämpar sig som en teoretisk forskningsmetod i denna studie. Med hjälp av den teoretiska forskningsmetoden finner studien stöd i att samtliga parter respondenter, det vill säga bankrevisorer, Compliance, FI samt FIPO, har en betydande roll för att förebygga penningtvätt. Tidigare forskning nämner att ett samarbete mellan styrelse, externa revisorer samt interna revisorer är ett krav för att banker ska kunna utveckla en bra ledningsgrupp (Cosserat, 2008). Studien lägger dock vikt i att samtliga berörda parter tillsammans bör förbättra informationen sinsemellan då samarbetet i dagsläget är bristande. Enligt externa och interna bankrevisorer, samt tidigare forskning, kommer penningtvätt påträffas i en allt större omfattning i framtiden (Unger, 2013). Studien finner stöd i att ett samarbete mellan samtliga parter bör prioriteras samt förbättras för att, som samhällsuppgift, förebygga penningtvätt.

6.2 Slutsatsens bidrag

Studien bidrar till att kartlägga externa och interna bankrevisorers ansvar i det förebyggande arbetet mot penningtvätt inom banksektorn.

Studien ger ett bidrag till tidigare bedriven forskning inom begreppet förväntningsgapet, där studien påvisar förväntningsgapets existens samt att det beror på en bristande kunskap gällande bankrevisorers yrkesutövning. Studien ger även en komplettering till tidigare forskning eftersom den påvisar att förväntningsgapet även kan bero på en bristande motivation från bankrevisorer att tillämpa PTL:s skyldigheter inom deras granskning av finansiella verksamheter, vilket beror på bristande kunskap och erfarenhet. Beträffande god revisionssed är moraliska aspekter, erfarenhet inom penningtvätt samt relevanta ramverk betydande faktorer som kan bidra till att motivera bankrevisorer till att inse att de har ett större ansvar i det förebyggande arbetet mot penningtvätt inom banksektorn.

Studiens praktiska resultat bidrar till företagsekonomisk forskning genom att öka förståelsen av samarbetet mellan samtliga parter för att förebygga penningtvätt inom banksektorn. Dock inte enbart inom banksektorn, studien bidrar även till att påvisa vikten av samarbete mellan revisorer och berörda parter för effektiv yrkesutövning.

6.3 Förslag på vidare forskning

Ett förslag på vidare forskning kan vara att enbart studera banker med kontanthantering. Inom banker som hanterar kontanter ses penningtvätt som en större risk och det kan därför vara intressant att se ifall revisorernas arbetsinsats är mer omfattande. FI prioriterar sina granskningar utifrån bedömd riskbild och av den anledningen kan det förebyggande arbetet mot penningtvätt skilja sig avsevärt beroende om banker hanterar kontanter.

Ett annat alternativ på vidare forskning skulle vara att få fram RN samt FAR:s perspektiv. I denna uppsats gjordes försök att få kontakt med RN, dock utan resultat. Studien skulle förmodligen kunnat få ett tydligare resultat från externa revisorers tillsynsnämnd snarare än bankens. Compliance samt FI har ingen direkt kontakt med externa bankrevisorer, RN skulle kunna ha gett studien ytterligare ett perspektiv av en betydande faktor. Även FAR skulle kunna bidra ur ett juridiskt perspektiv.

Studien har påvisat att de rapporter som meddelas till FIPO har brister i sin kvalitet, dock motsätter Compliance respondenterna detta påstående. En intressant forskning skulle vara att fokusera kring enbart rapporterna samt rapporteringen mellan Compliance samt FIPO. Denna forskning skulle kunna bidra till ett bättre samarbete mellan parterna då den i dagsläget påvisats bristfällig.

Den föreliggande studien, samt alternativa förslag, skulle kunna tillämpa ett annat metodval. Studien har tillämpat en kvalitativ metod, med semistrukturerade intervjuer och en deduktiv ansats. Alternativt skulle en forskning kunna bedrivas mer kvantitativ, i form av enkäter som skickas ut till externa och interna bankrevisorer inom stora samt små verksamheter.

Studien kan dock påvisa att forskning berörande penningtvätt bör avvaktas i och med att lagen stiftades relativt nyligen, det vill säga år 2009. PTL kommer även att ändras då ett fjärde penningtvättsdirektiv är under förhandling. När lagen haft en längre tid i verkan skulle en undersökning kunna göras som förmodligen skulle kunna fastställa ett tydligare resultat.

6.4 Metodreflektion

Vid tillämpning av en kvalitativ forskningsmetod diskuteras det frekvent ifall populationsurvalet har varit tillräckligt, många gånger anser forskare att denna aspekt kan ses som bristande i talan om mättnad. Mättnad innebär att de svar respondenterna ger ser likartade ut och att en ny respondent inte skulle bidra med ny information, det vill säga att svaren redan liknar varandra innehållsmässigt. I denna studie intervjuades tio respondenter, angående mättnad i denna uppsats skulle ytterligare en respondent från finansinspektionen eventuellt bidra med ytterligare information. Författarna grundar sitt resonemang i att de hade förväntat sig mer information beträffande externa bankrevisorerers yrkesutövande, dock var det tillräckligt för att ge ett tydligt resultat för studien. Även Revisorsnämndens perspektiv hade varit ett intressant bidrag till studien. I övrigt skulle ytterligare en respondent inte bidra med ny information för ändra studiens slutsats. Alla respondenter var noga utvalda och relevanta då samtliga respondenter hade arbetslivserfarenhet samt att de alla var involverade i penningtvätsfrågor. Av den orsaken att revisorsyrket är ett professionellt expertyrke förmodades att de tillfrågade bankrevisorerna sannolikt uttryckt sig med hänsyn till vad som förväntas utifrån deras yrkesroll och inte utifrån vad de själva anser. Dock anses alla de svar respondenterna bidragit med ha varit öppna och frispråkiga då ingen av respondenterna gav intryck av att ha någonting att dölja. En avgörande faktor för detta kan vara att tydliga instruktioner getts för hur intervjuerna skulle gå tillväga och att alla respondenter skulle vara anonyma utan koppling till bank eller revisionsbyrå. Information gavs även till respondenterna om att innan materialet skulle bearbetas i studien skulle de få godkänna transkriberingen i form av att tillägga eller ta bort information. En intervju fick inte spelas in på diktafon, vilket försvårade bearbetningen av materialet, dock gjordes en transkribering som skickades till respondenten för att tydliggöra vad för

information som valts att bearbetas utifrån intervjun. I övrigt var inspelning med diktafon inget som ansågs influera respondenterna negativt då alla respondenter var frispråkiga och öppna i sina svar på intervjufrågorna. Framförallt utmärkte sig intervjun med respondent FP1, där respondenten uppgav flera perspektiv i form av brister hos samtliga parter samt förslag på åtgärder. En anledning till detta skulle kunna vara att respondent FP1 står under FIPO, som inte utför rapporteringar om misstänkt penningtvätt utan bearbetar det material som inkommit.

Källförteckning

- Abdolmohammadi, M., och Wright, A. (1987). An Examination of the Effects of Experience and Task Complexity on Audit Judgments. *The Accounting Review*, 62(1), 1–13.
- About IAASB | IFAC. (2014). Retrieved December 7, 2014, from <http://www.ifac.org/auditing-assurance/about-iaasb>
- Aktiebolagslag (2005:551), Pub. L. No. 2005:551 (2005). Retrieved from <https://lagen.nu/2005:551>
- Bazerman, M. h., Loewenstein, G., och Moore, D. a. (2002). Why good accountants do bad audits. *Harvard Business Review*, 80(11), 96–102, 134.
- Bell, J., och Nilsson, B. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A., och Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2:2 ed., Vol. 2013). Stockholm: Liber AB.
- Bryman, A., och Nilsson, B. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Carrington, T. (2010). An analysis of the demands on a sufficient audit: Professional appearance is what counts! *Critical Perspectives on Accounting*, 21(8), 669–682. doi:10.1016/j.cpa.2010.03.004
- Choo, F., och Tan, K. (2007). An “American Dream” theory of corporate executive Fraud. *Accounting Forum*, 31(2), 203–215. doi:10.1016/j.accfor.2006.12.004
- Chye Koh, H., och Woo, E. (1998a). The expectation gap in auditing. *Managerial Auditing Journal*, 13(3), 147–154. doi:10.1108/02686909810208038
- Chye Koh, H., och Woo, E. (1998b). The expectation gap in auditing. *Managerial Auditing Journal*, 13(3), 147–154. doi:10.1108/02686909810208038
- Compin, F. (2008). The role of accounting in money laundering and money dirtying. *Critical Perspectives on Accounting*, 19(5), 591–602.

- Cosserat, G. W. (2008). *Modern auditing* (3rd ed.). Chichester, West Sussex ; Hoboken, NJ: John Wiley och Sons.
- Dacin, M. T., Goodstein, J., och Scott, W. R. (2002). Institutional Theory and Institutional Change: Introduction to the Special Research Forum. *Academy of Management Journal*, 45(1), 45–56. doi:10.5465/AMJ.2002.6283388
- Davis, J. H., Schoorman, F. D., och Donaldson, L. (1997). Davis, Schoorman, and Donaldson Reply: The Distinctiveness of Agency Theory and Stewardship Theory. *The Academy of Management Review*, (3), 611.
- Deines, A. (2006). Anti-Money Laundering Changes Raise Risk Assessment Requirements. *Banking Strategies*, 82(6), 6–11.
- Dennis, I. (2010). What do you expect? A reconfiguration of the audit expectations gap. *International Journal of Auditing*, 14(2), 130–146.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- DeZoort, F. T. (1998). An analysis of experience effects on audit committee members' oversight judgments. *Accounting, Organizations and Society*, 23(1), 1–21. doi:10.1016/S0361-3682(97)00029-9
- DiMaggio, P. J., och Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147. doi:10.2307/2095101
- Dittmann, I. (1999). How reliable should auditors be?: optimal monitoring in principal–agent relationships. *European Journal of Political Economy*, 15(3), 523–546. doi:10.1016/S0176-2680(99)00027-0
- Ebimobowei, A. (2010). An Evaluation of Audit Expectation Gap: Issues and Challenges. *International Journal of Economic Development Research and Investment*, (2), 129.

Ekobrottsmyndigheten. (2013). *Revisorers åtgärder vid misstanke om brott* (No. 2007:1) (p. 54). Retrieved from <http://www.ekobrottsmyndigheten.se/Documents/Revisorer/Revisorers%20%C3%A5tg%C3%A4rder%20vid%20brottsmisstanke.pdf>

Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början* (3rd ed.). Lund: Studentlitteratur AB.

Eriksson, L. T., och Weidersheim-Paul, F. (2011). *Att utreda forska och rapportera*. Malmö: Liber.

Externa revisorers utvärdering av internrevisionen. (2014, February 3). Retrieved January 2, 2014, from <http://www.tidningenbalans.se/fordjupning/externa-revisorers-utvardering-av-internrevisionen/>

FAR. (2012). *RevR 100 Revision av finansiella företag*.

FARS uttalanden i etikfrågor EtikU 11 Medlemmarnas tillämpning av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Pub. L. No. EtikU 11 (2011).

Finansinspektionens Författarsamling, Pub. L. No. FFFS 2009:1 (2009).

Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet, Pub. L. No. Prop. 2008/09:70 (2008). Retrieved from <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/115887>

Ghauri, P. N. (2010). *Research methods in business studies* (4th ed.). New York: Financial Times Prentice Hall.

God revisionsred - FAR. (2013). Retrieved September 23, 2014, from <http://www.far.se/Du-i-din-yrkesroll/Revisor/Revision-andra-bestyrkandeuppdrag-och-ovriga-granskningsuppdrag/God-revisionsred/>

Hassink, H., Meuwissen, R., och Bollen, L. (2010). Fraud detection, redress and reporting by auditors. *Managerial Auditing Journal*, 25(9), 861–881. doi:10.1108/02686901011080044

Hatch, M. J. (2002). *Organisationsteori: moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Hudaib, M., och Haniffa, R. (2009). Exploring auditor independence: An interpretive approach. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 22(2), 221–246. doi:10.1108/09513570910933951

Humphrey, C. (1997). *Current issues in auditing*. (M. Sherer och S. Turley, Eds.) (3rd ed.). London: P. Chapman Pub.

Institute of Chartered Accountants. (2005). *Agency theory and the role of audit* (p. 14). England. Retrieved from www.icaew.co.uk/auditquality

International professional practices framework (IPPF). (2013). Altamonta Springs, FL: Institute of Internal Auditors (IIA) Research Foundation.

Internrevisorerna - IIA:s position paper om tre försvarslinjer. (2012, July 2). Retrieved December 5, 2014, from <http://www.theiia.se/foreningen/kommitter-projekt--och-arbetsgrupper/kommittn-for-yrkestekniska-fragor/yttranden/iias-position-paper-om-tre-forsvarslinjer>

Internrevisorerna - International Professional Practices Framework (IPPF)®. (2014, February 6). Retrieved December 5, 2014, from <http://www.internrevisorerna.se/riktlinjer--vagledning/om-riktlinjer--vagledning/international-professional-practices-framework-ippf>

Jin, J. Y., Kanagaretnam, K., och Lobo, G. J. (2011). Ability of accounting and audit quality variables to predict bank failure during the financial crisis. *Journal of Banking och Finance*, 35(11), 2811–2819. doi:10.1016/j.jbankfin.2011.03.005

Kanagaretnam, K., Lim, C. Y., och Lobo, G. J. (2010). Auditor reputation and earnings management: International evidence from the banking industry. *Journal of Banking och Finance*, 34(10), 2318–2327. doi:10.1016/j.jbankfin.2010.02.020

Kofman, F., och Lawarrée, J. (1993). Collusion in Hierarchical Agency. *Econometrica*, 61(3), 629–656. doi:10.2307/2951721

Kung, F.-H., och Huang, C. L. (2013). Auditors' moral philosophies and ethical beliefs. *Management Decision*, 51(3), 479–500. doi:10.1108/00251741311309616

Kvale, S., Brinkmann, S., och Torhell, S.-E. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Liggio, C. D. (1974). Expectation gap - Accountants legal Waterloo. *Journal of Contemporary Business*, 3(3), 27–44.

Lim, C., Ding, D., och Charoenwong, C. (2013). Non-audit fees, institutional monitoring, and audit quality. *Review of Quantitative Finance och Accounting*, 41(2), 343–384. doi:10.1007/s11156-012-0312-1

Lord, A. T., och DeZoort, T. (2001). The impact of commitment and moral reasoning on auditors' responses to social influence pressure. *Accounting, Organizations and Society*, 26(3), 215–235. doi:10.1016/S0361-3682(00)00022-2

Melnik, S. V. (2003). Accountants' Anti-Money-Laundering Responsibilities. *THE CPA IN INDUSTRY*, 2003(12), 1.

Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FATF 9 Special Recommendations (2009).

Meyer, R. E., och Höllerer, M. A. (2014). Does Institutional Theory Need Redirecting? *Journal of Management Studies*, 51(7), 1221–1233. doi:10.1111/joms.12089

Mitchell, A., Sikka, P., och Willmott, H. (1998). Sweeping it under the carpet: The role of accountancy firms in moneylaundering. *Accounting, Organizations and Society*, 23(5–6), 589–607. doi:10.1016/S0361-3682(98)00010-5

Moore, D. A., Tetlock, P. E., Tanlu, L., och Bazerman, M. H. (2006). Conflicts Of Interest And The Case Of Auditor Independence: Moral Seduction And Strategic Issue Cycling. *Academy of Management Review*, 31(1), 10–29. doi:10.5465/AMR.2006.19379621

Näslund, M. (2002). *Skadestånd och risk management inom revisionsbranschen: en vägledning*. Stockholm: Ernst och Young.

- Nygaard, C., Bengtsson, L., och Johansson, G. (2002). *Strategizing: en kontextuell organisationsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Nylén, U. (2005). *Att presentera kvalitativa data: framställningsstrategier för empiriredovisning*. Malmö: Liber ekonomi.
- Örnemark Hansen, H. (1998). *Penningtvätt: ett urvattnat begrepp?*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Penningtvätt - kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud, Pub. L. No. SOU 2012:12 (2012). Retrieved from <http://www.regeringen.se/sb/d/15631/a/188286>
- Pierce, B., och Kilcommins, M. (1996). *The audit expectations gap: the role of auditing education* (Working Paper No. 13). Ireland: Dublin City University Business School. Retrieved from <http://doras.dcu.ie/2148/>
- Ponemon, L. A., och Gabhart, D. R. L. (1990). Auditor independence judgments: A cognitive-developmental model and experimental evidence. *Contemporary Accounting Research*, 7(1), 227–251.
- Porter, B. (1993). An Empirical Study of the Audit Expectation-Performance Gap. *Accounting och Business Research (Wolters Kluwer UK)*, 24(93), 49–68.
- Pramod, V., Li, J., och Gao, P. (2012). A framework for preventing money laundering in banks. *Information Management och Computer Security*, 20(3), 170–183. doi:10.1108/09685221211247280
- Revisorsnämndens författningssamling Föreskrifter om ändring i Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisorer och registrerade revisionsbolags verksamhet (RNFS 2001:2) (2010).
- Riahi-Belkaoui, A. (2004). *Accounting theory*. London: International Thomson Business.
- Rikspolisstyrelsen. (2013). *Finanspolisens årsrapport 2013* (No. A136.256/2014). Stockholm.
- Shafer, W. E., Morris, R. E., och Ketchand, A. A. (2001). Effects of personal values on auditors' ethical decisions. *Accounting, Auditing och Accountability Journal*, 14(3), 254.

Sikka, P. (2009). Financial crisis and the silence of the auditors. *Accounting, Organizations and Society*, 34(6), 868–873.

Sikka, P. (1), Puxty, A., Willmott, H., och Cooper, C. (1998). The impossibility of eliminating the expectations gap: Some theory and evidence. *Critical Perspectives on Accounting*, 9(3), 299–330.

Simwayi, M., och Wang, G. (2011). The role of commercial banks in combating money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, 14(4), 324.

Smith, M. (2003). *Research methods in accounting*. London ; Thousand Oaks: Sage Publications.

Svanström, T. (2008). *Revision och rådgivning: Efterfrågan, kvalitet och oberoende*. (Doktorsavhandling, monografi.). Handelshögskolan vid Umeå Universitet, Umeå.

The Institute of Internal Auditors. (2013). *IIA Position Paper: The Three Lines of Defence in Effective Risk Management and Control* (Position Paper). Altamonte Springs. Retrieved from <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/PP%20The%20Three%20Lines%20of%20Defense%20in%20Effective%20Risk%20Management%20and%20Control.pdf>

Thorne, L., och Hartwick, J. (2001). The Directional Effects of Discussion on Auditors' Moral Reasoning. *Contemporary Accounting Research*, 18(2), 337–361.

Thurén, T. (2013). *Källkritik* (3rd ed.). Stockholm: Liber AB.

Unger, B. (2013). Can Money Laundering Decrease? *Public Finance Review*, 41(5), 658–676. doi:10.1177/1091142113483353

Ye, K., Yuan, R., och Cheng, Y. (2014). Auditor Experiences, Accounting Firm Size, and Client Ownership. *Frontiers of Business Research in China*, 8(2), 206–226. doi:10.3868/s070-003-014-0010-4

Yin, R. K. (2007). *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber.

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide för intervjuer med externa revisorer för banker

- Namn?
- Erfarenhet inom branschen?
- Hur länge har du arbetet på nuvarande kontor?

God revisions sed

1. Vad anser du utmärker god revisions sed i ert yrkesutövande?
2. Tror du att erfarenhet är en betydande faktor för externa revisorers beslutsfattande?
 - Om ja; i sådana fall hur?
3. Hur tror du att externa revisorers beslutsfattanden påverkas av diskussion med jämställda kollegor när de ställs inför moraliska dilemman?
4. Spelar dina egna värderingar och normer in på ditt arbete vid misstanke om penningtvätt?
 - Om ja; i sådana fall på vilket sätt?

Förpliktelser

5. Tas penningtvättsbrott upp som en del i er planering inom den externa revisionen?
 - Om ja; i sådana fall som en risk?
6. Har penningtvättslagen från 2009 påverkat er på något sätt i ert yrkesutövande?
 - Om ja; anser du att ditt yrkesutövande har blivit mer omfattande, ingår det ett arvode?
 - Om ja; kontrolleras detta av någon övrig part?
7. Hur skulle du gå tillväga om du skulle fatta misstanke om att någon rapportering innefattar misstankar om penningtvätt?
 - Har du eller någon kollega varit inblandad i något fall gällande rapportering om penningtvätt?
8. Får ni någon utbildning/information om hur ni ska hantera penningtvätt?
 - Om ja; i sådana fall är den återkommande samt har den varit till nytta?

Påtryckningar

9. Penningtvättsbrott påträffas mer inom banksektorn i förhållande till andra verksamheter, tror du att ni kommer handskas med sådana typer av brott i en allt större omfattning i framtiden?
 - Om ja; i sådana fall görs det något i nuläget för att göra er mer uppmärksamma?
10. Tror du att det i dagsläget saknas någon del inom den externa revisionen för att upptäcka penningtvättsbrott?
 - Om ja; vad saknas?
11. Tror du att det inte förekommer penningtvätt i din omgivning eller tror du att det enbart är svårupptäckt?
 - Om svårupptäckt: vilken är den främsta orsaken?

Bilaga 2 – Intervjuguide för intervjuer med internrevisorer i banker

- Namn?
- Erfarenhet inom branschen?
- Hur länge har du arbetet på nuvarande kontor?

God revisions

1. Vad anser du utmärker god revisions i ert yrkesutövande?
2. Tror du att erfarenhet är en betydande faktor för interna revisorers beslutsfattande?
 - Om ja; i sådana fall hur?
3. Hur tror du att interna revisorers beslutsfattanden påverkas av diskussion med jämställda kollegor när de ställs inför moraliska dilemman?
4. Spelar dina egna värderingar och normer in på ditt arbete vid misstanke om penningtvätt?
 - Om ja; i sådana fall på vilket sätt?

Förpliktelser

5. Tas penningtvättsbrott upp som en del i er planering inom den interna revisionen?
 - Om ja; i sådana fall som en risk?
6. Har penningtvättslagen från 2009 påverkat er på något sätt i ert yrkesutövande?
 - Om ja; anser du att ditt yrkesutövande har blivit mer omfattande, ingår det ett arvode?
 - Om ja; kontrolleras detta av någon övrig part?
7. Hur skulle du gå tillväga om du skulle fatta misstanke om att någon rapportering innefattar misstankar om penningtvätt?
 - Har du eller någon kollega varit inblandad i något fall gällande rapportering om penningtvätt?
8. Får ni någon utbildning/information om hur ni ska hantera penningtvätt?
 - Om ja; i sådana fall är den återkommande samt har den varit till nytta?

Påtryckningar

9. Penningtvättsbrott påträffas mer inom banksektorn i förhållande till andra verksamheter, tror du att ni kommer handskas med sådana typer av brott i en allt större omfattning i framtiden?
 - Om ja; i sådana fall görs det något i nuläget för att göra er mer uppmärksamma?
10. Tror du att det i dagsläget saknas någon del inom internrevisionen för att upptäcka penningtvättsbrott?
 - Om ja; vad saknas?
11. Tror du att det inte förekommer penningtvätt i din omgivning eller tror du att det enbart är svårupptäckt?
 - Om svårupptäckt: vilken är den främsta orsaken?

Bilaga 3 – Intervjuguide för intervju med respondenter från Compliance

- Namn?
- Erfarenhet inom branschen?

-
1. Vilket ansvarsområde har ni i ert vardagliga arbete?
 2. Anser ni att lagen som tillsattes år 2009 är ett tillräckligt underlag för att upptäcka penningtvätt?
 3. Hur ser kontakten ut med internrevisionen i banken samt externa bankrevisorer?
 4. Har ni något som utmärker företagets kontakt med den interna revisionen, exempelvis ett internt kontrakt eller liknande?
 5. Vad har ni för underrättelsesystem för att kunna spåra penningtvätt?
 6. Tror ni egna värderingar och normer är en betydande faktor inom interna revisorers beslutsfattanden?
 7. Anser ni att det är internrevisorernas ansvar att upptäcka finansbrott, så som penningtvättsbrott?
 8. Tror ni internrevisorer innehar tillräckligt med kunskap för att upptäcka penningtvättsbrott?
 9. Hur säker anser ni att interna revisorer bör vara innan en misstanke om penningtvätt ska rapporteras?

Bilaga 4 – Intervjuguide för intervju med respondent från Finansinspektionen

- Namn?
- Erfarenhet inom branschen?

-
1. Hur utmärker sig penningtvätt i er granskning hos bankerna?
 2. Hur allvarligt ser ni på frågan om risken för penningtvätt inom bankerna när ni utför er granskning?
 3. Har bankernas underrättelsesystem blivit bättre sedan PTL tillsattes?
 4. Hur ser kontakten ut med bankernas interna revisorer?
 5. Hur ser kontakten ut med bankernas externa revisorer?
 6. De externa revisorerna står inte under tillsyn från FI, tycker ni att deras ansvar borde bli mer omfattande för att minska penningtvättsbrott?
 7. Tror du att externrevisionen kommer att få en viktigare roll i frågan om penningtvätt i framtiden?

Bilaga 5 – Intervjuguide för intervju med respondent från FIPO

- Namn?
- Erfarenhet inom branschen?

-
1. Hur ser processen ut när en rapportering gjorts gällande penningtvätt från Compliance?
 2. Hur ser processen ut generellt när en rapportering gjorts gällande penningtvätt från en extern revisor?
 3. Hur många rapporteringar har gjorts ifrån externa revisorer sedan år 2009?
 4. I dagsläget görs få rapporteringar av penningtvätt från revisorer, tror ni detta har att göra med bristande kunskap eller om dess existens?
 5. Anser ni att lagen som tillsattes år 2009 är ett tillräckligt underlag för att upptäcka penningtvätt för Compliance?
 6. Anser ni att lagen som tillsattes år 2009 är ett tillräckligt underlag för att upptäcka penningtvätt för externa revisorer?
 7. Hur ser kontakten ut med bankernas interna revisorer?
 8. Hur ser kontakten ut med bankernas externa revisorer?
 9. Anser ni att erfarenhet är en betydande faktor för att en rapportering ska utföras ifrån Compliance?
 10. Anser ni att erfarenhet är en betydande faktor för att en rapportering ska utföras ifrån externa revisorer?
 11. Anser ni att det är Compliance ansvar att upptäcka finansbrott, så som penningtvättsbrott?
 12. Anser ni att det är externa revisorers ansvar att upptäcka finansbrott, så som penningtvättsbrott?
 13. Tror ni Compliance innehar tillräckligt med kunskap för att upptäcka penningtvättsbrott?
 14. Tror ni externa revisorer innehar tillräckligt med kunskap för att upptäcka penningtvättsbrott?
 15. Hur säker anser ni att Compliance bör vara innan en misstanke om penningtvätt ska rapporteras till Finanspolisen?
 16. Hur säker anser ni att externa revisorer bör vara innan en misstanke om penningtvätt ska rapporteras till Finanspolisen?
 17. Har ni några förslag på hur Compliance kan ana fler fall av penningtvätt?
 18. Har ni några förslag på hur externa revisorer kan ana fler fall av penningtvätt?